

SBORNÍK PŘÍSPĚVKŮ MEZINÁRODNÍ KONFERENCE SOS DĚTSKÝCH VESNIČEK

SOS DĚTSKÉ
VESNIČKY
ČESKÁ REPUBLIKA

Láskyplný domov pro každé dítě

Sborník příspěvků Mezinárodní konference SOS dětských vesniček

© Sdružení SOS dětských vesniček

Praha 2013

Vydalo: Sdružení SOS dětských vesniček
U Prašného mostu 50/4
119 01 Praha 1 – Hrad

ISBN 978-80-905641-2-1

Tato publikace vznikla v rámci projektu CZ. 1.04/5.1.01/77.00017 Zvyšování kvality systému náhradní péče o děti, který je spolufinancován z ESF prostřednictvím OP LZZ a státního rozpočtu ČR.

**PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST**
www.esfcr.cz

OBSAH

1.	Projekt Zvyšování kvality systému náhradní péče o děti (Pasáková I.)	4
2.	Představení Sdružení SOS dětských vesniček ČR a jeho nových služeb (Šalátová J.)	6
3.	Historie a tradice pěstounské péče v České republice (Ševčíková S.)	8
4.	Projekt „Když péče končí“ (Pazlarová H.)	12
5. a	System of social and legal protection of children in Lithuania, local role of SOS CV in the proces of DE-I (Pleckevičienė V.)	15
5. b	Systém sociálně-právní ochrany dětí a role SOS DV v procesu deinstytucionalizace v Litvě (Pleckevičienė V.) – překlad ČJ	17
6. a	Caring for minors in alternative care in Lhituania (Kėželytė L.)	19
6. b	Péče o mladistvé v náhradní péči v Litvě (Kėželytė L.) – překlad ČJ	23
7. a	System of social and legal protection of children in Estonia (Teder P.)	26
7. b	Systém sociálně-právní ochrany dětí v Estonsku, role SOS DV v procesu DEI (Teder P.) – překlad ČJ	28
8. a	Caring for minors in alternative care in Estonia (Kukk M.)	30
8. b	Péče o mladistvé v náhradní péči v Estonsku (Kukk M.) – překlad ČJ	32
9. a	Child protection system in Bulgaria and process of deinstitutionalization (Soyanov P.)	34
9. b	Systém sociálně-právní ochrany dětí a proces deinstytucionalizace v Bulharsku (Stoyanov P.) – překlad ČJ	38
10. a	Caring for youths in alternative care in Bulgaria (Stoyanov P.)	42
10. b	Péče o mladistvé v náhradní péči v Bulharsku (Stoyanov P.) – překlad ČJ	44
11. a	Moving children from institutions to foster families – reflections from experiences in Great Britain (Christophides Ch.)	46
11. b	Přechod dětí z institucionální péče do pěstounských rodin. Postřehy z Velké Británie (Christophides Ch.) – překlad ČJ	54
12. a	Georgia – Deinstitutionalizing Childcare – an example of the system in transition (Dadiani A.)	62
12. b	Gruzie – Deinstytucionalizace péče – příklad systému v transformaci (Dadiani A.) – překlad ČJ	65
13. a	Minors in alternative care in England and their transition to an independent life (Briheim-Crookall L.)	68
13. b	Mladiství v náhradní péči v Anglii a jejich přechod do nezávislého života (Briheim-Crookall L.) – překlad ČJ	74

4 1. ZVYŠOVÁNÍ KVALITY SYSTÉMU NÁHRADNÍ PÉČE O DĚTI

IVETA PASÁKOVÁ
Sdružení SOS dětských vesniček

PROJEKT

- realizován Sdružením SOS dětských vesniček v rámci Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost
- 1. 7. 2012–31. 10. 2013
- spolufinancován Evropským sociálním fondem a rozpočtem ČR

PARTNEŘI PROJEKTU

- SOS Lasteküla Eesti Ühing – Estonsko / Talin
- Association of SOS Children's Villages Bulgaria – Bulharsko / Sofie
- SOS Children's Villages in Lithuania – Litva / Vilnius

CÍL PROJEKTU

- Přenos zahraničních zkušeností do ČR zejména v oblasti péče o mladé lidi v náhradní péči a jejich vstupu do samostatného života
- Poskytnout odpovědným institucím podporu ke změně systému práce s ohroženými dětmi –minimalizování situací, kdy jsou děti odebrány z původních rodin a umisťovány do ústavní výchovy

KONKRÉTNÍ PŘÍNOS PROJEKTU

- Identifikace kroků potřebných k úspěšnému průběhu deinstitucionalizace náhradní péče v ČR a vypracování metodiky, která by poskytovala konkrétní doporučení
- Vypracování metodiky práce s mladými lidmi při přechodu do samostatného života a vstupu na trh práce
- Šíření výstupů projektu mj. v rámci mezinárodní konference, osvětovými činnostmi ...

CÍLOVÉ SKUPINY PROJEKTU

- Úřady samosprávných celků, jejich orgány a jimi řízené organizace
- Nestátní neziskové organizace
- Děti, mládež a mladí dospělí

KLÍČOVÉ AKTIVITY PROJEKTU

1. Studijní návštěvy v partnerských zemích
2. Příprava metodiky DEI
3. Příprava metodiky Vstupu na trh práce a její pilotáž v rámci Komunit mládeže SOS DV
4. Připomínkový proces metodik
5. Osvětové aktivity
6. Mezinárodní konference

KA 1 STUDIJNÍ NÁVŠTĚVY V PARTNERSKÝCH ZEMÍCH

- Stáže realizovány ve spolupráci s národními asociacemi SOS DV v Litvě, Estonsku a Bulharsku
- Setkání se státními a regionálními institucemi odpovědnými za podobu systému práce s ohroženými dětmi a NNO
- Srpen až říjen 2012
- Každý ze 13 odborných pracovníků SOS DV ČR (pedagogové, vedoucí komunit mládeže, poradci pro práva dítěte a kvalitu péče) vycestoval na 2 stáže

Cílem bylo

- popsat a zdokumentovat proces DEI a přechodu mladých do samostatného života v jednotlivých zemích
- získat doporučení pramenící z dobré praxe těchto zemí

KA 2 PŘÍPRAVA METODIKY DEI

Zdroje:

- získané poznatky a zkušenosti ze zahraničních stáží
- konzultace s pěstouny, mladistvými v pěstounské péči a zaměstnanci v SOS zařízeních
- konzultace s odborníky

Hlavní okruhy:

1. popis stavu systému péče o ohrožené děti v ČR
2. popis systémů péče o ohrožené děti v zemích projektových partnerů
3. vzájemná komparace a doporučení

KA 3 PŘÍPRAVA METODIKY VSTUPU NA TRH PRÁCE A JEJÍ PILOTÁŽ V RÁMCI KOMUNIT MLÁDEŽE SOS DV**Cíl:**

Návrh způsobů práce pro usnadnění přechodu mladých lidí z náhradní péče do samostatného života

Zdroje:

- příklady a projekty zahraničních partnerů
- konzultace s pěstouny a mladistvými v pěstounské péči v SOS zařízeních i mladistvými z institucionální péče
- konzultace s odborníky

Pilotáž:

realizace, sledování průběhu a vyhodnocení navrhovaných nových způsobů práce v Komunitách mládeže SOS DV

KA 4 PŘIPOMÍNKOVACÍ PROCES METODIK

- Připomínkování na regionální bázi ve vazbě na konkrétní SOS DV – Karlovarský, Jihomoravský a Zlínský kraj
- K připomínkování metodik byli vyzváni zástupci neziskové sféry, orgánů státní správy a samosprávy, OSPODŮ, pěstouni, mladiství s osobní zkušeností s náhradní péčí, zaměstnanci DD a ZDVOPŮ ...
- Připomínkový proces probíhal formou workshopů, na kterých byly metodiky prezentovány a následně reflektovány z různých profesních úhlů
- Podněty k doplnění a úpravě, které vzešly z terénu, byly autory vyhodnoceny a do metodik implementovány

KA 5 OSVĚTOVÉ AKTIVITY**Cíl:**

- Změna náhledu na náhradní péči mezi laickou veřejností
- Osvěta mezi mladými lidmi ve vztahu k trhu práce
- Nástroje / nové produkty:
- Tištěná brožura, která představí pěstounskou péči laické veřejnosti a nabídne pohled do zahraničí
- Tištěná brožura 10 tipů jak získat job
- Webová aplikace Ušetří na.cz

KA 06 MEZINÁRODNÍ KONFERENCE

- Šíření výstupů projektu
- Podpora spolupráce všech zainteresovaných subjektů v péči o ohrožené děti a mládež

6 2. SDRUŽENÍ SOS DĚTSKÝCH VESNIČEK PŘEDSTAVENÍ SDRUŽENÍ A NOVÝCH SLUŽEB

JINDRA ŠALÁTOVÁ
Sdružení SOS dětských vesniček

HISTORIE

1967

- na pozvání Československé pediatrické společnosti přijíždí do Československa zakladatel SOS dětských vesniček v Rakousku pan Hermann Gmeiner

1968

- ustanoven Kruh přátel SOS dětské vesničky
- založen přípravný výbor Sdružení přátel SOS dětské vesničky

1970

- prvních 13 maminek vybraných pro SOS dětskou vesničku v Doubí skládá po půlročním přípravném kurzu závěrečné zkoušky
- pro SOS dětskou vesničku v Doubí přihlášeno k umístění 118 dětí
- SOS dětská vesnička v Doubí zahájila činnost
- položen základní kámen SOS dětské vesničky ve Chvalčově

1973

SOS dětská vesnička ve Chvalčově zahájila činnost

1974

- SOS dětské vesničky převedeny do pravomoci státu

NA ČEM STAVÍME

- Právo dítěte vyrůstat v milujícím rodinném prostředí
- Zájem dítěte je předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí
- Právo dítěte být slyšeno a podílet se na rozhodovacích procesech o sobě samém
- Vytváření sítě služeb pro pomoc dětem a jejich rodinám

CÍLOVÁ SKUPINA

- Děti ohrožené ztrátou rodičovské péče
- Děti, které již rodičovskou péči ztratily

POVĚŘENÍ A REGISTRACE

- 2000 – pověření k výkonu sociálně právní ochrany dětí
- 2012 – registrace poskytovatele sociálních služeb – SAS
- 2013 – rozšíření pověření k výkonu sociálně právní ochrany dětí
 - uzavírání dohod o výkonu pěstounské péče
 - ZDVOP

DOHODY O VÝKONU PĚSTOUNSKÉ PÉČE

- Poskytování služeb zakotvených v zákoně
- Poskytování služeb nad rámec zákona
- Nájemní smlouva na dům či byt v našem vlastnictví + další podpora

SAS

- Terénní služba, automobil
- Spolupráce s OSPOD
- Současné poskytování materiální podpory

ZDVOP

- Rodinný dům ve vesničce
- Kapacita 8 dětí
- Cílová skupina 0–18 let

7 KOMUNITA MLÁDEŽE

- Zařízení sociálně výchovné činnosti internátního typu
- Primárně pro děti starší 15 let umístěné v pěstounské péči
- Popis obsažen v Metodice odcházení mladých a vstupu na trh práce

PLÁNOVANÉ AKTIVITY

- Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
- Polozávislé bydlení – pobytové zařízení

PŮSOBNOST

- Karlovy Vary (Karlovarský kraj)
 - Dohody o výkonu PP
 - Nájemní smlouvy
 - ZDVOP
 - Plán SAS
- Brno (Jihomoravský kraj)
 - Dohody o výkonu PP
 - Nájemní smlouvy
 - Komunita mládeže
 - Plán Polozávislé bydlení – pobytová služba
- Chvalčov (Zlínský kraj)
 - Dohody o výkonu PP
 - Nájemní smlouvy
- SAS Přerov (Olomoucký kraj)
 - Plán nízkoprahové zařízení pro děti a mládež

3. HISTORIE A TRADICE PĚSTOUNSKÉ PÉČE V ČESKÉ REPUBLICE

STANISLAVA ŠEVČÍKOVÁ

Katedra sociální politiky a sociální práce Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity Brno

Od nepaměti trápí společnost nejrůznější rizikové jevy (chceme-li se vyhnout nemístné stigmatizaci a použít pojem „sociálně-patologický jev“).

Adopce (osvojení) jako forma náhradní rodinné péče představuje přijetí rodičovské zodpovědnosti jednotlivců nebo páru za dítě spojenou s právním zastupováním dítěte.

Pěstounská péče je po adopci druhou nejrozšířenější právní formou náhradní rodinné péče. Oproti adopci jde o volnější právní formu, dítě nemusí být nezbytně právně volné, pěstoun nemá ze zákona vyživovací povinnost k svěřenému dítěti a není zákonným zástupcem dítěte, tím je opatrovník, kterého určuje soud.

Výkon pěstounské péče upravuje zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí a novela zákona č. 401/2012 Sb. ze dne 7. 11. 2012.

Ročně je umístováno v ČR asi 700 dětí do pěstounské péče, z toho kolem 350 z ústavních zařízení (www.fod.cz)

Dítě je do pěstounské výchovy svěřováno soudem a rozhodující pro rozhodování je zájem dítěte, pěstoun (pěstouni) musí splňovat záruku řádné výchovy svěřeného dítěte.

DĚTI BEZ RODIČŮ V LITERATUŘE A SPOLEČNOSTI

Významnými symboly jsou dvojčata a mýtičtí zakladatelé Říma, Romulus a Remus, kteří byli dětmi boha války Marta a pozemské ženy Rhei Silvie a které vychovávala vlčice.

Také biblický Mojžíš, etymologický význam pochází z hebrejštiny „z vody vytažený“, žil asi ve 13. stol. př. n. l. Údajně se narodil židovské ženě za doby otroctví v Egyptě, faraon však nařídil zabít všechny malé chlapce, ženě se však chlapec zželelo a v rákosové lodičce ho pustila po Nilu. Zachránila ho faraonova dcera, která ho vychovala jako vlastního. Tento Mojžíš obdržel od Boha na hoře Moab 10 přikázání, známých pod pojmem „desatero“.

Významným autorem, který ztvárnil osud dítěte bez rodičů, byl Mika Waltari v slavné knize Egyptčan Sinuhet. Zde vypráví příběh zasazený do doby 18. dynastie Starého Egypta. Chlapce plovoucího v rákosové lodičce nalezne lékař chudých. Chlapec, dar bohů, je pojmenován Sinuhet (dar sykomory).

Mark Twain oproti tomu vypráví v několika knihách dobrodružství dvou sirotků, černého chlapce Huckleberry Finna a bílého chlapce Toma Sawyera, vychovávaného tetou Polly. Děj je zasazený do USA v druhé polovině 19. století.

Frances Hodgson Burnettová v knize Malý lord Fauntleroy popisuje příběh chudého a slušného chlapce, vnuka lorda, který po smrti svého zavrženého syna hledá alespoň jeho dítě jako budoucího pána panství. Neméně slavný je Oliver Twist v knize Charlese Dickense či filmové hrdinové James Bond a Harry Potter.

Hrdinou, adoptovaným dítětem, poslední doby je zakladatel firmy Apple Steve Jobs (1955–2011), narodil se studentům a po porodu byl adoptován, nikdy nedokončil VŠ, živil se mj. sběrem starých lahví. Jako první rozpoznal potenciál PC myši. Byl majoritním majitelem animačního studia Pixar a firmy Apple, která přinesla na trh slavné produkty iPod, iMac, iPhone, iPad a významně konkurovala počítačové firmě Microsoft Billa Gatese.

POJETÍ MATEŘSTVÍ/RODIČOVSTVÍ A MÝTUS: SEN SE STÁVÁ REALITOU

Romantismus 18. a 19. století s sebou přinesl několik ideálů, které se postupem času vlastně podařilo zrealizovat. Jedním z nich byl ideál „romantické lásky“, namísto racionální volby rodičů podřízené společenskému postavení, ať už zastávaného nebo vytouženého, lidé si začali přát prožívat intenzivní city a zamilovanost. Dalším ideálem, který s sebou romantismus přinesl, je ideál „mateřské lásky“ a jakéhosi „nezrušitelného pouta mezi matkou a dítětem“, touhu po „rodině jako místo citové intimity a bezpečí“. Přestože, jak později ukážu, tento ideál neměl oporu v realitě společnosti, dnes pokládáme za samozřejmé, že matka, potažmo oba rodiče, milují sebe i své děti nepodmíněnou láskou.

Historie je však plná opačných příkladů. Děti v dávné minulosti, a svědčí o tom archeologické a literární záznamy, v době nouze, války a epidemií se zabíjely, přežít musel silnější, kdo se staral o rod. Život dospělého měl v době ohrožení větší váhu než život dítěte. Archeologické nálezy na pohřebištích ukazují, že v antice se na pohřebištích našlo 100 : 400 (dívčátka : chlapci) kosterních pozůstatků. To znamená, vzhledem k poměrně rovnoměrné natalitě obou genderů, že se děvčátka usmrcovala. Ve středověku se tento poměr významně zvýšil na 100 : 140 (ženy : muži) nalezených na pohřebištích. Teprve od 17. století se poměr kosterních nálezu mužů a žen na hřbitovech vyrovnal.

Společnost a dobročinnost

Při úvahách o pěstounské péči není možné nezmínit dějiny dobročinnosti a péče o chudé, nalezené, osiřelé či jinak omezené děti (Ptáček, Kuželová, Čeledová, 2011). Matějček (1999) zmiňuje, že o osiřelé muže a chlapce se společnost v minulosti starala více, např. zřizováním státním sirotčinců, a pokládá to za snahu společnosti o prevenci kriminality. Soukromá dobročinnost se však více zaměřuje na ženy a dívky. Červinková – Riegrová (1894) (in Matějček, 1999) zmiňuje počet zařízení v několika evropských městech: Londýn 55 sirotčinců, 25 společných pro chlapce a dívky, 25 pro dívky a 5 pro chlapce. Paříž měla zřízeno 81 sirotčinců, z toho 72 pro dívky a 9 pro chlapce.

Osvícenství 18. století představuje tendenci k profesionalizaci péče, nacházíme reflexi sentimentální dobročinnosti, kterou je možné si představit jako podání ryby, nikoli učení chytat ryby, a to možná ještě někomu, kdo není nejvíce potřebný. Pokud je člověku líto člověka, který žebra a pomáhající nereflektuje, že lokalita, kde se tento člověk nachází, může být velmi frekventovaná – nemusíme prokázat službu tomu, který je nejvíce potřebný.

Altruismus a profesionalizace

Altruismus a dobré srdce je základ pro pomoc druhým, ty je však nutno kultivovat dalším profesionálním vzděláváním, sebereflexí, ochotou se učit a otevřeností k potřebám svým a druhých.

Inspirace zvířecí říši a etologií

Mnozí lidé mohou pokládat za velmi obtížné přijmout za své cizí dítě, které není „jejich“. Přesto podobné příklady můžeme nalézt i ve zvířecí říši, kdy se jiné živočišné druhy ujímají opuštěných mláďat. Schopnost člověka přijmout cizí dítě a pečovat o ně je také možno vnímat i v kontextu, že i zvíře dokáže přijmout člověka. Jsou dokladovány případy tzv. vlčích dětí. Děti, kterých se ujala jiná zvířata, se však projevovaly velkými socializačními obtížemi po návratu do lidské společnosti (např. známé indické dívky Amala a Kamala) a brzy umíraly.

DĚTI BEZ RODIČŮ

Starý Řím

V 6.–2. století př. n. l. dominuje při adopci zájem osvojitele. Adopce se praktikuje především ve vyšších společenských kruzích a je pokládána za prostředek k zajištění kontinuity rodového jména a majetku. Pochopitelně na ni nezapomnělo ani tehdejší římské právo, z něhož se dochovala zásada: „adoptio naturam imitatur“ – vztah mezi osvojenými a těmi, kdo je přijímají, je před zákonem stejný jako mezi biologickými rodiči a dětmi. Římské právo se později stalo základem kontinentálního právního systému (vyjma ostrovní tradici ve Velké Británii).

Významným fenoménem v péči o děti je institut žen – kojných. Zmínku o nich můžeme nalézt již ve starověkém Řecku a Římě. Chudé ženy byly k nalezení v Římě pod sloupem Columna Lactaria nebo u městských bran a nabízely se jako pracovní síla – kojné. Kojné byly součástí služebnictva panovnických a šlechtických dvorů. Za pěstouny byly pokládány placené ženy, které vychovávaly děti nejčastěji vyšších tříd na venkově do asi jejich 6 let jejich věku. Tehdejší estetické vnímání krásy bylo nastaveno tak, že těhotná a kojící žena nebyla pokládána za krásnou.

Středověk

Když v roce 313 byla Ediktem milánským zrovnoprávněna všechna náboženství v Římské říši a křesťanství se se svým ideálem milosrdenství a lásky začalo šířit ve společnosti, začala se prosazovat potřeba postarat se o bezbranné a bezprávné, křesťanská společenství se takto vymezovala vůči vládnoucí barbarské kultuře. Také křesťanské koncily hovořily o potřebě péče o nalezené (opuštěné), osiřelé děti. Z důvodů vysokých nákladů při péči o děti adoptovala tyto děti formálně šlechta. Bohatí bezdětní šlechtici si tak zajišťovali dědice, které by jinak neměli. Chudé opuštěné děti byly využívány jako levná pracovní síla, pro užití nutně žebrały a rekrutovaly se z nich zločinci.

Renaissance

Novorozené děti běžně trávily své dětství u kojných, přežití však bylo spíše výjimkou. Kojné měly být ženy „zdravé, poněkud majetné a mravně zachovalé“. Ve skutečnosti se jednalo o chudé ženy, které pokládaly péči o dítě jako vítaný přivýdělek. V této době hovoříme o velké úmrtnosti dětí u kojných.

Český pedagog Jan Amos Komenský pokládal instituci kojných a celkově mravy, kdy matky nepečují o své děti a nechávají se zastupovat jinými ženami, za nemorální, odporující Božímu řádu a lidské přirozenosti. Podle Jana Amose Komenského škodí celý fenomén jak dětem, tak matkám a je to proti počestnosti. Rozvíjí také vžitou pověru, že s mlékem kojných dítě přebírá i její vlastnosti (tak si Jan Amos Komenský také vysvětluje zvrhlé chování římských císařů, které nekojila a nevychovala jejich vlastní matka, ale najatá žena – kojná). Je-li však matka nedobré povahy, říká tato pověra, mléko od dobré kojné představuje pro dítě příliv dobrých vlastností, což odpovídá i poznatkům psychologie osobnosti a sociální psychologie.

Osvícenství

V době osvícenství na základě změny společnosti dominuje ve vnímání péče o děti akcent na jeho výchovu, záchrana života již byla ve společnosti pokládána za standardní.

V době osvícenství se mnozí autoři věnovali otázkám výchovy, např. Jean-Jacques Rousseau v knize *Emil aneb o výchově* prosazoval návrat k přírodě, učení z vlastní zkušenosti, nikoli poučkami. Ovšem on sám dal všechny své děti do nalezince. Švýcarský pedagog Johann Heinrich Pestalozzi se také pokoušel svým komplexním přístupem posilovat člověka a pomáhat mu v tom, co se mu daří.

V roce 1601 vydala anglická královna Alžběta tzv. Poor law, právní akt, jímž se stanovuje odpovědnost za chudé státu, nikoli, tak jak tomu bylo dříve, církvi, která se o stále rostoucí množství chudých již nemohla starat. Akt stanovuje úředníky jako dozorce nad chudinou, chudí se musí registrovat na určených místech podle místa narození a pobytu ve farnosti. Tato registrace určovala výši a formu podpory. Samková (2012) upozorňuje, že v Rakousko-Uherské monarchii např. Romové neměli domovské právo, nebyli nikde registrovaní, a proto neměli právní nárok na žádnou zákonnou podporu. To jistě ovlivnilo jejich rostoucí vztah k majoritě, která jim jako celek nedokázala v jejich bídě pomoci a byli odkázáni na individuální milosrdenství lidí.

Jistě ne nevýznamný vliv na vnímání chudých měla Velká francouzská revoluce a její Prohlášení práv člověka a občana. Vznikly také Spojené státy americké a byla vydána Ústava USA, která rovněž proklamovala práva občana. Také císař Napoleon vydal nařízení zřídit nalezince s tornem, podobně jako nařízení, že padlé císařské vojáky adoptuje stát.

Rakousko-Uhersko

V roce 1762 rakousko-uherská císařovna Marie Terezie z důvodu častých vražd nemanželských dětí nařídila zřídit útulek pro těhotné ženy a zvolila pro to dům v Soukenické ulici v Praze. Útulek byl v roce 1776 sloučen s Vlašským špitálem (od 1750 byl Vlašský špitál nejbohatší v Čechách, jednalo se o zdravotnické, sociální, výchovné a vzdělávací zařízení¹) a v roce 1777 byl spojen s francouzským špitálem sv. Ludvíka na Senovážném náměstí. Poněvadž nastal problém vzdálenosti mezi všemi těmito objekty, byl v roce 1777 zakoupen dům U dvou zlatých lvů ve Šporkově ulici č. 12.

Syn Marie Terezie, císař Josef II., zrušil Vlašský špitál pod Jánským vrškem ve Vlašské ulici na Malé Straně, zabavil jeho majetek a v roce 1789 zřídil nový nalezinec, do něhož se přijímaly děti pouze do jednoho roku. V době zrušení se ve Vlašském špitále nacházelo 83 chudých a 716 sirotků, kteří pracovali v manufaktuře, někteří také v objektu bydleli.

Nově zřízený nalezinec byl přemístěn do bývalé a císařem Josefem II. zrušené nadační budovy pro duchovní při kostele sv. Apolináře. Těhotné ženy mohly přijít do špitálu porodit se závojem, byla zaručena jejich anonymita. Poněvadž nalezinec živořil ve dvou domech, v roce 1895 rozhodl zemský výbor o stavbě nalezince nového, tento byl uveden do provozu o dva roky později. V Praze sloužil nalezinec i jako záchytný dětský domov (umísťovaly se do něj také nemanželské děti, děti žen v trestnicích a nalezené děti).

„Tento ústav měl několikanásobné určení. Za prvé to byla porodnice a útulek pro padlé dívky a výjimkou pro vdané ženy, které zaplatily normální ošetrovací taxu, za druhé byl to nalezinec, který přijímal, pečoval a staral se o vychování nemanželských kojenců až do dosáhnutí 10 let. Přijímaly se též manželské děti chudých, nemocných rodičů až do jejich uzdravení, po případě i děti rodičů odsouzených do vězení. Dále byl to neveliký sirotčinec a za čtvrté zemský ústav pro očkování proti neštovicím, v němž byla stále zásoba dobré, čerstvé očkovací látky, sloužící ostatní Praze a celým Čechám. Konečně tu byl tzv. Ammen-comptoir pro ženy, které chtěly nastoupiti jako kojné. Byly tu vyšetřeny po každé stránce, a jestliže vyhovovaly, bylo jim vystaveno zdravotní vysvědčení.“ (Weitenweber, cit. Brdlík, 1957)

ZAŘÍZENÍ PRO OPUŠTĚNÉ DĚTI

Útulky

První zmínka o útulku byla v Konstantinopoli. V italském Miláně byl roku 787 zřízen nalezinec. V roce 1198 založil papež Inocenc III. v Římě nalezinec opatřený tzv. tornem, neboli schránkou zabudovanou do zdi kláštera tak, aby se otočením dítě dostalo dovnitř. Zřízením torna byla zajištěna anonymita matek a jejich ochrana před veřejnou pohanou. Takto se odevzdávaly nejen děti, o které se rodiče nemohli postarat, ale i nemanželské děti, které neměly rovné postavení ve společnosti, a adopcí se jejich společenský status legalizoval. Nalezince v tehdejší společnosti byla místa, která umožňovala posílat děti do adopce, později také do pěstounské péče.

Vincent z Pauly (1581–1660) založil v roce 1638 v Paříži nalezinec pro odložené děti. Poznal ubohost a osamocení chudých a pochopil, že chudý si ze své bídy nemůže pomoci sám, potřebuje někoho z vyšší vrstvy, který by mu pomohl. Vincent z Pauly se stal zakladatelem organizované charity, kdy člověk, který chce pomoci druhým, na vše nestačí sám. Založil proto tzv. kongregaci neboli třetí řád² řeholních sester vincentek.

¹ V roce 1792 byl Vlašský špitál prodán soukromé osobě a dnes slouží jako italské kulturní středisko.

² Tzv. třetí řády představují nový směr v katolické církvi, kdy po mužském prvním řádu a kontemplativním (v klauzuru uzavřeném) druhém řádu, vznikají společenství žen, ale i mužů, kteří své hlavní poslání spatřují v pomoci druhým, a proto opouštějí zdi kláštera, aby za potřebnými vycházeli do ulic.

Pěstouni

Společnost podporovala nadále funkci pěstounů, tito pečovali o svěřené děti od 8. dne po narození po dovršení 6. rok. Pokud chtěli pečovat o děti nadále, nedostávali již žádný příspěvek. Očekávala se adopce dětí, o které se do té doby pěstouni starali. K adopci však nedocházelo příliš často, především z důvodu chudoby rodiny, která si další dítě již nemohla dovolit, ačkoli děti v tehdejší době již významně pomáhaly v domácnosti.

Úmrtnost nalezců byla velmi vysoká, asi pouze asi 15 % dětí se dožilo v Rakousku-Uhersku 15 let. Většinou se k pěstounství hlásili chudí lidé s více vlastními dětmi. Odměna za pěstounství 3–6 zlatých pro ně znamenala vítané přilepšení, ve skutečnosti se jednalo spíše příspěvek pro jejich vlastní rodinu. Plat pěstounky činil v prvním roce 6 zlatých, ve druhém roce 4 zlaté, od třetího roku 3 zlaté měsíčně. Pěstounka se také musela podrobit zdravotnické prohlídce, bylo třeba zjistit, jakou má tvorbu mléka. Každý měsíc farář nebo jiná zvolená důvěryhodná osoba v místě bydliště pěstounky potvrzovala, že dítě žije, teprve poté obdržela odměnu. Dítě od státu na celou dobu u pěstounky obdrželo: 2 košilky, 2 pleny, 1 obvazek.

Matějček (1999) ilustruje postoj pěstunek k přijatým dětem a cituje V. France: „Na zakoupení šatstva, jak toho žádá zemský výbor v kontraktě, jež při převzetí děcka pěstounce odevzdá, musila by tato věnovat více než polovinu ošetřovného. Vlastní její děti chodí bosy v zimě v létě, v obleku rozedratém, snad i bez košile, a ‚Práže‘ či ‚Vídeňce‘ na Moravě by mělo mít slušný oděv a obuv?“

Děti již od 4 let pomáhaly pěstounce v domácnosti, např. pásly hospodářská zvířata (kozy, husy), chodily pro vodu a na dříví.

PĚSTOUNSKÁ PÉČE OD ROKU 1918 DO ROKU 1989

Od dob vzniku ČSR rozlišujeme 4 typy pěstounské péče:

Nalezenecká pěstounská péče: opuštěné děti byly svěřovány důvěryhodným osobám, především manželům. Jednalo se o péči o děti do 10 až 16 let, poté se očekával jejich návrat do nalezince. Výběr pěstounů a dohled nad péčí si vyhradil ústav ve formě ústavního poručení nad dítětem.

Pěstounská péče pod taktovkou Okresní péče o mládež, návaznost na dobu Rakouska-Uherska. Tato péče se poskytovala na základě vládního nařízení č. 29/1930 Sb., provádějící zákon č. 256/1921 Sb., o ochraně dětí v cizí péči a dětí nemanželských, který zaručoval jejich ochranu a zrovnoprávnění ve společnosti. Sociální pracovníci měli za úkol vyhledávat vhodné rodiny pro děti, očekávala se mravní stabilita, tělesná a psychická zdatnost, jisté zaměstnání a stabilní bydliště. V roce 1932 zajistili pěstounskou péči (placenou i bezplatnou) pro 15 000 dětí. V roce 1942 za Protektorátu Böhmen und Mähren se podařilo umístit pouze poloviční počet dětí (3000 dětí vychovávalo bez honoráře, 4000 s honorářem pro pěstouny).

Pěstounská péče v rodinných koloniích – vznikla na Moravě a rozšířila se do celé ČSR. Rodina vychovávala (za finanční odměnu) děti, po každém odchovaném dítěti přijímala nové, dohled nad průběhem pěstounské péče vykonávala spolehlivá osoba ve vesnici (starosta, řídící). Bydliště pěstounských rodin bylo v jednom okrese, to umožňovalo snadný dohled i pomoc. Sociální pracovníci našli 1520 vhodných rodin k pěstounské péči. Ve 20. letech 20. století bylo v Československé republice 16 rodinných kolonií. V roce 1937 již existovalo 24 rodinných kolonií pod správou sociálních pracovníků.

Pěstounská péče jako dohoda rodičů a pěstounů mimo soudní systém – zahrnovala péči prarodičů a příbuzných, tento typ přetrvával do 70. let.

Pěstounská péče po roce 1948

V roce 1950 byla zrušena pěstounská péče, podle komunistické ideologie byla rodina překonaná instituce. Společnost preferovala rozvoj kolektivní výchovy a dětských domovů. Nalezince byly pojmenovány na „ústavy péče o dítě“. Byl zrušen celý systém péče o ohrožené děti, ukončena činnost všech nestátních dobročinných sdružení. Pěstounská péče jak taková byla znovu obnovena 1973.

Vybraná literatura:

CHMELARĚ, T.; MATOUŠEK, O.; PAZLAROVÁ, H.: *Děti potřebují rodinu*. Praha. Občanské sdružení Člověk hledá člověka, Praha 2008

MATĚJČEK, Z.: *Náhradní rodinná péče*. Portál, Praha 1999

KOLEKTIV AUTORŮ: *Dítě v systému náhradní rodinné péče*. Sdružení pěstounských rodin, Brno 2009

KOLEKTIV AUTORŮ: *Dítě v systému náhradní rodinné péče*. Sdružení pěstounských rodin, Brno 2010

PTÁČEK, R.; KUŽELOVÁ, H.; ČELEDOVÁ, L.: *Vývoj dětí v náhradních formách péče*. Praha, MPSV 2011

SAMKOVÁ, K.: *Romská otázka: psychologické důvody sociálního vyloučení Romů*. Blinkr, Praha 2012

4. KDYŽ PÉČE KONČÍ

HANA PAZLAROVÁ
Katedra sociální práce Filozofické fakulty Univerzity Karlovy

PROJEKT „KDYŽ PÉČE KONČÍ“

- Vrstevnický výzkum
- Vybraná mezinárodní zjištění
- A jak jsme na to u nás doma?

CÍLE PROJEKTU

Mezinárodní projekt zaměřený na práva dětí žijících v náhradní péči (Albánie, Česká republika, Finsko, Polsko)

Cíle na národní úrovni:

- analyzovat konkrétní problémy, které mladým lidem v České republice žijícím v náhradní péči komplikují přípravu na odchod do samostatného života
- získat doporučení mladých lidí s osobní zkušeností z náhradní péče ke zlepšení systému
- popularizovat příklady dobré praxe z činnosti příslušných úřadů a poskytovatelů péče

KDO SE PROJEKTU ZÚČASTNIL?

- 335 mladých lidí ze 4 zemí poskytlo rozhovory
- 200 z nich již péči opustilo, 135 bylo stále v péči
- zastoupení mužů a žen bylo téměř rovnoměrné

VÝHODY VRSTEVNICKÉHO VÝZKUMU

- nová kvalita do procesu i výsledků výzkumu
- snazší přístup k respondentům
- vliv na komunitu, aktivizace členů

SPECIFIKA VRSTEVNICKÉHO VÝZKUMU

- náročný na plánování, přípravu a realizaci
- klíčový výběr tazatelů
- specifická příprava tazatelů
- průběžná podpora tazatelů
- důraz na etiku výzkumu

JAK JSME MLADÉ LIDI ZAPOJILI?

- do národního týmu projektu
- do přípravy metodiky
- jako tazatele
- do procesu vyhodnocení
- do prezentace výstupů

CO MLADÍ LIDÉ POTŘEBUJÍ?

- Věková hranice pro odchod z péče.
- Včasné oznámení o ukončení péče.
- Základní dovednosti pro každodenní život.
- Komunikační dovednosti.
- Podpora při odchodu z péče.
- Služby následné péče.
- Vzdělání a zaměstnání.
- Bydlení.
- Zdraví a pohoda.
- Školení profesionálů v oblasti náhradní péče.
- Zapojení mladých lidí odcházejících ze systému náhradní péče.

KDO SE PTAL V ČR?

- 12 tazatelů – mladých lidí se zkušeností z péče (DD, SOS DV, PP)
- 2denní trénink tazatelů
- Závěrečný de-briefing

KOHO JSME SE PTALI?

- Mladí lidé se zkušeností z DD, individuální pěstounskou péčí a SOS DV.
- Mladí lidé po odchodu z péče, mladí lidé v péči.
- Celkem proběhlo 84 rozhovorů.

VÍCE O NAŠICH RESPONDENTECH

- Věk 13–29 let, průměr 22 let.
- Průměrně přišli do péče v 7 letech, nejčastěji v 6 letech.
- Polovina žila v ústavní péči více než 10 let.
- 2/3 strávili v péči 7 a více let.
- 53 dětí je stále v péči.
- 31 už odešlo do samostatného života.

NA CO JSME SE PTALI?

- Základní údaje (věk, pohlaví...)
- Průběh péče (typ, počet)
- Příprava na odchod z péče (rozsah, obsah)
- Podpora (kdo, jak)
- Plány po odchodu (bydlení)
- Zdraví a pohoda
- Volný čas
- Vztahy (přátelé, rodina)

CO JSME ZJISTILI? – VYBRANÉ VÝSLEDKY

- Výrazně častěji studují respondenti, kteří přišli do péče až po 5. roce života.
- Děti z PP jsou méně a později informovány o bezpečném sexu a alkoholu.
- V menších městech výrazně vyšší podpora za strany učitelů.
- Pěstouni jsou výrazně větší oporou po odchodu než pracovníci DD.
- Vhodný věk na odchod z péče je průměrně 20 let.

- Čtvrtina dětí se odchodu vysloveně obává, méně než 10 % se těší.
- Bydlení zajištěné organizací chce 13%, využije ho třetina.
- Po odchodu z péče mladí lidé často odcházejí do větších měst.
- Chlapci se cítí být lépe informováni ve všech oblastech
- Kde byste chtěli být za 5 let?
- Dosáhnout vyššího vzdělání.
- Mít partnera.
- Cítit se dobře.

NĚKTERÁ PŘÁNÍ JSOU UNIVERZÁLNÍ...

- Doporučení výzkumníků
- Vznik metodiky pro přípravu na odchod (oblasti, metody a formy)
- Standardy opuštění péče (systémová podpora 1–2 roky po odchodu)
- Doporučení tazatelů aneb 10 rad pro mladší děti v péči
- Snažte se dokončit vzdělání.
- Naučte se hospodařit s penězi.
- Nedělejte si dluhy.
- Mějte sny.
- Snažte se mít reálné cíle.
- Doporučení tazatelů aneb 10 rad pro mladší děti v péči
- Udržujte si blízké vztahy.
- Nebojte se mluvit o svých pocitech a přáních.
- Nebojte se říct si o pomoc.
- Važte si každé šance, kterou život nabídne.
- Radujte se z toho co je, může být i hůř.

15 5.a SYSTEM OF SOCIAL AND LEGAL PROTECTION OF CHILDREN IN LITHUANIA

LOCAL ROLE OF SOS CV IN THE PROCESS OF DE-I

VIRGINIJA PLECKEVIČIENĖ
SOS Children's Villages Association in Lithuania

LITHUANIA:

- Estimated **population of 2.97 million** as of 2012, of which children constitute 19.6% (**582,203 children** aged 0–18)
- **Concept of the child:** A child is a human being **below the age of 18 years**, unless otherwise established by laws.
- Forms of **alternative care:** **Family** guardianship, **Social family** guardianship, **Institutional** guardianship.
- Official State policy: **children's institutional care is a measure of last resort**

Major legal acts in the field of child protection:

- **International:** Lithuania ratified the *UN Convention on the Rights of the Child* in 1995 and is a member to many other major international conventions as well. In 2004 it became a Member State of the European Union
- **National:** Civil Code (2002), Code of Civil Procedure (2002), Law on Fundamentals of Protection of the Rights of the Child (1996), Law on Child Benefits (1994), Law on Social Services (2006), etc.

Child rights protection in Lithuania is to be ensured by (Art. 58 of 1996 Law on Fundamentals of Protection of the Rights of the Child):

- The **State** and its institutions;
- **Municipal** institutions;
- **Public** organisations whose activity is linked to protection of the rights of the child.

Key actors at national level include:

- **Parliament level:** Parliament (Seimas); Committees of Social Affairs and Labour and Human Rights; Children's Rights Ombudsman.
- **Governmental level:** Ministry of Social Security and Labour; State Child Rights Protection and Adoption Service.
- **Local level:** 60 municipalities administrations, 60 Child Rights Protection Services, 60 Social Support Services, NGOs.

Alternative care options in Lithuania:

- **Family guardianship** (temporary and permanent): Involves **no more than five children** placed under guardianship in the **environment of a natural family**. When appointing a guardian, **priority** shall be given to **close relatives** (*Civil Code of the Republic of Lithuania (Art. 3.252, 3.259)*)
- **Institutional guardianship** (temporary and permanent): Placement in a **public or non-state** child guardianship **institution** when there is no possibility of placing the child under guardianship (trusteeship) in a family or a social family (*Civil Code of the Republic of Lithuania (Art. 3.261)*).
- **Social family guardianship** (temporary and permanent): **Family registers** itself as a **legal person** (so called social family) and has under its guardianship or trusteeship **six or more children** (the **total** number of children in a social family including the parents' natural children may not exceed **12**) in a **family environment** (*Civil Code of the Republic of Lithuania (Art. 3.260), Law on Social Families (Art. 2)*).

Child protection in numbers during 2012:

- **2055 children deprived of parental care;**
- 3140 children in 1766 socially dysfunctional (social risk) families;
- 831 children in family guardianship;
- 48 children in social family guardianship;
- 1180 children in institutional guardianship;
- 801 children reunited with biological families;
- National adoption – 112 children, international adoption – 98 children.

Child protection in numbers (TOTAL at the end of 2012):

- 10542 children deprived of parental care;
- 21303 children growing in 10389 socially dysfunctional families;
- 6105 children under family guardianship (in 4746 families);
- 407 children under social family guardianship;
- 4030 children under institutional guardianship.

Lithuanian child protection system in international eyes – **UN Committee on the Rights of the Child** – list of issues (CRC/C/LTU/Q/3-4), adopted on 19 November 2012, by which the Lithuanian Government has been asked to provide information on measures taken:

- to prevent institutionalization of children, especially those under the age of 3;
- to reform the alternative care system;
- to support the system of foster care and the periodic review of placement in alternative care institutions;
- to provide adequate social and economic support to the social risk families.

Institutional care in numbers:

- 88 **children social care homes** – 4030 children;
- 4 social care **homes** for children and youngsters **with disabilities** – 654 children and youngsters (*average 163,5 child per institution*);
- 5 **orphanages** for babies (0-3 years) with special needs – 327 children.

A way forward – De-i in Lithuania:

- **October, 2007: Plan of Optimisation of the Network of Child Care Institutions**, approved by the Minister of Social Security and Labour (11/10/2007, No A1-282).
- *aiming at considerable reorganisation of the residential care system, with the intention of moving away from institutionalisation, towards family-based care.*
- *plans to reduce the number of places in institutions up to 60 (!!!) until 2010 and that the institutions would be organised in accordance with the principle of 'family'.*

OUTCOME: **Formal reorganisation and renovation of institutions** (investing EU funds as well), rather than making efforts to attract more guardian families or establish other forms of alternative care.

July, 2012: Working Group on preparation of strategy of disabled and deprived of parental care children's home deinstitutionalization (De-I working group) initiated;

November 16th, 2012: "**Strategic Guidelines** for Disabled and Deprived of Parental Care Children's Home De-institutionalisation" approved.

February, 2013: Working Group of preparation of De-I strategy and its implementation plans

At the moment – draft De-I strategy – measures of transition from institutional to family-based and community-based services:

- adequate environment and conditions for strengthening biological families and
- provision of family-based care as well as
- forming positive public opinion about the upcoming changes.

Biggest challenges:

- Lack of understanding what De-I is
- Lack of political will
- Society resistance
- Historical reliance on "institutionalised" care
- Weak legislative implementation in practice

Role of SOS Children's Villages Lithuania:

- A member of Working Group of De-I strategy development
- Active participation in legislative procedures
- Active member of informal NGO coalition
- Promotion of De-I on national level within the activities of "Care for ME! Quality Care for Every Child" campaign

Way forward:

- National De-I strategy
- National action plan
- National piloting of De-I process
- Restriction of investments to institutions
- Development of standards of quality of care and its monitoring

17 5.b SYSTÉM SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ A ROLE SOS DV V PROCESU DEINSTITUCIONALIZACE V LITVĚ

VIRGINIJA PLECKEVIČIENĖ
SOS Children's Villages Association in Lithuania

Litva:

- Odhadovaná populace v roce 2012 byla 2,97 milionů obyvatel, z toho 19,6 % dětí (582 203 dětí ve věku 0–18 let).
- Chápání pojmu dítě: dítětem je lidská bytost mladší 18 let, pokud není zákonem ustanoveno jinak.
- Formy náhradní péče: rodinné poručnictví, tzv. sociální rodiny, institucionální péče.
- Oficiální státní politika: až v krajním případě se uchýlovat k institucionální péči o děti.

Hlavní právní akty v oblasti ochrany dětí:

- Mezinárodní akty: Litva v roce 1995 ratifikovala Úmluvu OSN o právech dítěte a podepsala řadu jiných mezinárodních úmluv. V roce 2004 se stala členským státem Evropské unie.
- Národní akty: občanský zákoník (2002), soudní řád (2000), zákon o zásadách ochrany dětských práv (1996), zákon o příspěvcích na děti (1994), zákon o sociálních službách (2006) atd.

Ochrana práv dětí v Litvě je zajištěna následujícími orgány (dle čl. 58 zákona o zásadách ochrany dětských práv z roku 1996):

- stát a jeho orgány,
- obecní instituce,
- veřejné organizace, jejichž činnost souvisí s ochranou práv dětí.

Klíčoví aktéři na národní úrovni zahrnují:

- Parlamentární úroveň: Parlament (Seimas); Komise pro sociální věci, zaměstnanost a lidská práva; ombudsman pro lidská práva.
- Vládní úroveň: Ministerstvo sociálního zabezpečení a zaměstnanosti, Státní služba pro ochranu práv dítěte a adopci.
- Místní úroveň: 60 obecních samospráv; 60 služeb na ochranu dětských práv; 60 služeb na sociální podporu; nevládní organizace.

Alternativy v náhradní péči v Litvě:

- Rodinné poručnictví (dočasné a stálé): pro maximálně 5 dětí, které jsou umístěny do péče v přirozeném rodinném prostředí. Při jmenování poručníka jsou upřednostněni blízcí příbuzní (*občanský zákoník Litevské republiky* (čl. 3.252, 3.259)).
- Institucionální poručnictví (dočasné a stálé): umístění dětí do veřejných či nestátních institucí, pokud není možné dítě umístit do poručnictví (svěřenectví) rodiny či sociální rodiny (*občanský zákoník Litevské republiky* (čl. 3.261)).
- Sociální rodiny (dočasné a stálé umístění): rodina se zaregistruje jako právní osoba (tzv. sociální rodina) a má v poručnictví či svěření 6 či více dětí (celkový počet dětí v sociálních rodinách nesmí překročit 12 dětí včetně biologických dětí rodičů) a ty vyrůstají v rodinném zázemí (*občanský zákoník Litevské republiky* (čl. 3.260), zákon o sociálních rodinách (čl. 2)).

Statistiky o ochraně dětí v průběhu roku 2012:

- 2 055 dětí vyrůstá bez rodičovské péče;
- 3 140 dětí se nachází v 1 766 sociálně dysfunkčních rodinách (sociální riziko);
- 831 se nachází v rodinném poručnictví;
- 48 dětí vyrůstá v sociálních rodinách;
- 1 180 dětí se nachází v institucionální péči;
- 801 dětí je opět sjednoceno s biologickými rodinami;
- adopte na národní úrovni – 112 dětí, na mezinárodní úrovni – 98 dětí.

Ochrana dětí v číslech (celkový počet na konci roku 2012):

- 10 542 dětí vyrůstá bez rodičovské péče;
- 21 303 dětí se nachází v 10 389 sociálně dysfunkčních rodinách;
- 6 105 dětí vyrůstá v rodinném poručnictví (v 4 746 rodinách);
- 407 dětí vyrůstá v sociálních rodinách;
- 4 030 dětí se nachází v institucionální péči.

Litevský systém ochrany dětí z mezinárodního hlediska – Výbor pro práva dítěte OSN – seznam otázek (CRC/C/LTU/Q/3–4), přijaty 19. listopadu 2012, zde byla Litva požádána, aby poskytla informace o přijatých opatřeních v následujících oblastech:

- prevence ústavní péče o děti, zejména u těch mladších 3 let;
- reforma systému náhradní péče;
- podpora systému pěstounské péče a periodická revize umístění v institucích náhradní péče;
- adekvátní sociální a hospodářská podpora rodinám, které čelí sociálním rizikům.

Institucionální péče v číslech:

- 88 domovů sociální péče – 4 030 dětí;
- 4 domovy sociální péče o děti a mladistvé s hendikepem – 654 dětí a mladistvých (v průměru 163,5 dětí na instituci);
- 5 kojeneckých ústavů pro miminka (0–3 let) se zvláštními potřebami – 327 dětí.

Cesta kupředu – deinstitucionalizace v Litvě:

Říjen 2007: Plán pro optimalizaci sítě institucí pro péči o děti, schválen ministerstvem pro sociální zabezpečení a práci (11/10/2007, č.j. A1-282).

- zaměřuje se na zásadní reorganizaci systému rezidenční péče s cílem odklonit se od ústavní péče směrem k péči rodinného typu.
- plánuje snížit počet dětí v institucích na maximálně 60 (!!!) do roku 2010 a změnit organizaci institucí v souladu s „principem rodiny“.

VÝSLEDKY: Formální reorganizace a modernizace institucí (také s investicemi z fondů EU), spíše než snahy získat více poručnických rodin nebo zřídit jiné formy náhradní péče.

Červenec 2012: začala činnost pracovní skupiny na přípravu strategie deinstitucionalizace péče o hendikepované děti a děti bez rodičovské péče (pracovní skupina pro DEI).

16. listopad 2012: byly schváleny strategické pokyny k deinstitucionalizaci péče o hendikepované děti vyrůstající bez rodičovské péče.

Únor 2013: pracovní skupina na přípravu strategie DEI a plány pro její zavedení.

Současnost – pracovní verze strategie pro DEI péče, tedy opatření pro přechod z ústavní péče do péče v rodinném zázemí a s komunitními službami:

- adekvátní prostředí a podmínky pro posílení pozice biologických rodin,
- zajištění péče rodinného typu,
- formování pozitivního názoru veřejnosti o nadcházejících změnách.

Role SOS dětských vesniček v Litvě:

- Členem pracovní skupiny pro rozvoj strategie pro deinstitucionalizaci péče
- Aktivní účast v legislativních řízeních
- Aktivní člen neformální koalice nevládních organizací
- Podpora deinstitucionalizace péče na národní úrovni v rámci aktivit kampaně Care for ME! Kvalitní péče o každé dítě

Největší výzvy:

- Nepochopení toho, co vlastně deinstitucionalizace péče je
- Slabá politická vůle
- Odpor společnosti
- Historické spoléhání na ústavní péči
- Slabé provádění legislativy v praxi

Budoucnost:

- Národní strategie pro deinstitucionalizaci péče
- Národní akční plán
- Pilotování procesu deinstitucionalizace péče na národní úrovni
- Omezení investic do ústavů
- Rozvoj standardů pro kvalitu péče a jejich monitorování

19 6.a CARING FOR MINORS IN ALTERNATIVE CARE LITHUANIA

LINA KÉŽELYTĖ
SOS Children Villages Lithuania

TOTAL POPULATION IN THE COUNTRY

- 2,9 million

TOTAL NUMBER OF CHILDREN, LIVING IN THE COUNTRY (IN AGE OF 0-18)

- 583 203 (19,6% of all population)

NUMBER OF CHILDREN AT HIGH RISK OF LOSING PARENTAL CARE (SOCIAL RISK FAMILIES)

- 21 303 or 3.6 % of all children

PERCENTAGE OF CHILDREN, OFFICIALLY DECLARED AS INDIGENT AND LIVING UNDER THE POVERTY LINE

- 33.4 % of all children (data of 2011, TransMonEE)

NUMBER OF CHILDREN WITHOUT PARENTAL CARE

- 10 542 (1.8 % of all children), whereof
- 6 105 in family guardianship (58%);
- 407 in social family guardianship (4 %)
- 4 030 in institutional care (38%);

GUARDIANSHIP AT PARENTS' REQUEST (TEMPORARY)

- 1 993

FAMILY GUARDIANSHIP (TEMPORARY* AND PERMANENT**)

- Involve no more than 5 children placed under guardianship in the environment of a natural family (the total number of children in the family including the parents' natural children may not exceed 5).
- The total number of children may exceed the number of 5 where that is due to keeping siblings together.
- When appointing a guardian of the child, priority shall be given to the child's close relatives.

SOCIAL FAMILY GUARDIANSHIP*** (TEMPORARY AND PERMANENT)

- The form of guardianship where a legal person (social family) has under its guardianship or curatorship 6 or more children (the total number of children in a social family including the parents' natural children may not exceed 12) in a family environment.
- The total number of children may exceed the number of 12 where that is due to keeping siblings together, or the total number of children may be less where one of the children under guardianship (curatorship) is disabled.

INSTITUTIONAL GUARDIANSHIP (TEMPORARY AND PERMANENT)

Placing a child in a public or non-government child guardianship institution when there is no possibility of placing the child under guardianship (curatorship) in a family or a social family.

GUARDIANSHIP AT PARENTS' REQUEST (TEMPORARY)

Placing a child into the temporal care of any natural person, selected by the child's parents (the only parent) in case both parents (the only parent) plan to temporarily depart from Lithuania. Such a placement is approved by the Order the Director of the Municipality Administration of the child's habitual place of residence.

- With regards to the preparation for the process for leaving care from different forms of care (family, social family, institutional guardianship) the Lithuanian legislation mainly focuses on financial support but not on the development of relevant services for care leavers.

For example the Civil Code conceptually establishes that a guardian (in all forms of guardianship) shall have a duty to prepare the child for independent life and work in the family, civil society and the State. However there are no standards and common legal requirements for thoroughly planning and implementation, child's participation, etc. in the leaving care process.

RIGHTS OF THE CHILD IN LITHUANIA

- NGO Report for the UN Committee on the Rights of the Child
- On the 3rd and 4th periodic reports by the Government of Lithuania
- Painful yet unexplored issue is that of children leaving institutional care:
- No effective measures have been taken to reduce social isolation of children leaving residential care and help them to integrate into society.
- The biggest challenges are faced by orphans turned adults – they lack social and professional skills, and there is no procedure set for providing such adults with social housing.
- They receive financial support that is not sufficient for anything but a start of independent life, and there are no relevant services for care leavers.
- Leaving care and after care services are only provided in some regions by some NGO's, these efforts are not sufficient.

Recommendation:

- Improve the legal framework and produce other necessary measures in order to provide targeted services for care-leavers and preferential social housing as well.

SOS MOTHER IRENA

Children start to prepare for independent life since the first day in the SOS Children's Village. According to their individual capacities they have duties and learning: to wash hands yourself when you are 3 years or to buy clothes when you are 13 can be big challenges or achievements.

The most important thing is psychological readiness to be self-reliant, tolerant and have skills to conform.

The professional information and orientation starts when children are 12 years in SOS Children's Village.

The game of recruitment and employment is in place:

- Advertisement, who looks for employee;
- Application (motivation to work);
- Signed agreement;
- Supervision and support at work;
- Salary.
- Different jobs and professions are introduced during visits to various companies.
- 16 years of age is the beginning, when teenagers usually start real employment (up to 4 hours per day).
- 50 % of children in SOS Children's Village worked this year during vocation: as cook assistant, cleaner, maintenance assistant.
- The biggest challenge is that there are no so much job offers for teenagers, not many employers want to have underage employees.
- The biggest achievements are:
 - We have good cooperation with 4 employers, who accept teenagers;
 - One 16 years boy was nominated as best employee by chief of Layher company.
 - Children want to work and try different professions and as a result they value more things they bought and respect others work.

YOUTH PROGRAMMES

- 14 out of 24 youngsters participating in Youth programmes worked this year.
- 6 companies employed teenagers (16-17 years).

But the way toward self reliance is constant daily work. Pedagogues comment:

- Youngsters are too much indifferent to their life;
- They not so much care about their health (sometimes hygiene);
- It is hard to teach them, how to manage finances, especially when they get bigger sum as usual (salary).
- EU Social Fund programme's grant;
- Municipal grants;
- International volunteering;
- Youth in Action programme.
- Youngsters learn to communicate, confront;
- Learn and practice foreign languages;
- Learn self-confidence, self-sufficiency and become self-reliant.

OBSERVED TENDENCIES IN LITHUANIA

- More and more companies do not want simply donate money, they want to participate;
- Support professional orientation;
- Support education (studies at university, college);
- Support first employment.
- Employers agree to accept teenagers to work and this is “employers’ donation” – chance to practice skills and earn money.
- Voluntarism becomes more popular and it works both sides: volunteers in the SOS Village and children’s voluntary work in companies and organizations.

23 6.b PÉČE O MLADISTVÉ V NÁHRADNÍ PÉČI

LINA KĚŽELYTĚ
SOS dětské vesničky Litva

KLÍČOVÉ ÚDAJE O DĚTECH V LITVĚ

- Celková populace 2,9 milionů
- Celkový počet dětí v zemi (ve věku 0–18 let)
- 583 203 (19,6% celkové populace)

POČET DĚTÍ, KTERÝM HROZÍ VYSOKÉ RIZIKO, ŽE PŘIJDOU O RODIČOVSKOU PÉČI (SOCIÁLNĚ OHROŽENÉ RODINY)

- 21 303 nebo 3,6 % všech dětí

PROCENTO DĚTÍ, KTERÉ JSOU OFICIÁLNĚ KLASIFIKOVÁNY JAKO CHUDÉ A ŽIJÍCÍ POD HRANICÍ CHUDOBY

- 33,4 % všech dětí (údaje z roku 2011, TransMonEE)

POČET DĚTÍ VYRŮSTAJÍCÍCH BEZ RODIČOVSKÉ PÉČE

- 10 542 (1,8 % všech dětí), z toho
- 6 105 v rodinném poručnictví (58 %)
- 407 v sociálním rodinném poručnictví (4 %)
- 4 030 v institucionální péči (38 %)

OPATROVNICTVÍ NA POŽADAVEK RODIČŮ (DOČASNÉ)

- 1 993

RODINNÉ PORUČNICTVÍ (DOČASNÁ* A STÁLÁ** PÉČE)

- Neumístovat více než 5 dětí do poručnictví v rodinném prostředí (celkový počet dětí v rodině včetně biologických dětí rodičů nesmí být vyšší než 5).
- Celkový počet dětí může být vyšší než 5 tam, kde je skupina sourozenců, kterou je nutné udržet spolu.
- Při ustanovení poručníka dítěte budou mít vyšší prioritu blízcí příbuzní dítěte.

PORUČNICTVÍ SOCIÁLNÍ RODINY** (DOČASNÁ A STÁLÁ PÉČE)

- Forma poručnictví, kdy právnická osoba (sociální rodina) má v poručnictví či opatrovnictví 6 či více dětí (celkový počet dětí v sociální rodině, včetně biologických dětí rodičů, by neměl být vyšší než 12).
- Celkový počet dětí může být vyšší než 12, pokud je v péči skupina sourozenců, kterou je nutné udržet spolu. Celkový počet dětí může být i nižší, pokud je některé z dětí hendikepované.

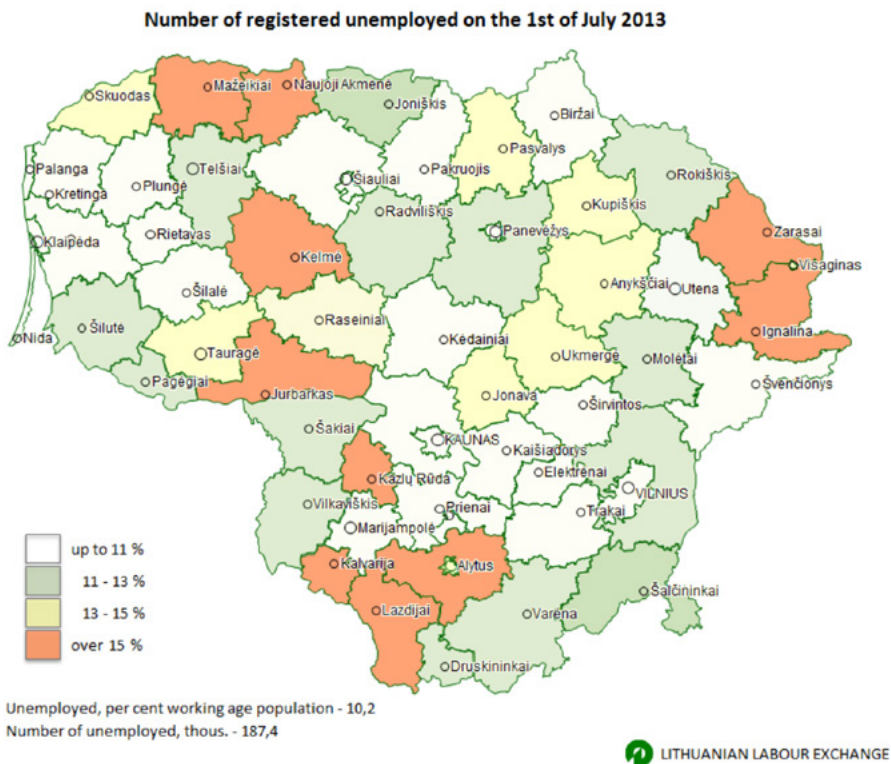
INSTITUCIONÁLNÍ PÉČE (DOČASNÁ A STÁLÁ PÉČE)

- Umístění dítěte do veřejné nebo nevládní instituce pro péči o děti, pokud jej nelze umístit do péče (opatrovnictví) rodiny či sociální rodiny.
- Poručnictví na požadavek rodičů (dočasná péče)
- Umístění dítěte do dočasné péče jakékoliv fyzické osobě, kterou zvolí biologičtí rodiče dítěte, pokud oba rodiče plánují dočasně opustit Litvu. Takové umístění schvaluje nařízení ředitele místního úřadu v místě bydliště dítěte.

DEFINICE PÉČE

- *Dočasné poručnictví dítěte (opatrovnictví) znamená výchovu a péči o dítě, které se dočasně nachází bez rodičovské péče, dále to zahrnuje zastupování a ochranu legitimních zájmů dítěte v rodině, sociální rodině nebo instituci. Cílem tohoto druhu péče je vrátit dítě do biologické rodiny.
 - **Stálé poručnictví (opatrovnictví) je ustanoveno u dětí, které se nachází bez rodičovské péče, nemohou se vrátit do biologické rodiny a péče o ně, jejich výchova, zastupování a ochrana jejich práv a legitimních zájmů je svěřena jiné rodině, sociální rodině nebo poručnické (opatrovnické) organizaci.
 - ***Poručnictví se využívá u dětí mladších 14 let; opatrovnictví zase u dětí starších 14 let.
- Dle litevské legislativy jsou SOS dětské vesničky považovány za formu ústavního poručnictví.

- Nezaměstnanost mladistvých se pohybuje okolo 5,2 % (01/07/2013) z celkové národní populace ve věku of the 16–24 let.
- Během 1. čtvrtletí 2013 bylo 29 500 osob mladších 25 let nezaměstnaných (19,8 % všech nezaměstnaných)

VÝSTUPY: HODNOCENÍ KVALITY PÉČE V LITVĚ

- Článek 9.1 zákona o dávkách na děti z roku 1994 stanoví, kdy končí poručnictví dítěte – když dítě dovrší plnoletosti. Do 25 let věku má mladistvý nárok na podporu ve formě jednorázové částky (9 750 LTL /2 824 EUR/), pokud se nenachází v péči státního či obecního zařízení.
- Dle obecných nařízení státních a obecních zařízení pro péči o děti schváleny příkazem č. A1-A68 Ministerstva pro sociální zabezpečení a práci ze dne 03/03/2005 (body 17.2, 17.3, 17.4) osoba starší 18 let (na
- Pokud mladistvý, který původně vyrůstal v poručnické péči, dále pokračuje ve studiu, má možnost během prázdnin žít v dětském domově (na základě jeho/její žádosti radě), pokud to není v rozporu se zájmem dětí v dané instituci.
- Mladiství, kteří původně vyrůstali v poručnické péči a nejsou starší 24 let (na základě žádosti radě), mohou žít v domově, pokud mají nárok na výživné pro období ne delší než 6 měsíců.
- S ohledem na přípravu procesu pro odchod z různých druhů péče (rodinná, sociální rodina, institucionální poručnictví) se litevská legislativa zejména zaměřuje na finanční podporu, ale ne na rozvoj příslušných služeb pro mladistvé odcházející z péče.

Například občanský zákoník koncepčně ustanovil, že poručníci (ve všech formách poručnictví) budou povinni připravit dítě na nezávislou práci a život v rodině, občanské společnosti a státě. Neexistují však žádné standardy či obecné právní požadavky pro důkladné plánování a implementaci, účast dítěte atd. v procesu odchodu z péče.

PRÁVA DĚTÍ V LITVĚ – ZPRÁVA NEVLÁDNÍ ORGANIZACE PRO VÝBOR OSN PRO PRÁVA DÍTĚTE V RÁMCI 3. ČI 4. PRAVIDELNÉ ZPRÁVY PRO LITEVSKOU VLÁDU OBTÍŽNÉ, ALE DOSUD NEPROZKOUMANÉ OBLASTI U DĚTÍ ODCHÁZEJÍCÍ Z PÉČE:

- Nebyla přijata žádná efektivní opatření na snížení sociální izolace dětí opouštějících péči a na jejich opětovnou integraci do společnosti.
- Největším výzvám čelí plnoletí sirotci – chybí jim společenské a odborné dovednosti, nejsou pro ně nastaveny žádné kroky k získání sociálního ubytování.
- Obdrží finanční podporu, která je nedostatečná na vedení nezávislého života a nemohou se opřít o žádné služby pro mladistvé odcházející z péče.
- Následné služby po odchodu z péče jsou poskytovány jen v některých regionech určitými nevládními organizacemi, tyto snahy jsou však nedostatečné.

Doporučení:

- Zlepšit právní rámec a zavést další potřebná opatření, která umožní poskytování cílených služeb pro mladistvé odcházející z péče a také zvýhodněné sociální bydlení.

CITACE MATKY PĚSTOUNKY

„Od prvního dne v SOS dětských vesničkách jsou děti připravovány na nezávislý život. Na základě jejich osobních schopností mají určité povinnosti a musí se učit od malička: samy si umýt ruce už ve věku 3 let nebo si ve 13 letech kupovat oblečení – to jsou velké výzvy a úspěchy. Nejdůležitější je psychologická připravenost na soběstačnost, tolerance a nabytí dovedností.“

SOS DĚTSKÉ VESNIČKY

U dětí v SOS dětských vesničkách začíná odborné informování dětí již ve věku 12 let.

Máme hru pro nábor a zaměstnání:

- Reklamy – kdo hledá zaměstnance
- Ucházení se o práci (motivace pracovat)
- Podepsaná dohoda
- Dohled a podpora při práci
- Plat.
- Během exkurzí do různých společností jsou mladistvým představeny různé profese a činnosti.
- Dospívající většinou začínají pracovat v 16 letech (až 4 hodiny denně).
- 50 % dětí v SOS dětských vesničkách tento rok pracovalo: jako pomocníci kuchařů, uklízeči, údržbáři atd.
- Největší výzvou je, že pro dospívající není příliš mnoho pracovních nabídek, jen málo zaměstnavatelů chce mít nezletilé zaměstnance.
- Naše největší úspěchy:
 - probíhá dobrá spolupráce se 4 zaměstnavateli, kteří zaměstnávají dospívající;
 - jeden z našich šestnáctiletých chlapců byl vedoucím společnosti Layher jmenován nejlepším zaměstnancem podniku.
 - Dospívající chtějí pracovat a chtějí si vyzkoušet různá povolání a v důsledku toho si pak více váží věcí, které si za plat pořídí a více respektují ostatní.

PROGRAMY PRO MLADISTVÉ

- 14 ze 24 mladistvých tento rok našlo práci v rámci programu pro mladistvé.
- 6 společností zaměstnalo dospívající (ve věku 16–17 let). SOS dětské vesničky

Avšak cesta k soběstačnosti vyžaduje každodenní práci. Pedagogové to komentují následovně:

- mladiství jsou příliš lhostejní vůči svým životům
- nezáleží jim příliš na vlastním zdraví (někdy i hygieně);
- je obtížné je naučit, jak zacházet s penězi, zejména když obdrží větší obnos než obvykle (plat).
- Grantové programy Evropského sociálního programu
- Granty města
- Mezinárodní dobrovolnictví
- Program Mladiství v akci
- Mladiství se učí komunikovat, konfrontovat
- Učí se a cvičí cizí jazyky
- Získají sebevědomí, samostatnost a nezávislost.

VYSLEDOVANÉ TENDENCE V LITVĚ

- Čím dál tím více společností už nechce pouze darovat peníze, chtějí být aktivnější:
 - podporují mladistvé při volbě profese,
 - podporují vzdělávání (vysokoškolské studium),
 - podporují mladistvé v prvním zaměstnání.
- Zaměstnavatelé souhlasí, že přijmou mladistvé do práce a to považují za svou „dotaci“ – dávají mladistvým možnost vyzkoušet jejich dovednosti a vydělat si peníze.
- Dobrovolnictví je čím dál populárnější a funguje oběma směry: dobrovolníci v SOS vesničkách a mladiství, kteří dobrovolně pracují pro společnosti a organizace.

7.a THE SYSTEM OF SOCIAL AND LEGAL PROTECTION OF CHILDREN IN ESTONIA, THE LOCAL ROLE OF SOS CV IN THE PROCESS OF DEI

PILLE TEDER
SOS Lasteküla Eesti Ühing

NUMBERS ABOUT ESTONIA

- According to statistical data from 2012 – 4751 children were under attention of childcare specialist (this number does not show the number of children who live in families or substitute homes). During last 7 years this number has been growing every year.
- Only 38% of all local authorities have a separate child protection worker and one-fifth of children in Estonia live in local government units that do not have a child protection worker.

THE SYSTEM OF SOCIAL AND LEGAL PROTECTION

- Child welfare and child protection is mainly organized by local authorities in Estonia. Their activities determine whether problems that threaten a child's welfare and development are noticed in time and whether solutions are found that prevent the problems from growing and still being present in adulthood.
- Local authorities responsibility – The creation of an environment that is safe for children and promotes their development is particularly important in a small country like Estonia, where the birth rate remains low and the population is aging.
- Social welfare is an area where most of the tax money entrusted to local authorities is spent.
- Data for 2011 indicate that the total amount spent by local authorities on this area exceeded 122 million euros, which is ca. 10% of their total expenditure.
- It is impossible to highlight how much of this amount is spent on children, as the accounts kept are not detailed enough. This is often also impossible due to the nature of this expenditure, because social problems usually also affect the child's parents or carers, and assistance is given to the family as a whole.
- The supervision exercised by county governments over the social services of local authorities focuses on checking that the activities prescribed take place, not on the quality of these services, which is what the law demands.
- Inspection of quality is not even possible in the present conditions, as no quality requirements have been established.
- There are plans to regulate prevention and intervention methods and assessment of a child's need for help in greater detail in the new Child Protection Act to ensure that the prevention activities of local authorities become more efficient. The new act should be completed in the end of 2013.
- SOS Children Village Estonia has been part of the process of giving input for the Child Protection Act.

Our recommendations were:

- concerning the definition of child interest,
- concerning of definition about abuse,
- prevention and information,
- children opinion and inclusion

THE DEBATE IS STILL OPEN AND SOON WE WILL HAVE CHANGE TO SEE THE DRAFT OF THE ACT

DI PROCESS

- Priorities of the state are families and positive parenting – in the Action plan for Children and Families 2012 – 2012 is mentioned that Estonia is a country who supports families and raises parents awareness how to be a good parent. If the child cannot live in biological family then the alternative is foster family.

BUT...Real numbers talk another story....

- 1048 children are living in substitute homes, only 146 of them are living in our SOS villages.
- We have 195 foster families where 254 children are living.
- During last years the government has been trying to change the situation and has put recourses for building new substitute homes and training new foster families (Pride).

But still facing challenges:

- If the child is in substitute home, then the biological family is abandoned, no recourses to deal with the family or give support to them.
- If the child will grow in foster family then the family is alone. No special support from the state. Only approx. 200 euros per month, but no counselling or supervision.

- Children are „getting more difficult“ – lack of educated specialists and support, education.
- We have many new substitute homes (beautiful new houses), but the system is the same. It means no mothers or couples, just educators who work with shifts.

FUTURE

- We have Ombudsman for Children – and their work has been very effective – they have visited 90 % of the substitute homes and they have done their recommendations (positive and negative).
- They see our model as a good practise and other substitute homes should follow our system.
- And we see that this makes us even try harder, we have to focus on quality and be innovative.
- WHY? Because the number of children is getting lower every year– it means competition among substitute homes (we already are feeling this)
- We have to try harder to find right people – as others will use model of parents.
- We have to be innovative – use professional foster parents model (This model is well used in SOS Finland)

7.b SYSTÉM SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ V ESTONSKU, ROLE MÍSTNÍCH SOS DV V PROCESU DEI

PILLE TEDER
SOS dětské vesničky Estonsko

ÚDAJE O ESTONSKU

- Podle statistických údajů z roku 2012 měli odborníci na péči o děti na starost 4751 dětí (toto číslo neukazuje počet dětí, které žijí v rodinách či náhradních domovech). V posledních 7 letech toho číslo každoročně narůstá.
- Pouze 38 % místních úřadů má zvláštního pracovníka pro ochranu dětí a jedna pětina dětí v Estonsku žije v zařízeních místních úřadů, kde není pracovník na ochranu dětí.

SYSTÉM SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY

- Blaho dětí a jejich ochrana leží zejména v rukou estonských místních úřadů. Jejich aktivity určují, zda problémy, které ohrožují blaho dítěte a jeho vývoj, budou včas rozpoznány a zda budou nalezena řešení, která zabrání dalším problémům a jejich přetrvání do dospělosti.
- Odpovědnost místních úřadů je vytvořit zázemí, které bude pro děti bezpečné a bude podporovat jejich vývoj. To je v malé zemi jako je Estonsko, kde je nízká porodnost a populace stárne, obzvláště důležité.
- V oblasti sociální péče se utrácí většina peněz daňových poplatníků, které jsou svěřeny místním úřadům.
- Údaje pro rok 2011 naznačují, že celková částka, kterou místní úřady do této oblasti investovaly, přesahuje 122 milionů EUR, tj. zhruba 10 % jejich celkových výdajů.
- Není možné určit, kolik z této částky skutečně plyne do péče o děti, protože účetní výkazy bývají málo podrobné. Často je to také znemožněno samotnou povahou těchto výdajů, protože i rodiče dětí či jejich pečovatelé bývají postiženi sociálními problémy a pomoc je pak poskytována rodinám jako celku.
- Dohled nad sociálními službami místních úřadů vykonává zemská vláda, soustředí se na kontrolu vykonávání plánovaných činností, ale ne na kvalitu těchto služeb, jak vyžaduje zákon.
- Inspekce kvality není ani za současných podmínek možná, protože nebyla zavedena žádná kritéria pro hodnocení kvality.
- Regulace preventivních a intervenčních metod a detailní hodnocení potřeb dětí jsou plánovány v novém zákoně o ochraně dětí, který zajistí zefektivnění činností místních úřadů. Tento nový zákon by měl být dokončen koncem roku 2013.
- SOS dětské vesničky v Estonsku se účastnily procesu tvorby zákona na ochranu dětí.

Naše doporučení se týkala:

- definice nejlepšího zájmu dítěte,
- definice zneužívání,
- prevence a sdílení informací,
- názoru dětí a jejich začlenění.

DISKUSE STÁLE PROBÍHÁ A BRZY UVIDÍME NÁVRH TOHOTO ZÁKONA.

PROCES DEINSTITUCIONALIZACE

- Prioritou státu jsou rodiny a pozitivní výchova dětí – v akčním plánu pro děti a rodiny pro roky 2012–2013 se uvádí, že Estonsko jako země podporuje rodiny a zvyšuje povědomí rodičů o tom, jak být dobrým rodičem. Pokud dítě nemůže vyrůst v biologické rodině, je alternativou pěstounská rodina.
- ALE... skutečná čísla vypráví jiný příběh...
- 1048 dětí žije v náhradních domovech, pouze 146 z nich žije v našich SOS vesničkách.
- Máme 195 pěstounských rodin, kde žije 254 dětí.
- V posledních letech se vláda snažila situaci změnit a vyhradila zdroje pro výstavbu nových domovů pro náhradní péči a školení nových pěstounských rodin (Pride).

Ale stále čelí výzám:

- Pokud dítě vyrůstá v náhradním domově, opustí biologickou rodinu, ale na řešení situace rodiny není poskytována pomoc ani jakákoliv podpora.
- Pokud dítě vyrůstá v pěstounské rodině, je na něj rodina sama. Nezískává žádnou zvláštní pomoc od státu. Pouze zhruba 200 EUR měsíčně, ale žádné poradenství ani neprobíhá dohled.
- Děti je čím dál „obtížnější zvládat“ – nedostatek vzdělaných odborníků, podpory a vzdělání.
- Máme mnoho domovů pro náhradní péči (krásné nové domy), ale systém zůstává stejný. To znamená, že tu nejsou matky nebo páry, ale jen vychovatelé, co pracují na směny.
- Máme ombudsmany pro děti – jejich práce je velmi účinná – navštívili již 90 % všech domovů pro náhradní péči a poskytli doporučení (pozitivní i negativní).

- Náš model vnímají jako model dobré praxe a ostatní dohody pro náhradní péči by měly následovat náš systém.
- To motivuje k tomu se ještě více snažit, musíme se zaměřit na kvalitu a být inovativní.
- PROČ? Protože počet dětí každoročně klesá – to vede ke konkurenci mezi zařízeními pro náhradní péči (to pocítujeme už nyní).
- Musíme se více snažit, abychom našli ty správné lidi, kteří budou sloužit jako vzoroví rodiče.
- Musíme být inovativní – využít model profesionálních pěstounských rodičů (tento model je využíván v SOS DV ve Finsku).

30 8.a CARING FOR MINORS IN ALTERNATIVE CARE IN ESTONIA

MEELIS KUKK
SOS Lasteküla Eesti Ühing

INTRODUCTION:

Meelis started living in SOS Facility in 1996 when he was 14 and had graduated 8th grade in a special school for difficult children. Meelis's sisters and brothers were the first family in SOS Village in Keila, but Meelis came there later.

Meelis lived 3 years in SOS Village and then moved on to Keila Youth Facility. Meelis started studying in high school thanks to his mother who insisted for him to do the entrance exams. When he was accepted, he decided to go.

Meelis now has a Bachelor's degree in Youth Work and now continues his studies in Masters as a Pedagogue, special counselor. Last 6 years and more he is back in his youth facility, this time as a youth educator.

Additionally to his work as a youth educator, he started 4 years ago the Estonian Association of Staff in Alternative Care that joins the educators in the Alternative Care and is leading the support person program for the youth leaving care, to integrate the youth leaving care to the labour market.

UNEMPLOYMENT AMONG YOUNG PEOPLE

A report composed in 2013. Says that in Estonia there is 40 000 unemployed young people that have not finished their studies.

The Statistics Estonia says that the percentage of unemployed young people is at the moment 16%, which is smaller than last year (23%). Overall unemployment rate is 8%.

Young people that live in a residence funded by the State are in a fairly complicated situation. The food is being prepared for them, the clothes are bought by the educator or comes from "stock", only contact with money is the allowance, which can be 5-10 euros. It is good if they have the possibility to clean their own room or do the dishes – but often times other people or the dishwasher does it.

If the children are used to having things without having to work for them, then they take it as a norm. Sometimes we as adults forget and then we start to expect something from the young people that we have not prepared them for.

On the national level there is no clarity, how the transition to independent lives and after care should look like. We have a few pilot projects, which I have been leading together with EATL.

Career lesson: additional to what we learn in school, it is important that the young people get additional seminars and trainings and to be motivated to participate in them.

We in our youth facility organise twice a year adventure trainings where we put in also motivation and valuing oneself.

With EATL we organise motivational weekends for the young people where we take 25-50 young people (twice a year) without the educators and focus on finding their inner values, for the young people to experience and understand that they are valuable and that they matter.

We as adults often go to trainings and seminars, why wouldn't we organise them also to young people?

ALTERNATIVE CARE OF YOUTHS IN ESTONIA

	National Residence care		SOS
	Alternative care	Foster care	SOS system
Can live there	Until they are 18 and if they study, until they finish their masters.	Until they are 18 or when they study, until they are 19.	Until they are 18, when they study, until they finish their masters.
After care	Officially does not exist	Officially does not exist	Semi-independent period, where the young person receives financial support (that diminishes with every year). Communication with their trust person at least once a month.
	As a pilot project from 2010 – 2011; 2012 – 2013 with the support of European Union Social funds – support service for young people leaving care, also for young people that left care until 24 months ago.		

PROVIDING A SUPPORT PERSON FOR YOUNG PEOPLE

In 2010 Estonian Ministry of Social Affairs started a program, aiming to provide support service for young people that have left or are leaving care. Our organisation (EATL) won the public procurement and implemented the pilot project. During the year of 2010-2011, 61 young people were provided support service by 48 staff members. As a result 55% of the young people maintained their jobs or started at a new job. This shows that by supporting the young people in becoming independent and being there for them helps the young people to have a smoother process of integrating to the society and entering the labour market.

Our organisation is leading the project also in 2012-2013, where up to 85 young people are supported. By 31.08.2013, 65 young people are receiving support, from who 52% have started working.

THE IMPORTANT THINGS:

1. It is very important to learn, because through learning you develop and grow. A young person can do it also for someone else. Sometimes you can learn for and because of other people, but it doesn't matter, because the things that they learn, they will keep this knowledge and experience.
2. Help the young people realize that friends matter.
3. Try to make the young person understand that their relationships with the educators are important. Give them a chance to feel that they are important for you.
4. Help the young person to understand that everything you do, you do it for yourself, because you are living your own life. Not only to say it, but also to explain it with real life explanation.
5. Direct the young people as early as possible to work, so they will have the habit to work when they are as young as possible. According to their age, engage them to simple but interesting jobs like growing plants etc.
6. When doing your job, make the young person realize that they matter for you.

We all have our pasts and this is something we can not change. But the future is something that we can shape.

32 8.b PÉČE O MLADISTVÉ V NÁHRADNÍ PÉČI V ESTONSKU

MEELIS KUKK
SOS dětské vesničky Estonsko

OSOBNÍ PŘÍBĚH PANA MEELISE:

Meelis Kukkk žil v SOS vesničce od roku 1996, přišel sem ve věku 14 let po ukončení 8. třídy zvláštní školy pro problémové děti. Jeho sestry a bratři byli první rodinou v SOS vesničce v Keile, ale Meelis se k nim připojil až později.

3 roky žil v této vesničce a pak se přestěhoval do Komunity mládeže. Díky své matce pěstounce, která trvala na tom, aby zkusil přijímací zkoušky, začal studovat na střední škole. Když se dozvěděl, že byl přijat, rozhodl se nastoupit.

Meelis má nyní bakalářský titul pro práci s mladistvými a pokračuje dál v magisterském studijním programu obor pedagog, zvláštní poradce. Posledních 6 let působil v Komunitě mládeže, kde dříve bydlel, ale tentokrát zde pracuje jako pedagog.

Vedle práce pedagoga pro mladistvé založil Meelis před 4 lety také estonskou Asociaci pro zaměstnance v oblasti náhradní péče, která sdružuje pedagogy v náhradní péči a vede podpůrný program pro mladistvé opouštějící péči s cílem integrovat tyto mladistvé do trhu práce.

NEZAMĚSTNANOST MEZI MLADISTVÝMI

Oficiální zdroje z roku 2013 uvádí, že v Estonsku je 40 000 nezaměstnaných mladistvých, kteří ještě neukončili školu.

Statistický úřad uvádí, že počet nezaměstnaných mladistvých je v současnosti 16 %, což je méně než minulý rok (23 %). Celková nezaměstnanost se pohybuje okolo 8 %.

Mladiství, kteří žijí v zařízeních financovaných státem, se nachází v poměrně komplikované situaci. Jídlo pro ně připravuje někdo třetí, oblečení přináší pedagog nebo ho mladiství získávají „ze zásob“, jediný styk s penězi je kapesné, které se pohybuje okolo 5–10 EUR. Je dobře, když si sami mohou uklidit pokoj nebo umýt nádobí, ale dost často to za ně dělá někdo třetí (případně myčka).

Pokud jsou děti zvyklé na to mít věci bez toho, aby o ně jakkoliv usilovaly, berou je za samozřejmé. Na to my dospělí někdy zapomínáme a pak od nich očekáváme něco, na co nejsou připraveni.

Na národní úrovni je nejasné, jak by přechod do nezávislého života a následná péče měly vypadat. Máme několik pilotních projektů, které jsem vedl ve spolupráci s EATL.

Praxe nás přivedla k tomu, že vedle toho, co se naučí mladí lidé ve škole, je důležité, aby absolvovali doplňující semináře a školení a byli motivováni se jich účastnit.

V naší Komunitě mládeže organizujeme dvakrát ročně zážitková školení, kde usilujeme o zvýšení sebedůvěry a motivace mladistvých k dalšímu vzdělávání.

S EATL organizujeme dvakrát ročně motivační víkendy pro mladistvé bez účasti vychovatelů – vybereme 25–50 mladistvých a zaměřujeme se na jejich sebezpoznávání, schopnost sebehodnocení a posilujeme jejich vědomí o tom, že jsou cenní a důležití.

My dospělí se často takových školení a seminářů účastníme, tak proč je neuspořádat i pro mladistvé?

PÉČE O MLADISTVÉ V NÁHRADNÍ PÉČI V ESTONSKU

	Národní rezidenční péče		SOS DV
	Náhradní péče	Pěstounská péče	Systém SOS DV
Délka pobytu	Do 18 let, pokud studují, pak do obdržení magisterského titulu.	Do 18 let, pokud studují, tak do 19 let.	Do 18 let, pokud studují, pak do obdržení magisterského titulu.
Následná péče	Oficiálně neexistuje	Oficiálně neexistuje	Částečně nezávislé období, kdy mladiství obdrží finanční podporu (ta se každoročně snižuje). Minimálně jednou měsíčně probíhá schůzka s důvěrnou (podpůrnou) osobou.
	V rámci pilotního projektu podporovaného Evropským sociálním fondem, který probíhal 2010–2011 a 2012–2013, byly mladistvým odcházejícím z péče poskytovány podpůrné služby. Tyto služby byly poskytovány i těm, kteří z péče odešli i před 24 měsíci.		

PODPŮRNÁ OSOBA PRO MLADISTVÉ

V roce 2010 spustilo v Estonsku Ministerstvo pro sociální věci program zaměřený na poskytování podpůrných služeb mladistvým, kteří odešli či odcházejí z péče. Naše organizace (EATL) vyhrála výběrové řízení a tento pilotní projekt realizuje. V letech 2010–2011 využilo 61 mladistvých podpůrné služby od 48 zaměstnanců. Díky těmto službám si 55 % mladistvých udrželo práci nebo byli přijati do nového zaměstnání. To ukazuje, že pokud mladistvé podpoříme, aby žili nezávisle, tak je pro ně proces integrace do společnosti a vstup na trh práce snazší.

Naše organizace povede tento projekt, v rámci kterého podpoří až 85 mladistvých, také v letech 2012–2013.

Do 31. 08. 2013 obdrželo podporu 65 mladistvých, z toho 52 % už nastoupilo do zaměstnání.

DŮLEŽITÉ VÝZVY

1. Je nesmírně důležité se učit, protože jen tak se vyvíjíme a duševně rosteme. Mladistvý může také podpořit někoho dalšího. Někdy se učíme kvůli ostatním a pro ně, ale to nevadí, protože o to, co se naučíme, nikdy nepřijdeme. Znalosti a zkušenosti už nám navždy zůstanou.
2. Naučit mladistvé, že kamarádi jsou důležití.
3. Je důležité mladistvým pomoci pochopit jejich vztah s pedagogy. Musí cítit, že jsou pro vás důležití.
4. Pomozte mladistvému pochopit, že všechno, co dělá, dělá pro sebe, pro svůj život. Nestačí to pouze říct, jsou potřebné příklady z vašeho života.
5. Co nejdříve vedte mladistvé k tomu, aby pracovali, aby se to naučili v co nejranějším věku. V závislosti na jejich věku je zapojte do jednoduchých, ale zajímavých prací, jako je péče o květiny apod.
6. Při vaší práci si mladiství musí být vědomi toho, že jsou pro vás důležití.

Všichni máme nějakou minulost, kterou nemůžeme změnit. Ale budoucnost je něco, co můžeme formovat.

34 9.a CHILD PROTECTION SYSTEM IN BULGARIA AND PROCESS OF DE-INSTITUTIONALIZATION

PLAMEN STOYANOV
SOS Children's Villages Bulgaria

Bulgaria ratified the Convention for Children's Rights in 1991, accepted a Child Protection Law in 2000 and a manual for its application in 2003, made changes and amendments to the Law Against Anti-Social Acts of Children and Minors in 1996 and 2004, which clarified the application of the UN's Convention for Children's Rights and international UN standards in the field of justice over minors. In the same year the State Agency for Child Protection was established, as well as the local Departments for Child Protection (2000). Since 2000 begun the development of social services, alternative to the institutional care for children and families

With its legal activity and policies the country continues its efforts to protect children and their rights

Child care in Bulgaria is mainly regulated by national-level legislation. Laws on child and youth care have undergone numerous changes over the years.

The main legislative documents are:

- The Child Protection Act
- The Family Code
- The Protection against Domestic Violence Act
- The Social Assistance Act
- The Family Benefits for Children Act
- The Act on the Integration of People with Disabilities
- The Act on Public Health
- The Ordinance for the Standards and Criteria of Social Services for Children
- Vision for De-I in Bulgaria
- National Strategy for Children 2008 – 2018

От анализа на някои ключови нормативни и политически документи от гледна точка на политиките по деинституционализация може да се направи изводът, че в България съществува добре развита нормативна уредба, основаваща се на подхода за спазване на правата на детето. Тази уредба създава благоприятна среда за закрила на децата в риск чрез социални услуги, целящи подкрепа и грижа за детето в семейна среда. През последните 10 години след приемането на Закона за закрила на детето самият той многократно се изменя и допълва, следвайки уроците от прилагането му в практиката. Това придава на нормативната уредба по закрила на детето гъвкавост и очертава нейния динамичен характер.

According to data from the Agency for Social Support and the National Institute of Statistics, as of December 2012 the number of specialized institutions for children in Bulgaria was 122 /compared to 130 in 2010/, and the number of children in them was 5 633 /the number in 2011 was 6226/:

- **30 Homes for medical and social care for children** (aged 0 to 3), currently managed by the Ministry of Health – 2 087 children placed;
- **24 Homes for children with disabilities** – 1185 children placed;
- **48 Homes for children without parental care** /aged 7 to 18/ 19 Homes for children without parental care /aged 3 to 6/, currently managed by municipal government – 2 361 children placed.

What is observed is a continuation of the trend towards reducing the number of children placed in institutions.

NUMBER OF CHILDREN WITHOUT PARENTAL CARE /OFFICIAL STATISTIC/

Number of children, brought up in	2008	2009	2010	2011	2012
Total number of children without parental care	7 276	6 995	6 121	5 524	5 072
Centers for family-type care	-	265	426	769	950
Specialized institutions	7 276	6 730	5 695	4 755	4 122
– 2012 - 0.3 % of all the Bulgarian children					

TAKEN ACTIONS WITHIN THE SYSTEM OF CHILD PROTECTION:

Activity/ year*	2009	2010	2011	2012
Work on preventing abandonment	3 597	3 660	5 005	4 548
Successfully completed cases of prevention	1 227	1 193	1 456	1 932
Case of reintegration	2 469	2 432	2 135	2 584
Successfully completed cases of reintegration	1 400	1 534	1 423	1 093
Children placed with relatives	1 435	1 461	1 623	1 945
Adopted children	746	950	952	738

DEVELOPMENT OF FOSTER CARE IN BULGARIA

Activity/ year*	2009	2010	2011	2012
Children placed in foster families	112	221	391	709
Approved voluntary foster families	25	42	61	62
Approved professional foster families	108	210	334	647

*Over the past year, placing infants from the maternity ward directly into foster families has been established as a good practice. The efforts of the professionals on a national and local level have ensured the development of foster care not only as an alternative to institutional care, but as a prevention service as well

When we talk about the child protection system in Bulgaria main and hot topic is De-institutionalisation.

"deinstitutionalization is a process of changing institutional care for children with care in the family or with family type care in the community, not limited to removing children from the institutions"¹

HOW DID THE PROCESS OF DE-INSTITUTIONALISATION START IN BULGARIA?

- October 2007 – July 2009 – closure of the institution in Mogilino
- In 2008 – NGOs develop Vision for Child Care Reform in BG
- Third: The government has accepted the National strategy "Vision for the deinstitutionalization of children in the Republic of Bulgaria". It is based on policies in the best interest of children, aimed to support families in creating the best conditions for the children's development and realization of their full potential. As a result of the strategy, it is expected that, in the long run, after a stage of decreasing the number of children in institutions, we will reach complete shutdown of the classical type of institution, and at the same time terminate the practice of placing children aged between 0 and 3 in institutions once the reform is complete. The "Action Plan" was approved in November 2010 by the Council of Ministries. It is planned to implement the reform within 15 years – from 2010 to 2025, with the implementation of 5 projects.
- The basic principles, approaches, participants, responsibilities, time-frames, and financial instruments to achieve the goals have been identified.
- The basic structures to manage the process were created:

An Interdepartmental working group was formed to discuss current and specific activities from the overall process of deinstitutionalization.

¹ Quote from the Law for social support

Deinstitutionalization Teams (RDT) were formed as part of project “Support”, after the experience from project “Childhood for everyone”, and began their activity in September 2012. The 28 RDT’s contained representatives from the Regional Department of Social Support (RDSS), Regional Health Institution (RHI) and Regional Education Inspection (REI). The five basic projects from the Action plan are currently taking place:

PROJECT 1: “CHILDHOOD FOR ALL”

Aimed at De-I of children and young people from the homes for children with disabilities

Implemented by the “State Agency for Child Protection (SACP)”, the “Ministry of Labour and Social Policy (MLSP)”, the “Agency for Social Assistance (ASA)” and the “Ministry of Health (MH)”.

Goal of the project: to develop appropriate services in the community for children and young people placed in 24 specialised institutions for children with disabilities – 1 376 children – which institutions have to be closed by 2014.

Under this project, the following is planned:

- 149 centers for family type placement
- 37 day-care centers for children with disabilities
- 34 centers for social rehabilitation and integration

What is already achieved...

- 1797 institutionalized children and young people with disabilities have been evaluated;
- The proper community services that could replace institutional care have been identified;
- 81 regions are currently developing these community services;
- The families’ wishes and possibilities to keep in touch with their children have been studied;
- Innovative methods of preparing the children for moving out (feeding, intensive communication, ergotherapy) have been implemented;
- The personnel in institutions is supervised

PROJECT 2: “DE-I OF CHILDREN FROM HOMES FOR MEDICO-SOCIAL CARE”

Focus is put on the creation of services for prevention, family type care and health-social services

Period of implementation: 2011 – 2017

Implemented by Ministry of health, Agency of social support, State Agency of Child Protection;

What is already achieved...

- The regional groups have been formed;
- Basic analysis of the preparedness to restructure the HMSCCs. Preparation of the children’s reintegration.

PROJECT 3: “DE-I OF CHILDREN IN HOMES FOR CHILDREN, DEPRIVED OF PARENTAL CARE”

Aim: children to be placed in a family environment or in small group homes. These services will be developed by the municipalities.

Period of implementation: 2015 – 2020

What is already achieved...

- The regional groups have been formed;
- Basic analysis of the preparedness to restructure the HMSCCs.
- Preparation of the children’s reintegration.

PROJECT 4: “DEVELOPMENT OF FOSTER CARE”

Period 2011 – 2013

Implemented by ASA

What is already achieved...

- 81 partner-regions across the country are involved
- Employed and trained personnel to manage the project at local level
- 83 foster care groups were formed in the partner-regions
- In May 2012 – 152 applications from potential foster families have been received, of which 11 for voluntary foster care and 141 for professional foster care.

PROJECT 5: “CAREER DEVELOPMENT OF THE SOCIAL WORKERS”

Aim: to strengthen the capacity of the Child protection departments and Social assistance Directorates.

What is already achieved...

- Analysis of the work-load of the social workers and creating a mechanism to evaluate and manage the work-load;
- As a result of the analysis of the work-load, 400 social workers were selected and employed in all “Social assistance” directorates of the Social Assistance Agency.

PROJECT “SUPPORT”

- Improving the administrative capacity of the National Child Protection Agency to communicate and coordinate the 5 projects of the Action plan

- Creating a mechanism to follow-up and exchange information within the DI process
- Support of the Action plan projects' teams

The Regional Deinstitutionalization Teams (RDT), formed as part of the project "Support", after the experience from project "Childhood for everyone", began operation in September 2012. There has been significant contribution from regional governments and non-government organizations (NGO), outside national projects, through initiatives, activities and measures to achieve the goals of the Vision for deinstitutionalization of children in Bulgaria, including activities planned and performed by the SOS Children's Villages Bulgaria Association. Provide alternative social services /24 foster families and 5 Centers for family type of care/.

WHAT IS THE SPECIFIC ON THE DE-I IN BULGARIA?

All programmes and projects, aimed at De-I incl. services for families and children, and financed by the EU or the state budget are guided by this common goal.

For the first time in Europe we use funding from 3 European funds to develop measures that complement each other (co-funding of European Social Fund, European Regional Development Fund and European Aid For Regional Development).

IMPORTANT CHALLENGES!

Change the deeply rooted stereotypes, including replicating old institutional models within the new services.

Ensuring good, effective and coordinated management and decision-making in order to adopt the most adequate and correct decisions regarding the lives of individual children.

Legislative changes follow the directly approved changes in the projects (the new services in the project for children with disabilities), are simultaneously developed, or predate these changes (the regulation of foster care), but more time is needed in order for them to enter in force and be effective, because of the complicated consultation process and legislative procedure.

Some of the actions envisaged in the Action plan are due to happen in a short time, while the changes may need developing the concept reforms in the concrete sectoral policy (e.g. juvenile justice, inclusive education, etc.)

The reform of one system is commenced before the new system that will replace it is developed.

Forcing reforms based on strong public feelings, pressure for quick actions, tendency to demonstrate improvement before powerful external actors, etc. are additional challenges and risks.

Make the process irreversible

Complementarity of measures in the next programming period of the operational programmes (2014 – 2020)

De-I of children should be a priority also for the future governments of Bulgaria and all interested parties should be involved in the process: state institutions, regional authorities, local authorities, non-governmental organizations, and international organizations.

GOOD PRACTICES

Good partnership between State structures and non-governmental organizations.

Realized common actions between all stakeholders to improve the situation of children and young people in institutions.

Creating sustainable models of services based on individual needs.

WHICH ARE THE PROBLEM AREAS IN THE DEINSTITUTIONALIZATION?

The main problem in the current political situation is achieving a guarantee that de-institutionalization will continue to develop steadily despite political changes, and its main priority will be developing individual care for each child participating in the process.

The funding of the social services: not well functioning mechanism for reinvestment of the saved funds from the closed institutions or with reduced capacities in the newly developed community based social services. The delegation of the services;

Unclear and debated future of the State Agency for Child Protection in terms of its structure as in the period of its creation in 2001.;

The capacity of the system for social assistance and in particular the child protection departments (CPD) is not adequate to the challenges in front of them.

38 9.b SYSTÉM SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ A PROCES DEINSTITUCIONALIZACE V BULHARSKU

PLAMEN STOYANOV
SOS dětské vesničky Bulharsko

Bulharsko ratifikovalo Úmluvu o právech dítěte v roce 1991, přijalo zákon na ochranu dětí v roce 2000 a pokyny pro jeho provádění v roce 2003, upravilo a novelizovalo zákon proti antisociálnímu jednání dětí a mladistvých v roce 1996 a 2004, kdy bylo zprůhledněno provádění Úmluvy OSN o právech dítěte a mezinárodní standardy v oblasti spravedlnosti pro mladistvé. Ve stejném roce byla založena Státní agentura pro ochranu dětí a také místní orgány pro ochranu dětí (2000). Od roku 2000 vyvíjíme sociální služby jako alternativu k institucionální péči o děti a rodiny.

V zemi nadále probíhají právní aktivity a strategie s cílem chránit děti a jejich práva.

Péče o děti v Bulharsku je regulována zejména legislativou na národní úrovni. V posledních letech došlo v zákonech o dětech a mladistvých k řadě změn.

Hlavní legislativní dokumenty:

- Zákon na ochranu dítěte
- Rodinný kodex
- Zákon o ochraně proti domácímu násilí
- Zákon o sociální pomoci
- Zákon o rodinných příspěvcích na děti
- Zákon o integraci hendikepovaných lidí
- Zákon o veřejném zdraví
- Předpis o standardech a kritériích poskytování sociálních služeb pro děti
- Vize deinstitucionalizace v Bulharsku
- Národní strategie pro péči o děti 2008–2018

Podle údajů Agentury pro sociální podporu a Národního statistického úřadu se počet specializovaných institucí pro děti v Bulharsku pohyboval okolo 122 v prosinci 2012, v roce 2010 to bylo 130 institucí, kde bylo umístěno 5 633 dětí, počet dětí v roce 2011 byl 6 226:

30 ústavů pro zdravotní a sociální péči o děti (ve věku 0–3 let), v současné době jsou provazovány ministerstvem zdravotnictví – je zde umístěno 2 087 dětí.

24 ústavů pro hendikepované děti – zde je umístěno 1 185 dětí.

48 ústavů pro děti bez rodičovské péče (ve věku 7–18 let). 19 domovů pro děti bez rodičovské péče (ve věku 3–6 let). V současné době jsou řízeny místními orgány – je zde umístěno 2 361 dětí.

Je patrný kontinuální trend ke snižování počtu dětí v institucionální péči.

POČET DĚTÍ BEZ RODIČOVSKÉ PÉČE (OFICIÁLNÍ STATISTIKY)

Number of children, brought up in	2008	2009	2010	2011	2012
Total number of children without parental care	7 276	6 995	6 121	5 524	5 072
Centers for family-type care	-	265	426	769	950
Specialized institutions – 2012 - 0.3 % of all the Bulgarian children	7 276	6 730	5 695	4 755	4 122

Activity/ year*	2009	2010	2011	2012
Work on preventing abandonment	3 597	3 660	5 005	4 548
Successfully completed cases of prevention	1 227	1 193	1 456	1 932
Case of reintegration	2 469	2 432	2 135	2 584
Successfully completed cases of reintegration	1 400	1 534	1 423	1 093
Children placed with relatives	1 435	1 461	1 623	1 945
Adopted children	746	950	952	738

ROZVOJ PĚSTOUNSKÉ PĚČE V BULHARSKU

Activity/ year*	2009	2010	2011	2012
Children placed in foster families	112	221	391	709
Approved voluntary foster families	25	42	61	62
Approved professional foster families	108	210	334	647

*Za poslední rok bylo umisťování kojenců z porodnického oddělení přímo do pěstounských rodin zavedeno jako dobrá praxe. Snahy odborníků na národní a místní úrovni zaručily rozvoj pěstounské péče nejen jako alternativy k institucionální péči, ale také jako preventivní služby.

Když mluvíme o systému ochrany dětí v Bulharsku, pak je zde hlavním žhavým tématem proces deinstitucionalizace péče.

„Deinstitucionalizace je proces, kdy se posouváme od institucionální péče o děti k péči v rodinách nebo zařízeních rodinného typu v komunitě, neznamená to pouze vyjmutí dětí z ústavní péče.“¹

JAK ZAČAL PROCES DEI V BULHARSKU?

- Říjen 2007–červenec 2009 – uzavření instituce v Mogilinu.
- V roce 2008 – nevládní organizace vyvíjejí Vizi pro reformu péče o děti v Bulharsku.
- Vláda přijala národní strategii „Vize deinstitucionalizace péče o děti v Bulharsku“. Tato vize vychází ze strategií a nejlepšího zájmu dítěte, jejím cílem je podporovat rodiny ve vytváření těch nejlepších podmínek pro rozvoj dětí a podporuje je v realizaci jejich plného potenciálu. Po naplnění této strategie se očekává, že v budoucnosti dojde k úplnému odklonu od klasické ústavní péče, a to poté, co postupně snížíme počet dětí v institucích, současně dokončíme reformy a ukončíme praxi umisťování dětí ve věku 0–3 let do ústavní péče. Tento „akční plán“ byl schválen v listopadu 2011 Radou ministrů. Během příštích 15 let plánujeme provádění reformy, a to od roku 2010 do roku 2025. V rámci této reformy bude implementováno 5 projektů.
- Základní principy, postupy, účastníci, odpovědnosti, časové rámce a finanční nástroje ke naplnění cílů už byly identifikovány.
- Byla vytvořena základní struktura na řízení procesu:

Byla založena meziresortní pracovní skupina, která diskutuje o současných a konkrétních aktivitách v celém procesu deinstitucionalizace péče.

¹ Citace ze zákona o sociální pomoci

Po získání zkušeností z projektu „Dětství pro všechny“ byly vytvořeny týmy pro deinstitucionalizaci (RDT) v rámci projektu „Podpora“, ty se svými aktivitami začaly v září 2012. Do 28 RDT týmů se zapojili zástupci regionálního oddělení pro sociální podporu (RDSS), regionální zdravotnické ústavy (RHI) a místní vzdělávací inspekce (REI).

V současné době běží 5 základních projektů z akčního plánu:

PROJEKT 1: „DĚTSTVÍ PRO VŠECHNY“

Zaměřeno na deinstitucionalizaci péče o děti a mladistvé z domovů pro děti s hendikepem.

Realizováno Státní agenturou pro ochranu dětí (SACP), ministerstvem práce a sociálních věcí, Agenturou pro sociální pomoc a ministerstvem zdravotnictví.

Cílem projektu je vyvinout v komunitě vhodné služby pro děti a mladistvé, kteří jsou umístěni ve 24 specializovaných institucích pro děti s hendikepem – celkem 376 dětí. Tyto ústavy musí být uzavřeny do roku 2014.

V rámci tohoto projektu je naplánováno:

- 149 center pro umístění rodinného typu
- 37 denních stacionářů pro děti s hendikepem
- 34 center pro sociální rehabilitaci a integraci

Čeho jsme již docílili:

- bylo zhodnoceno 1 797 dětí a mladistvých s hendikepem v ústavní péči;
- byly identifikovány vhodné komunitní služby, které by mohly nahradit ústavní péči;
- 81 regionů v současnosti tyto služby vyvíjí;
- byla vzata v potaz přání rodin, aby měly možnost s dětmi udržovat kontakt;
- byly zavedeny inovativní metody pro přípravu dětí na odchod z péče (stravování, intenzivní komunikace, ergoterapie);
- zaměstnanci v institucionální péči jsou pod dohledem.

PROJEKT 2: „DEINSTITUCIONALIZACE PÉČE O DĚTI VE ÚSTAVECH PRO ZDRAVOTNÍ A SOCIÁLNÍ PÉČI“

Ve středu pozornosti tohoto projektu je zavedení preventivních služeb, služeb rodinného typu a zdravotně-sociálních služeb.

Období implementace: 2011–2017

Projekt provádí ministerstvo zdravotnictví, Agentura pro sociální podporu, Státní agentura pro ochranu dětí.

Čeho jsme již docílili:

- byly zřízeny regionální pracovní skupiny,
- proběhla základní analýza přípravy na restrukturalizaci HMSSC,
- příprava na opětovné začlenění dětí.

PROJEKT 3: „DEINSTITUCIONALIZACE PÉČE O DĚTI BEZ RODIČOVSKÉ PÉČE V DĚTSKÝCH DOMOVECH“

Cíl: umístění dětí do rodinného prostředí nebo domovů pro malé skupiny dětí. Tyto služby budou vyvíjeny městskými úřady.

Období implementace: 2015–2020

Čeho jsme již docílili:

- byly zřízeny regionální pracovní skupiny,
- proběhla základní analýza přípravy na restrukturalizaci HMSSC,
- příprava na opětovné začlenění dětí.

PROJEKT 4: „VÝVOJ PĚSTOUNSKÉ PÉČE“

Období: 2011–2013

Implementování ASA.

Čeho jsme již docílili:

- je zapojeno 8 partnerských regionů po celé zemi,
- na místní úrovni zodpovídají za projekt vyškolení stálí zaměstnanci,
- v partnerských regionech bylo založeno 83 skupin pro pěstounskou péči,
- v květnu roku 2010 jsme obdrželi 152 žádostí od potenciálních pěstounských rodin, z toho 11 mělo zájem o dobrovolnickou péči a 141 o profesionální pěstounskou péči.

PROJEKT 5: „PRACOVNÍ RŮST SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ“

Cíl: posílit kapacity oddělení na ochranu dětí a ředitelství pro sociální pomoc.

Čeho jsme již docílili:

- analýza pracovní zátěže sociálních pracovníků a vytvoření mechanismů na hodnocení a řízení pracovní zátěže,
- po analýze pracovní zátěže bylo vybráno 400 sociálních pracovníků a ti byli zaměstnáni v ředitelstvích pro sociální pomoc v Agentuře pro sociální pomoc.

Zlepšení administrativní kapacity Národní agentury pro ochranu dětí v komunikaci a koordinaci 5 projektů akčního plánu.

Vytvoření mechanismu pro následné vyhodnocení a výměnu informací v rámci procesu DEI.

Podpora projektových týmů akčního plánu.

Po získání zkušeností z projektu „Dětství pro všechny“, byly vytvořeny týmy pro deinstitucionalizaci (RDT) v rámci projektu „Podpora“, ty se svými aktivitami začaly v září 2012. Významně přispěli i místní orgány a nevládní organizace, vnější národní projekty, iniciativy, aktivity a opatření na splnění cílů Vize pro deinstitucionalizaci péče o děti v Bulharsku, včetně plánovaných aktivit vykonávaných SOS dětskými vesničkami v Bulharsku. Poskytnout alternativní sociální služby 24 pěstounským rodinám a zřízení 5 center rodinného typu.

JAKÁ JSOU SPECIFIKA PROCESU DEI V BULHARSKU?

Všechny programy a projekty zaměřené na deinstitucionalizaci péče zahrnují služby pro rodiny a děti, jsou financované Evropskou unií nebo státním rozpočtem a mají stejný cíl.

V Evropě poprvé využíváme financování ze tří evropských fondů na vývoj opatření, která se budou navzájem doplňovat (spolufinancování z Evropského sociálního fondu, Evropského fondu regionálního rozvoje a Evropské pomoci pro regionální rozvoj).

DŮLEŽITÉ VÝZVY

1. Změnit hluboce zakořeněné stereotypy a vyvarovat se kopírování starých institucionálních modelů v rámci nových služeb.
2. Zajistit dobré, efektivní a koordinované řízení rozhodovacích procesů s cílem přijmout ta nejvhodnější a správná řešení ohledně života jednotlivých dětí.
3. Legislativní změny následují přímo po schválení změn v projektech (např. nové služby pro děti s hendikepem), ty se vyvíjí současně nebo předchází těmto změnám (dohled nad pěstounskou péčí), ale je potřeba více času, než vstoupí v platnost a nabudou účinnosti kvůli komplikovanému procesu konzultací a legislativním postupům.
4. Některé kroky představené v akčním plánu se brzy budou realizovat, zatímco u změn bude zřejmě nutné vyvinout koncepci reforem v konkrétních sektorových politikách (např. spravedlnost pro mladistvé, inkluzní vzdělávání atd.).
5. Reforma systému se provádí před vývojem nového systému, který ho nahradí.
6. Vynucení reforem na základě silných pocitů veřejnosti, tlak na rychlé kroky, např. tendence demonstrovat zlepšení před silnými externími činiteli, jsou dodatečnými výzvami a riziky.
7. Učinit proces nevratný.
8. Opatření, která se budou vzájemně doplňovat v příštím programovacím období pro operační program (2014–2020).
9. Deinstitucionalizace péče o děti by měla být prioritou i pro budoucí bulharské vlády a všechny zapojené strany by se měly procesu účastnit: státní instituce, regionální úřady, místní orgány, nevládní organizace a mezinárodní organizace.

DOBŘÁ PRAXE

Dobré partnerství mezi státními strukturami a nevládními organizacemi.

Realizace společných aktivit se všemi zúčastněnými stranami na zlepšení situace dětí a mladistvých v ústavní péči.

Vytvoření udržitelných modelů služeb na základě individuálních potřeb.

ZÁVĚREM – JAKÉ JSOU PROBLÉMOVÉ OBLASTI PROCESU DE-I V BULHARSKU?

Hlavní problém současné politické situace je zajistit, že deinstitucionalizace bude probíhat stabilně i přes politické změny a že její hlavní prioritou bude rozvoj individuální péče o každé dítě v péči.

Financování sociálních služeb: špatně fungující mechanismus pro opětovné investice z uspořené financí z uzavřených institucí nebo s omezenými kapacitami v nové komunitě založené na sociálních službách. Delegace těchto služeb.

Nejasná a diskutovaná budoucnost Státní agentury pro ochranu dětí z hlediska jejich struktury v době vzniku v roce 2001.

Kapacita systému pro sociální pomoc a zejména oddělení pro ochranu dětí nejsou dostatečně adekvátní, aby čelily budoucím výzvám.

10.a CARING FOR YOUTHS IN ALTERNATIVE CARE

PLAMEN STOYANOV
SOS Children's Villages Bulgaria

TYPE OF ALTERNATIVE CARE

Alternative care is being provided to children/youths without parental care in several forms that correspond to the protection measures in Article 4 of the „Child Protection Law“:

- Placement with extended family (kinship care)
- Adoption.
- Placement in foster care, whether voluntary or professional.
- Placement in a family-type care centre.
- Homes for medical and social care;
- Homes for children without parental care;
- Homes for children with disabilities

Other forms of placement:

- Transitional housing
- Supported lodgings
- Shelters
- Family-type care center

This type of facilities offer a variety of social services in a family-type setting for up to 15 beneficiaries (as defined in the Regulations to the Social Assistance Act).

- For 2010 – 426 Children in family – type center
- For 2011 – 769 Children in family –type center
- For 2012 – 950 Children in family – type center

OTHER FORMS OF PLACEMENT:

- ‘Transitional housing’ allows young people to lead an independent lifestyle with the support of professionals who prepare them for their departure from the facility.
- ‘Protected homes’ provide support and advice to care leavers aged 18 and up to prepare them for an independent lifestyle and to prevent their return to a care facility.
- ‘Shelters’—as defined by the Social Assistance Act— offer temporary placement and care. With a 15-year history, this service is well established in Bulgaria; it was instituted by the Bulgarian Red Cross with the help of international partners before the establishment of the child protection system.

YOUTH PROGRAMS

- Preparation of the children in the SOS Children's village community for the transition to the Youth homes;
- Youth homes;
- Start of independent living Program;
- Further moral support to the young adults

WHY WE DEVELOP YOUTH PROGRAMS IN SOS

Our global objective: **“We want all youths to lead an independent and meaningful life as adults”**

In order to achieve this objective we support and prepare the children and youths to develop the following competences:

- To have a profession and be prepared for their professional realization in life;
- To have a safe and stable living conditions (to have a home);
- To have good social competences;
- To have appropriate life skills;
- To be emotionally stable.

YOUTH HOMES OR YOUTH COMMUNITIES

The youth homes represent small youth communities that provide continuation of the family type care in the families in the SOS Children's village community.

The youth community (youth homes) consists of 12-15 youths –boys and girls living in a family type environment under the supervision of a team of mentors and social workers.

The community is established in standard houses or blocks of flats, i.e. in the typical environment of all other community members

The Youth homes are established in standard flats and the youths live there neighbouring with other families.

WHAT ABOUT THE FUTURE OF THE YOUTHS

The objective of the professional work of the mentors and social workers with the youths is to prepare them and leave the youth home with a clear idea and concrete plan regarding:

- their further education at university;
- the place where they will live after leaving care;
- the future working place and the future profession;
- the help and support that they can expect from their biological family and/or other relatives;
- the forms of support that SOS could offer
- the forms of support that the state offers to this group of young people and generally to youngsters

START OF INDEPENDENT LIVING PROGRAM

Preconditions for access:

- Age – 18 years or more but not more than 25 years;
- The youth is living outside the youth home;
- Completed secondary education or vocational training and achieved professional qualification;
- The youth is employed or is actively seeking a job;
- The youth agrees to conclude a contract with our organization, defining the rights and obligations of both parties.

FURTHER SUPPORT

The further support we offer is the moral support to all young adults in their future independent life.

The young people have the right and the possibility to continue and keep the contacts with their foster parents and other caretakers and to get advice or other moral support and in some special cases – financial support in any moment of their future independent living.

STATE POLICY

The State policy is regulating only some of the future needs of support of the youths grown up in the different forms of alternative care.

- Offering programs for employment through the employment offices
- Benefits for employers when employing youths when they begin their professional career;
- Provision of temporary accommodation /still very limited/;
- Benefits for youths, grown up in alternative care, when continuing their education in universities (reduces university taxes; scholarships; advantages for accommodation in students homes etc.)
- Psycho-social support and consultations offered by the Centers for social support

44 10.b PÉČE O MLADISTVÉ V NÁHRADNÍ PÉČI V BULHARSKU

PLAMEN STOYANOV
SOS dětské vesničky Bulharsko

DRUHY NÁHRADNÍ PÉČE

Náhradní péče je poskytována dětem/mladistvým bez rodičovské péče různými formami v souladu s čl. 4 zákona na ochranu dětí:

- Umístění do rozšířené rodiny (příbuzenská péče)
- Adopce
- Umístění do pěstounské péče, dobrovolné i profesionální
- Umístění do zařízení rodinného typu
- Zařízení pro zdravotní a sociální péči
- Zařízení pro děti bez rodičovské péče
- Zařízení pro děti s hendikepou

Další typy umístění:

- Přejížděné ubytování
- Podporované ubytování
- Speciální domovy
- Centra rodinného typu

Tento typ zařízení nabízí několik sociálních služeb pro až 15 klientů v zázemí rodinného typu (dle definice v nařízeních k zákonu o sociální pomoci).

- V roce 2010 – 426 dětí v centrech rodinného typu
- V roce 2011 – 769 dětí v centrech rodinného typu
- V roce 2012 – 950 dětí v centrech rodinného typu

DALŠÍ TYPY UMÍSTĚNÍ:

- Přejížděné ubytování – umožňuje mladistvým vést nezávislý život s podporou odborníků, kteří je připraví na odchod ze zařízení.
- Chráněné domovy – zde mladiství ve věku 18 let obdrží podporu a rady, které je připraví na nezávislý život a zamezení jejich návratu do péče.
- Speciální domovy – dle definice zákona o sociální podpoře – nabízí přechodné umístění a péči. Existují již 15 let a tato služba je v Bulharsku dobře zavedená. Byl to bulharský Červený kříž, který přišel s těmito domovy s pomocí mezinárodních partnerů ještě před zřízením systému na ochranu dětí.

PROGRAMY PRO MLADISTVÉ

- Příprava dětí v komunitě SOS vesniček na přechod mladistvých do domovů pro mládež
- Domovy pro mládež
- Spuštění programu Nezávislý život
- Další morální podpora pro mladé dospělé

PROČ JSME VYPRACOVALI PROGRAMY PRO MLADISTVÉ V SOS DV

Náš cíl je: **“Všichni mladiství vedou nezávislý a smysluplný život jako dospělí.”**

Abychom tento cíl splnili, musíme podporovat děti a mladistvé a připravit je na rozvoj následujících kompetencí:

- Mít zaměstnání a být připraven na profesní realizaci v životě;
- Mít bezpečné a stabilní životní podmínky (mít domov);
- Mít dobré sociální kompetence;
- Mít patřičné životní dovednosti;
- Být emocionálně stabilní.

DOMOVY PRO MLADISTVÉ ČI KOMUNITY MLÁDEŽE

Domovy pro mladistvé jsou malé komunity pro mladistvé, které poskytují pokračování péče rodinného typu jako v rodinách v SOS dětských vesničkách.

Komunity mládeže (domovy pro mladistvé) mají 12–15 mladistvých klientů – chlapců i dívek, kteří žijí v zařízení rodinného typu pod dohledem týmu mentorů a sociálních pracovníků.

Tato komunita je zřizována obvykle v typické zástavbě nebo činžovním domě.

Domovy mládeže jsou zřízeny v standardních bytech a mladiství žijí v sousedství ostatních rodin.

Cílem odborné práce mentorů a sociálních pracovníků je připravit mladistvé na odchod z péče, tak aby měli jasnou představu o následujícím vývoji:

- další vysokoškolské vzdělání;
- kde budou žít po odchodu z péče;
- budoucí zaměstnání, profese;
- pomoc a podpora, kterou mohou očekávat od biologické rodiny nebo příbuzných;
- forma podpory od SOS vesniček;
- forma podpory od státu pro tuto skupinu mladistvých a celkově pro mladistvé.

PROGRAM NEZÁVISLÉ BYDLENÍ

Předpoklady pro vstup do Programu nezávislé bydlení:

- věk 18 či více, ne více než 25 let;
- mladistvý žije mimo domov mládeže;
- ukončené středoškolské vzdělání nebo odborné vzdělání a získaná odborná kvalifikace;
- mladistvý je zaměstnaný nebo aktivně hledá práci;
- mladistvý souhlasí s uzavřením dohody s naší organizací, která vymezuje práva a povinnosti obou stran.

DALŠÍ PODPORA

Další podpora, kterou nabízíme, je morální podpora všem mladistvým v jejich budoucím nezávislém životě.

Mladiství mají právo a možnost pokračovat a udržovat kontakt s pěstouny nebo dalšími pečovateli a obdržet od nich morální podporu a ve zvláštních případech i finanční podporu v budoucím nezávislém životě.

STÁTNÍ POLITIKA

Státní politika reguluje jen některé budoucí potřeby pro podporu mladistvých vyrůstajících v různých formách náhradní péče:

- nabídka programů zaměstnanosti prostřednictvím pracovního úřadu;
- výhody pro zaměstnavatele, pokud zaměstnávají mladistvé absolventy, kteří s kariérou začínají;
- zajištění dočasného ubytování / stále velmi omezené;
- výhody pro mladistvé v náhradní péči, kteří dále studují na VŠ (snížení vysokoškolských daní, stipendia, výhodné pro ubytování na kolejích atd.);
- psychologická a sociální podpora a poradenství v Centrech pro sociální podporu.

11.a MOVING CHILDREN FROM INSTITUTIONS TO FOSTER FAMILIES – REFLECTIONS FROM EXPERIENCES IN GREAT BRITAIN

CHRISTOS CHRISTOPHIDES
British Association for Adoption and Fostering

WHAT IS DE-INSTITUTIONALISATION?

- Providing a safe and nurturing family home for as long as needed by the child
- It must address the quality of life offered to those in transition

THE DE-INSTITUTIONALIZATION PROCESS

Objectives:

- Ensure successful reintegration of institutionalized children in to the community.
- Make a strategic shift from institutional childcare to community based approach
- Working towards addressing the root causes of children's problems

Why not institutional child care?

- Promote dependency syndrome and does not prepare children for self reliance
- Deter proper socialization
- Lack family love & protection
- Creates identity crisis
- Lack of self-confidence
- Discrimination and stigma
- Children lose trust and vision
- Prevents children from developing life skills and coping mechanisms

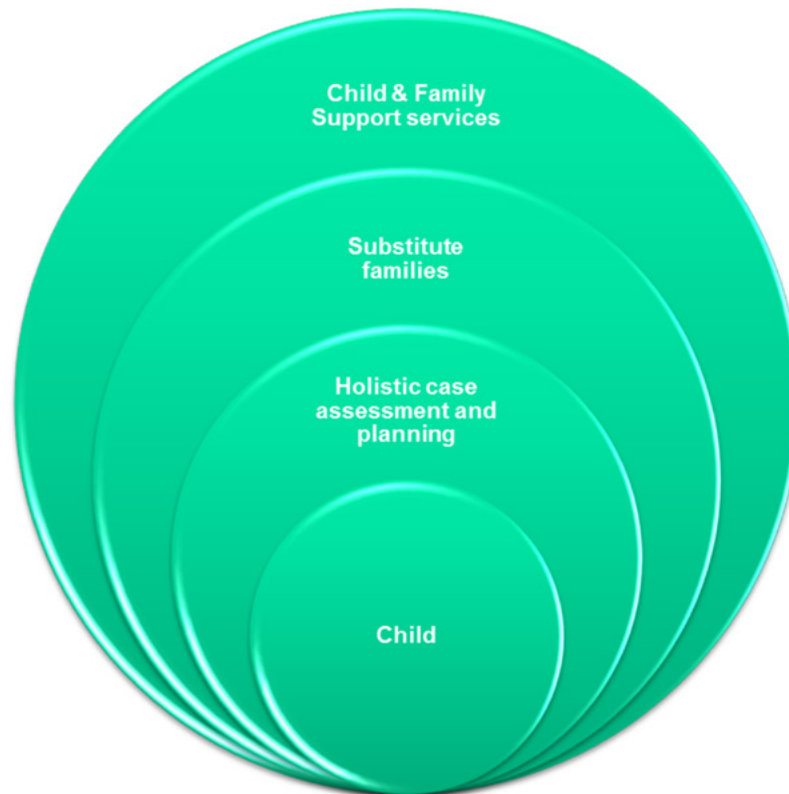
GROWING UP IN THE CARE SYSTEM (UK)

- 4 times more likely to be unemployed
- 60 times more likely to be homeless
- Constitute a quarter of the adult prison population
- 50-75% care leavers no academic qualifications
- 66% with mental health problems
- 14% girls become pregnant during teenagehood
- 44% substance misusers have been in care

FACTORS OF SUCCESS

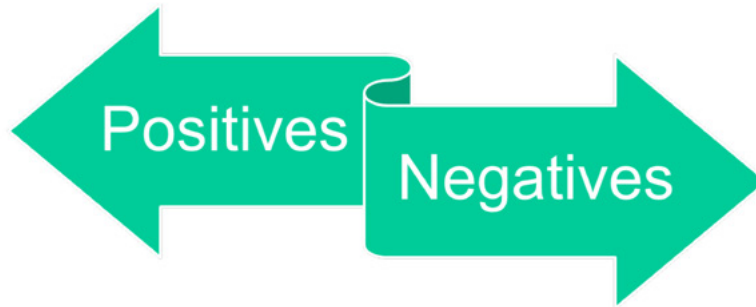
- Careful planning and effective implementation strategies
- Participation of children in the whole process
- Continuous review of the deinstitutionalization strategy and its implementation
- Supportive government policy
- Commitment of management and the staff
- The introduction of community based childcare as alternative approach
- The services should be equitable to the local community standard of living to help them easily adjust their lives in the real community.
- Carefully assess the socio cultural situations of communities where children will be reunified and reintegrated
- Involve children in each step of the process
- Ensure the support of other stakeholders

SERVICES

CHALLENGES TO DE-INSTITUTIONALISATION

- Lack of data about the origin and family background of children
- Deep rooted poverty in the community
- Dependency on the part of children and their families
- Resistance from support staff and children and families
- Difficulties in rehabilitating children with disabilities
- Diversification of children's background
- Problem of adjustment for children to their new social settlement and
- Absence of support services
- Communication between institution, families and local environment

STRATEGIC PLAN FOR DE-INSTITUTIONALISATION

A Guide to Good Practice: University of Birmingham 2007

- Analysis at country and regional level
- Analysis at institutional level – which children, the flow, assessment of children
- Design of alternative services – prevention and community support services, substitute care, Specialist day care/ residential
- Planning transfer of resources
- Preparing and moving children
- Supporting placements
- Preparing and moving residential staff – reducing staff resistance
- Transformation of services at a wider level to support children in foster care
- Monitoring and evaluation

WORKING WITH RESIDENTIAL STAFF

- What do you think are the views of staff in the institutions towards moving children from the institutions into foster care?
- Have they been involved at any stage?
- What is their attitude towards you?
- Will you be able to work with them so that you can help the children move?
- What approaches would be most likely to get them working alongside you?
- What might help you to do this?

THE TRANSITION AND RESIDENTIAL CARERS

- It is essential for staff in the institution to be engaged positively in the move to foster care
- Is there a caregiver to whom the child is closer?
- In many institutions children do not have their own possessions
- These need to be introduced so that they can be used as transition objects
- Physiotherapy needs to be carried out in a play context

DIFFERENT DIAGNOSES GIVEN TO POST INSTITUTIONALISED CHILDREN WITH ABNORMAL ATTACHMENTS

- Grief
- Adjustment reaction
- Post traumatic stress disorder
- Sensory integration disorder
- Language delay
- Developmental delay
- Learning disabilities

INSTITUTIONALISED CHILDREN

- The child may have learned that the best way to get his or her needs met is to have a tantrum or to show challenging behaviour
- The child may not show pre-attachment behaviours, eye contact, smiling, making their needs known
- This makes it more difficult for parents to recognise the child's need for attachment and to respond in ways to promote attachment
- Autistic tendencies – stereotypical behaviours, self-stimulation and self-harming
- Poor cognitive development and academic underachievement
- Difficulties in understanding right and wrong
- Problems with relationships in childhood and adulthood
- Delinquent behaviours in adolescence and young adulthood

INDISCRIMINATELY FRIENDLY CHILDREN

- The child responds to any adult as long as their needs or wishes are met
- Children with this condition are more likely to have been favourites in the orphanage – it is an adaptive behaviour
- Initially foster carers are not worried by this condition; later it distresses them
- In children adopted at age 2, this continues for several years but gone by 8 in most children (but one study in Canada showed little/no improvement over time)
- They are capable of attachments – but less secure attachments

ASSESSMENT OF CHILD

- It should be multi disciplinary
- Brief observations only reveal a partial picture of the child
- Professional background of assessor will influence the outcome
- Social assessment – background, birth parents, siblings
- Psychological/psychomotor assessment; special needs
- The assessor should in no way communicate to child during assessment that he or she is to be moved – wait for final plan

BEFORE BEGINNING AN ASSESSMENT PROGRAMME, HAS THE ASSESSOR:

- Identified a multi-disciplinary team to carry out all the assessments?
- Identified the tools to be used?
- Tested the methodology?
- Gathered the necessary materials?
- Informed the staff of the institution regarding the assessment programme? (University of Birmingham, 2007)
- Involved the staff of the institution in discussions regarding the closure programme, the future services and their potential future role?
- Ensured an adequate setting for the assessments to take place?
- Accorded sufficient time to the assessment programme? Produced sufficient assessment forms?
- Considered any other factors of resistance and identified strategies to minimise them?
- Have incidents of sexual abuse been recorded, or has there been a fear that this will “label” the child? (University of Birmingham, 2007)

RESILIENCE: GILLIGAN, 2004

Qualities which help a person to withstand many of the negative effects of adversity...the internal strength to cope in difficult circumstances.

Depends on the type of adversity and the young person's:

- experiences
- relationships
- environment

ASSESSING AND PROMOTING RESILIENCE

- What are the child's strengths?
- Which areas can be built on
- In the institution before the move?
- In the foster home after the move?
- This may depend on how long the child has been in the institution

RESILIENCE

- The more optimistic news is that “young people do not invariably feel inadequate and powerless” but can be encouraged by key people such as parents, carers, friends and teachers.
- An important finding is that mainstream education and a regular weekday activity after leaving school offset the feelings of inadequacy and helplessness.

WORKING WITH THE SUPPORT NETWORK

- Preparing traumatised children for transitions cannot be achieved by working with the child alone
- Factors that contribute to resilience occur at every ecological level
- Systemic working is essential:
 - The care setting
 - Significant others in contact with the child
 - The wider community
- Interventions at these levels can ensure that the young person will be able to manage the transition

THE SUPPORT NETWORK FOR THE CHILD IN MIND

- Who are the key people who constitute the first layers of the support network for the child or young person you have been thinking about?
- Foster carers or residential staff?
- Family members?
- Friends?
- School staff?
- Social worker?
- Therapist?
- Community activity leaders?
- Religious community leaders?

MOVING CHILDREN: SOME OF THE PRACTICALITIES

- Each child and situation is unique
- Generalised guidelines must be modified to meet the needs of individual children and families.
- Each plan must be tailored to the individual needs and circumstances of this child and these sets of carers

CHILD IN MIND

- What makes this child “fit” for family placement?
- Identify the child’s attachment style
- Has the child lived as a member of a “family group” within the institution?

THE QUESTIONS ABOUT THE INSTITUTION AND CAREGIVING

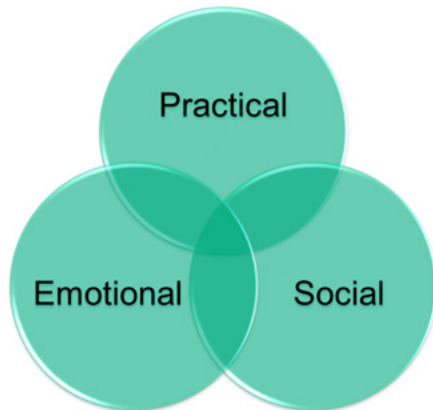
- Think of a child in a specific institution
- Consider the care giving environment and attitude of staff
- Will this child have been able to attach to one specific carer?
- In this environment, how could a child get their needs met and what patterns of attachment might this have developed?
- How might this be carried forward into the foster home?
- Approach the caregiver
- Child fears, anxiety, distress, crying
- Seeking contact
- Maintaining the contact
- The number of attachment behaviours will vary with the degree of the perceived threat in the environment

WORKING WITH THE CHILD’S SECURE BASE

- How do you recognise and assess attachment behaviour in the children?
- How do you recognise and assess exploration behaviour?
- What support can you give to enable children to separate without fear?
- How often are caregivers changed during the day?
- Can the children see caregivers most of the time when they are awake?
- The Foster Carers

FOSTER CARER RECRUITMENT & RETENTION

- Frequent contact with social workers
- Feeling treated as colleagues
- Guaranteed short breaks
- The availability of out-of-hours telephone help lines
- Well managed payment systems
- Higher than average levels of pay
- Easy access to specialist help and advice
- Training opportunities with other foster carers
- Other ways of developing informal social support networks with other carers, Bostock 2004

CORPORATE PARENTING PRINCIPLES FOR TRANSITION

- Is this good enough for my own child?
- Providing a second chance if things don't go as expected.
- Is this tailored to their individual needs, particularly if they are more vulnerable than other young people?
- Care Leavers Guidance 2010 DCF

THE FOSTER CARERS

- Matching
- Location, supervision and support
- Contact
- Stress
- Neglect, violence and abuse
- Foster care standards, training and education

INSIGHTFULNESS

- The parents are able to share examples suggesting insight into the child's motives, thoughts, and feelings behind a range of behaviours
- Can you give me an example of a time when your child's behaviour was upsetting to you? What do you think might have been going on in his/her head?
- How did these behaviours make you feel?

The parents are able to appropriately reflect the child's feelings:

- Watch for cues during your observation
- Ask how the caregivers responded the last time the child felt frightened, worried, or anxious
- The carers show sensitivity to the child's needs for affection and respond both to the child's needs for comfort as well as to the child's desire to terminate physical contact

ATTACHMENT BASED INTERVENTIONS

- May need to address underlying issues around adult unavailability to the child
- Is the child's behaviour so out-of-control that the carer will be unable to find enjoyable one-on-one moments?
- Plan behavioural interventions to increase cooperation to carer requests. For example, therapeutic parenting programmes
- Use precision commands to help the carer develop positive behavioural control
- Stop the coercive cycle
- Use time-limited time-outs to gain compliance
- Reinforce all compliant behaviours
- Positive practice
- Encourage the parent not to give up positive reinforcers prematurely

Decrease oppositional battles around:

- Toileting
Assist with toilet training or encourage the parent to relax anxiety around toileting accidents
- Eating
Stop discussions about quantity of food or insisting that the child increase their food repertoire

- Sleeping. Develop a bedtime routine
Encourage the carer to help the child regulate anxiety around sleep.

Secure Base

- Help the carer learn to give warnings around transitions and brief separations
- Increase predictability of the environment
- Increase reliability of carer availability

Develop nurturing skills

- Help the carer learn to be an “ideal grandparent”
- Anticipate the child’s needs
- Provide physical comforts
- Plan surprises so the child knows s/he is thought about even when absent
- Increase sensitivity to cues

Exploration

- Help the carer develop age appropriate expectations
- Carefully evaluate and develop appropriate child supervision
- Assess joint pleasurable activities and develop a list of pleasant activities
- Develop plans and support the carer in managing “conflict free” separations by waiting until the child is comfortable in a new environment

Emotional Regulation

- Teach the parent to use “Time-in”
- Remain available during emotional outbursts
- Only move away if child attempts physical attacks
- Constantly reassure child that, “As soon as you calm down, I’ll help you fix it/ figure it out”
- If attacks persist state, “I’ll be in the next room, so I can stay safe but as soon as I hear you calm I’ll be right back”
- Develop deep breathing and self-soothing skills
- Work on acceptance of physical contact
- Help child make self-contact rather than other-contact to soothe self
- Avoid direct “no” and instead fantasize what it would be like if the child could get all of his/her needs met
- Model self-soothing cognitive strategies
- Teach empathic listening skills
- Use transitional objects

A Safe Haven

- Use insightfulness strategies to help the carer look at negative projections and learn to reframe the child’s behaviours
- “What do you think was going on in the child’s head when that happened?”
- Conflicts don’t need to be addressed right away! Encourage the carer to wait until both are feeling calmer to process.
- Help carers focus on providing the child with new coping strategies and ideas for solving conflicts
- Practice positive solutions!

WHO ARE YOUR FOSTER CARERS?

- Are they available now?
- Level of their understanding about the needs of children who have lived in institutions
- Their strength and resilience in helping children join family life after time in institutions
- Their ability to act as advocates for the children and challenge discrimination
- What procedures have you begun to develop to help you support prospective foster carers?

SUPPORTING CARERS OF DISABLED CHILDREN: WHAT HELPS

1. frequent contact with social workers
2. feeling treated as colleagues
3. guaranteed short breaks
4. the availability of out-of-hours telephone help lines
5. well managed payment systems
6. higher than average levels of pay
7. easy access to specialist help and advice
8. training opportunities with other foster carers
9. other ways of developing informal social support networks with other carers

RESPITE CARE

- To foster carers
- Child spends some time away from the family but it could work with a respite carer going into the home

- Foster carers could use their wider network of friends and family
- Respite carers need to be assessed

PREPARATION FOR THE MOVE

- A child in an institution where there is a plan to move them soon?
- What work needs to be done with the child before the move?
- Are there likely to be any barriers or resistances from the workers in the institution?
- What will make for the best transition?
- Issues for the foster carers – how to parent the child, use of senses work
- What will be the support issues in the new family placement?
- A child who has moved to a foster family
- Did they have enough information about the life of the child in the institution?
- Were there any barriers from workers in the institution?
- What impact did the move have?
- What are the issues now that the child is in the foster home – senses work
- What are the support issues?
- What might have helped?

LINKING AND INTRODUCTIONS

- Assess the needs of the child
- Assess potential carer(s)
- Introduce potential carer(s) to the child in his/her familiar environment (old placement)
- Involve potential carer(s) in looking after the child in the familiar environment, preferably on a daily basis.
- The child visits the new placement and the new carer is assessed in the new environment
- If positive and sensitive interactions are observed then the child makes the transition from the old to new placement having already developed a relationship with the new carer;
- Return visits to the old placement should be considered on occasion if practical. Contact with siblings is essential if not placed together and these need to be arranged regularly, if feasible.

FIRST FEW MONTHS

- Developing a consistent environment
- Basic needs met
- Cycles of abuse/sexual abuse addressed
- Teaching them how to have possessions, and not help themselves to possessions of others

AFTER THIS, INDIVIDUAL NEEDS BEGAN TO SURFACE

- Role of mentor established to provide close relationship with a particular young person, generate opportunities for communication, advocate for individual needs

COMMON THEMES

- Young person not able to answer questions about what they hoped to do in the future – an absence of a sense of the future
- Expectations were limited to food, shelter, safety from abuse
- Imagining the future was a skill that needed to be taught, experienced, nurtured
- They needed to be provided with incentives – pocket money, wages for work, opportunities to work towards a goal

THE NEED TO RECOGNISE THEM AS INDIVIDUALS WAS A DRIVING FORCE

- At a later date information from their life plan was used to develop short term goals in academic, daily living, personal & social, and occupational categories
- Mentor broke these down into a step-by-step lesson plan
- After a year – great progress in their understanding – they were able to list their strengths with few prompts and in most cases with enthusiasm
- Staff needed training to act as mentors

REFERENCES

- Bostock, L. 'Promoting resilience in fostered children and young people', 2004, Social Care Institute for Excellence. Care Leavers Guidance, 2010, Department of Children and Families, England.
- Daphne – University of Birmingham, 2007, 'De-institutionalising and transforming children's services', A guide to good practice.
- Gilligan, R. 'Promoting resilience', 2004.

54 11.b PŘECHOD DĚTÍ Z ÚSTAVNÍ PÉČE DO PĚSTOUNSKÉ PÉČE. POSTŘEHY Z VELKÉ BRITÁNIE.

CHRISTOS CHRISTOPHIDES
BAAF– *Britská asociace pro adopci a pěstounskou péči*

CO JE DEINSTITUCIONALIZACE?

- Poskytnout dětem bezpečný a milující domov tak dlouho, jak to dítě bude potřebovat
- Musí se zaměřit na kvalitu života mladých lidí, kteří prochází přechodem

PROCES DEINSTITUCIONALIZACE

Cíle:

- Zajistit úspěšnou reintegraci dětí z institucionální péče do jejich komunity
- Docílit strategického posunu od institucionální péče ke komunitní péči
- Usilovat o vyřešení původu problémů u dětí

PROČ USTOUPIT OD INSTITUCIONÁLNÍ PÉČE?

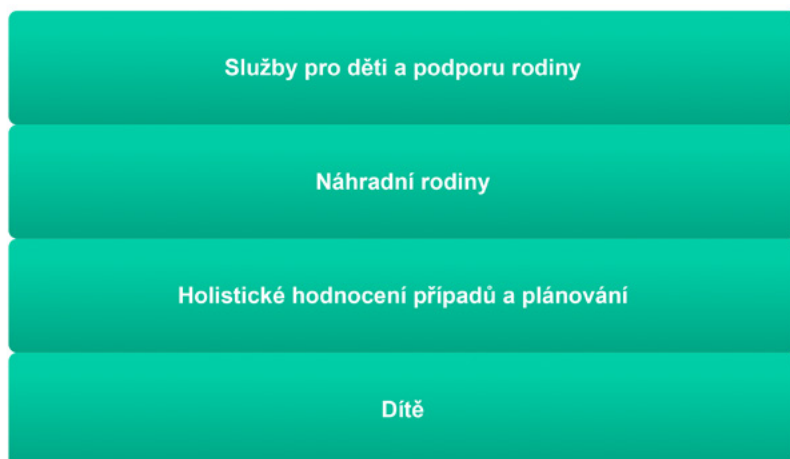
- Podporuje vznik syndromu závislosti
- Nepřipravuje děti na soběstačnost
- Brání řádné socializaci
- Chybí zde láska a ochrana rodiny
- Vytváří krizi identity
- Vede k nedostatečnému sebevědomí
- Diskriminace a stigma
- Děti ztrácí důvěru a schopnost plánovat budoucnost
- Brání vývoji dítěte
- Brání vývoji životních dovedností a schopnost zvládat stres

VYRŮSTÁNÍ V ÚSTAVNÍM SYSTÉMU PÉČE (UK)

- Je zde 4 x vyšší pravděpodobnost nezaměstnanosti
- 60 x vyšší pravděpodobnost bezdomovectví
- Tvoří čtvrtinu dospělých vězňů
- 50–75 % dětí opouštějících péči nemá akademické vzdělání
- 66 % má duševní problémy
- 14 % dívek otěhotní během dospívání
- 44 % lidí závislých na návykových látkách vyrůstalo v institucionální péči

FAKTORY ÚSPĚCHU

- Opatrné plánování a efektivní prováděcí strategie
- Účast dětí na celém procesu
- Průběžná revize strategie DEI a jejího provádění
- Podpůrná vládní politika
- Angažovanost vedení a zaměstnanců
- Zavedení komunitní péče o děti jako alternativního přístupu
- Poskytnuté služby by měly odpovídat životní úrovni v daném společenství, aby se děti snáze přizpůsobily životu ve skutečné komunitě
- Opatrně zhodnoťte socio-kulturní situaci prostředí, kam dítě bude včleněno a navraceno
- Zapojte děti do každého kroku v procesu
- Zajistěte podporu zúčastněných stran

PŘEKÁŽKY DEINSTITUCIONALIZACI

- Nedostatek údajů o původu dítěte a jeho biologické rodině
- Hluboce zakofeněná chudoba v komunitě
- Závislost dětí na rodině
- Odpor od podpůrných zaměstnanců, dětí a rodin
- Obtíže při integraci hendikepovaných dětí
- Diverzifikace původu dětí
- Problémy u dětí při zvykání si na nové sociální prostředí
- Absence podpůrných služeb
- Komunikace mezi institucemi, rodinami a okolním prostředím

PŘIROZENÝ ODPOR

(instituce, veřejnost, politikové)

STRATEGICKÝ PLÁN PRO DEI

Příručka dobré praxe: University of Birmingham 2007

- Analýza na obecní a místní úrovni
- Analýza na institucionální úrovni – jaké děti, hodnocení dětí
- Návrh alternativních služeb – preventivní služby a služby pro podporu komunity, náhradní péče, odborná denní péče/rezidenční péče
- Plánování přesunu zdrojů
- Příprava a přesun dětí
- Podpora umístění
- Příprava a stěhování rezidenčních pracovníků – snížení odporu ze strany zaměstnanců
- Transformace služeb na širší úrovni na podporu dětí v pěstounské péči
- Monitoring a evaluace

SPOLUPRÁCE S INTERNÍMI PRACOVNÍKY

- Jak myslíte, že interní pracovníci v institucích vnímají přechod dětí do pěstounské péče?
- Byli zapojeni do nějaké fáze přechodu?
- Jaký k vám mají postoj?
- Budete s nimi moci spolupracovat, abyste pomohli dětem při přechodu?
- Jaký přístup by bylo nejlepší přijmout, aby s vámi spolupracovali?
- Co by vám mohlo pomoci?

PŘECHOD A INTERNÍ PEČOVATELÉ

- Je zásadní, aby zaměstnanci v institucích byli pozitivně zapojeni do přechodu do pěstounské péče
- Je v instituci pečovatel, ke kterému má dítě obzvlášť blízký vztah?
- V řadě institucí nevlastní děti osobní věci
- Je potřeba zavést tyto osobní věci a využít jich jako přechodných předmětů
- Fyzioterapii je nutné provádět metodou hry

DĚTI, KTERÉ PŘECHÁZÍ Z INSTITUCIONÁLNÍ PÉČE S ABNORMÁLNÍMI CITOVÝMI VAZBAMI, MAJÍ ČASTO ODLIŠNÉ DIAGNÓZY

- Zármutek
- Reakce na přizpůsobení se nové situaci
- Posttraumatická stresová porucha
- Poruchy senzorické integrace
- Opožděný jazykový vývoj
- Opožděný vývoj
- Poruchy učení

DĚTI V INSTITUCIONÁLNÍ PÉČI

- Tyto děti se často naučily, že aby byly jejich potřeby splněny, tak je nejlepší mít záchvat vzteku nebo se chovat provokativně
- Tyto děti často nevykazují citové vazby, nenavazují oční kontakt, neusmívají se, nedávají najevo své potřeby
- O to těžší je pak pro rodiče poznat, že dítě s nimi chce navázat vztah a neví, jak na to
- Autistické tendence – stereotypické chování, sebeukájení, sebepoškozování
- Slabý kognitivní vývoj a špatné výsledky ve škole
- Obtíž rozeznávat špatné a dobré
- Problémy se vztahy v dětství i dospělosti
- Delikventní chování během dospívání a jako mladí dospělí

DĚTI S PŘEHNANOU POTŘEBOU NÁKLONNOSTI

- Dítě reaguje na všechny dospělé osoby, pokud tyto osoby splní jeho potřeby a přání
- Děti s těmito potížemi bývají často v domově oblíbené – jedná se o adaptivní chování
- Zpočátku nejsou pěstouni tímto chováním znepokojeni; později ano
- Pokud je dítě adoptováno ve věku 2 let, pak tento stav přetrvává několik let, ale většinou okolo 8. roku věku zmizí (avšak jedna kanadská studie prokázala malé, resp. žádné zlepšení s postupem času)
- Jsou schopni navázat vztah, ale jedná se o slabší vazbu

HODNOCENÍ DÍTĚTE

- Hodnocení by mělo být multidisciplinární
- Krátká pozorování poskytnou jen částečný obrázek dítěte
- Odborné vzdělání hodnotitele ovlivní výsledek
- Sociál hodnocení – zázemí, biologičtí rodiče, sourozenci
- Psychologické/psychomotorické hodnocení, zvláštní potřeby
- Hodnotitel by v žádném případě neměl dítěti během hodnocení říkat, že ho čeká přechod – vyčkat až do finálního plánu

PŘED HODNOCENÍM MUSÍ HODNOTITEL REALIZOVAT NĚKOLIK KROKŮ:

- Identifikovat multidisciplinární tým, který provede veškerá hodnocení
- Identifikovat použité nástroje
- Otestovat metodologii
- Získat všechny potřebné materiály
- Informovat zaměstnance instituce o probíhajícím hodnocení (University of Birmingham, 2007)

KONTROLNÍ SEZNAM PRO HODNOCENÍ

- Jsou pracovníci instituce zapojeni do diskuzí o ukončení programu, budoucích službách a jejich potenciální roli v budoucnosti?
- Je zajištěno vhodné prostředí pro hodnocení?
- Bylo na hodnocení dost času? Existují adekvátní formuláře pro hodnocení?
- Byly vzaty v potaz faktory, které by mohly vést k odporu pracovníků a identifikovány strategie, jak je minimalizovat?
- Byly zaznamenány případy sexuálního zneužívání nebo panují obavy, že by dítě mohlo být „označeno“ jako oběť? (University of Birmingham, 2007)

Kvality, které pomáhají překonat řadu negativních dopadů těžkých životních situací... vnitřní síla na zvládnání obtížných situací.

Závisí na typu životních situací a následujících faktorů u mladého člověka:

- zkušenosti
- vztahy
- zázemí

HODNOCENÍ A POSILOVÁNÍ ODOLNOSTI

- Jaké má dítě silné stránky?
- Na jakých oblastech by bylo možné zapracovat?
- Bylo dítě před přechodem v ústavní péči?
- Nachází se dítě v pěstounské rodině po přechodu z instituce?
- Jak dlouho dítě bylo v instituci?

ODOLNOST

Optimistickou zprávou je „mladí lidé se ne vždy cítí neschopně a bezmocně“, ale mohou je podpořit klíčové osoby jako rodiče, pečovatelé, přátelé a učitelé.

Důležitým zjištěním je, že běžné vzdělávání a pravidelné týdenní aktivity po odchodu ze školy odstraní pocity nedostatečnosti a bezmoci.

PRÁCE S PODPŮRNOU SÍŤÍ

- Traumatizované děti není možné připravit na přechod tím, že budeme pracovat výlučně s nimi
- Faktory, které přispívají k odolnosti se nachází na každé ekologické úrovni
- Systematická práce je zásadní:
- Zázemí pečovatelské služby
- Další klíčové osoby, které byly v kontaktu s dítětem
- Širší komunita
- Intervence na této úrovni může napomoci tomu, že dítě přechod zvládne

PODPORA DÍTĚTE, KTERÉ BUDE PŘEMÍSTĚNO

- Kdo jsou klíčové osoby, které jako první podporují dítě nebo mladistvého, o kterých jste uvažovali?
- Pěstouni nebo interní pracovníci?
- Rodinní příslušníci?
- Přátelé?
- Učitelský sbor?
- Sociální pracovník?
- Terapeut?
- Vedoucí pracovníci v komunitních aktivitách?
- Vedoucí osobnosti v komunitě?

PŘESUN DĚTÍ: NĚKTERÉ PRAKTICKÉ OTÁZKY

- Každé dítě a každá situace jsou jedinečné
- Je nutné upravit všeobecné pokyny, aby byly splněny potřeby dětí a rodin
- Každý plán je nutné šít na míru potřebám jednotlivců a okolnostem dětí a pečovatelů

DÍTĚ URČENÉ PRO PŘECHOD

- Proč je toto dítě „vhodné“ pro umístění do rodinné péče?
- Určete citové vazby dítěte
- Vyrůstalo dítě jako člen „rodinné skupiny“ v instituci?

OTÁZKY O INSTITUCI A PÉČI

- Zamyslete se nad dítětem v konkrétní instituci
- Zvažte zázemí péče a přístup pečovatelů
- Bude toto dítě schopné navázat citovou vazbu s jedním konkrétním pečovatelem?
- Jak byly v tomto prostředí splněny potřeby dětí a jaké citové vazby se u nich vyvinuly?
- Jak lze toto přenést do pěstounského domova?
- Oslovte pečovatele
- Strach dětí, úzkost, pocit ohrožení, pláč
- Vyhledávání kontaktu
- Udržování kontaktu
- Počet citových vazeb se bude lišit podle vnímaného ohrožení v daném zázemí.

JAK PRACOVAT S BEZPEČNOSTNÍ ZÁKLADNOU DĚTÍ

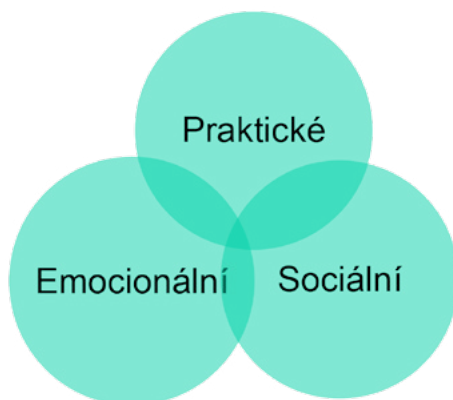
- Jak identifikujete a hodnotíte vytváření citových vazeb u dětí?
- Jak identifikujete a hodnotíte průzkumnické chování?
- Jakou můžete dětem poskytnout podporu, aby se přechodu nebály?
- Jak pracovat s bezpečnostní základnou dětí
- Kolikrát denně se pečovatelé střídají?
- Po většinu doby, co jsou děti vzhůru, vidí nějaké pečovatele?
- Jsou pečovatelé iritovaní či klidní, když reagují na děti?

PĚSTOUNI

Nábor pěstounů a jejich retence

- Častý kontakt se sociálními pracovníky
- Pociť, že jsou vnímáni jako kolegové
- Garance krátkých přestávek
- Možnost využít linky pomoci mimo pracovní dobu
- Dobře řízené systémy plateb
- Nadprůměrný plat
- Snadný přístup k pomoci a poradenství
- Možnost využít školení s dalšími pěstouny
- Další způsoby rozvoje neformální podpory od dalších pečovatelů, Bostock 2004

PROFESIONÁLNÍ PEČOVATELÉ

Zásady společného rodičovství pro přechod

- Je tohle dost dobré pro moje dítě?
- Dát druhou šanci, když věci nedopadnou, jak jsme očekávali.
- Byly zohledněny individuální potřeby dítěte, zejména pokud jsou zranitelnější než jiní lidé?, Care Leavers Guidance 2010 DCF

PĚSTOUNI

- Přiřazování (matching)
- Místo, supervize a podpora
- Kontakt
- Stres
- Zanedbání péče, násilí a zneužívání
- Standardy pěstounské péče, školení a vzdělávání

SCHOPNOST VCÍTIT SE DO DRUHÉHO

- Rodiče se mohou podělit o příklady, kdy projevili schopnost vcítit se do dítěte, jeho motivů, myšlenek a pocitů, které stojí za jeho chováním.
- „Můžeš mi dát příklad, kdy tě chování tvého dítěte rozrušovalo?“ Co si myslíš, že se mu honilo hlavou?
- Jak jsi se cítil ty?

Rodiče jsou schopni vhodně reflektovat pocity dětí:

- Sledujte signály během hodnocení dítěte
- Zeptejte se pečovatelů, jak reagovali, když se dítě bálo, dělalo si starosti nebo bylo úzkostlivé
- Pečovatelé dávají najevo, že vnímají potřebu dítěte cítit náklonnost a reagují na potřebu útěchy, ale i na potřebu ukončení fyzického kontaktu

- Bude nutné dítěti vysvětlit absenci dospělých?
- Vymklo se chování dětí kontrole, takže pečovatel nezažívá s dítětem příjemné chvíle?
- Plán behaviorální intervence na posílení spolupráce, pokud o to pečovatel zažádá, například terapeutické rodičovské programy.
- Dávat jasné pokyny, aby se pečovatelé naučili pozitivní behaviorální kontrolu.
- Zastavit cyklus nátlaku
- Využít časově omezených pauz, aby vznikla ochota k ústupkům
- Posílit všechny projevy této ochoty
- Pozitivní praxe
- Podpořit rodiče, aby situaci předčasně nevzdali

Omezit spory v následujících oblastech:

- Vyprazdňování – učit dítě citlivě sebeobsluže a podpořit rodiče, aby nebyli úzkostliví, pokud dojde k „nehodě“
- Stravování – zamezit diskuzím o množství jídla nebo nucení dětí, aby jedly více
- Spánek – nastavit čas, kdy se chodí spát. Poskytnout pečovateli podporu, aby zmírnil u dětí úzkost, když mají jít spát.

Bezpečnostní základna

- Napomoci pečovatelům, aby varovali před přechodem a krátkodobým odloučením
- Posílit předvídatelnost zázemí
- Posílit spolehlivost dostupnosti pečovatelů

Rozvinout pečovatelské schopnosti

- Pomoci pečovatelům naučit se být „ideálním prarodičem“
- Předvídat potřeby dětí
- Poskytnout fyzickou útěchu
- Plánovat překvapení, aby děti věděly, že se na ně myslí, i když jsou mimo domov
- Zvýšit citlivost dětí vůči sociálním náznakům, posílit komunikační dovednosti dítěte

Průzkum

- Pomoci pečovatelům rozvinout u dětí očekávání přiměřené věku
- Opatrně hodnotit a rozvíjet dohled nad dětmi
- Zhodnotit společné aktivity a vypracovat seznam těchto aktivit
- Vyvinout plány a nastavit podporu pečovatelů, aby zvládali „nekonfliktní“ odloučení tak, že vyčkají, než se dítě bude cítit dobře v novém zázemí

Emocionální usměrňování

- Naučit rodiče využít tzv. time-in (čas strávený s dítětem)
- Zachovat dostupnost při emocionálních afektech
- Odcházet pouze pokud se dítě pokusí o fyzický útok
- Dítě neustále ujišťovat: „Jakmile se uklidníš, tak ti můžu pomoci to vyřešit.“
- Pokud útoky přetrvávají, tak říci: „Budu ve vedlejší místnosti, abys mi neublížil, ale jakmile uslyším, že ses uklidnil/a, tak se vrátím.“
- Naučit se zhluboka dýchat a sám se uklidnit
- Pracovat na přijetí fyzického kontaktu
- Pomocť dětem, aby se samy naučily uklidnit, než aby využívaly druhých
- Vyvarovat se přímého „ne“ a místo toho si představit, jaké by to bylo, kdyby byly veškeré potřeby dítěte naplněny
- Vzít si příklad ze sebeuklidňujících kognitivních strategií
- Naučit se empaticky naslouchat
- Využít přechodných předmětů

Přístav bezpečí

- Využít strategií porozumění, aby se pečovatel zaměřil na negativní vnímání sebe sama u dětí a naučil se přeměnit chování dítěte
- „Co myslíš, že se odehrávalo v mysli dítěte, když se to stalo?“
- Není nutné řešit konflikty ihned! Podpořte pečovatele, aby počkal, dokud se obě strany neuklidní.
- Pomozte pečovateli poskytnout dětem strategie a nápady pro řešení konfliktů
- Trénujte pozitivní řešení!

KDO JSOU PĚSTOUNI?

- Jsou nyní k dispozici?
- Jak moc rozumí potřebám dětí, které vyrůstaly v institucionální péči?
- Jaké jsou jejich silné stránky a jak pomáhají dětem začlenit se do rodinného života po pobytu v instituci?
- Jaká je jejich schopnost hájit práva dětí a zabránit diskriminaci?
- Jaký postup jste vypracovali, abyste podpořili perspektivní pěstouny?

PODPORA PEČOVATELŮ HENDIKEPOVANÝCH DĚTÍ: CO POMÁHÁ

1. častý kontakt se sociálními pracovníky
2. pocit, že jsou vnímáni jako kolegové
3. garance krátkých přestávek
4. dostupnost linky důvěry i po pracovní době
5. dobře řízený platební systém
6. nadprůměrný plat
7. snadný přístup k pomoci odborníků a jejich radám
8. možnost absolvovat školení s dalšími pěstouny
9. jiné možnosti rozvoje neformálních sociálních sítí s dalšími pečovateli

RESPITNÍ PÉČE

- Pro pěstouny
- Děti tráví čas mimo rodinu, ale musí také fungovat systém respitní péče, kdy respitní pracovník dochází do domácnosti
- Pěstouni mohou využít širší sítě přátel a rodiny
- Je nutné respitní pracovníky evaluovat

PŘÍPRAVA NA STĚHOVÁNÍ

- Nachází se dítě v institucionální péči a počítá se s jeho brzkým stěhováním?
- Jakou práci je nutné před přechodem uzavřít?
- Je pravděpodobné, že zaměstnanci v institucích budou klást nějaké překážky přesunu?
- Jaký by byl nejlepší přechod?
- Problémové oblasti pro pěstouny – jak vychovávat děti, využít rozvoje smyslů
- Bude při umístění v nové rodině potřeba další podpory?

PŘÍPRAVA NA PŘECHOD

- Jaké je dítě, které se dostalo do pěstounské rodiny?
- Měla rodina dost informací o životě dítěte v instituci?
- Byly zde ze strany pracovníků v instituci nějaké překážky?
- Jaký dopad mělo stěhování?
- Jakým problémům čelí dítě v pěstounské péči?
- Jsou zde nějaké oblasti podpory, na které je potřeba se zaměřit?
- Co by bývalo při přechodu pomohlo?

PROPOJENÍ A ÚVOD

- Zhodnotit potřeby dítěte
- Zhodnotit potenciální pečovatele
- Představit potenciální pečovatele dítěti v prostředí dítěti známém (staré umístění)
- Zapojit potenciální pečovatele do péče o dítě v zázemí, které je dítěti známé, pokud možno denně.
- Dítě navštěvuje nové umístění a nový pečovatel je hodnocen v novém prostředí.
- Pokud je vysledována pozitivní a citlivá interakce, pak dítě již navázalo vztah s novým pečovatelem při přechodu ze starého do nového umístění;
- Návštěvy starého umístění by měly být zváženy. Kontakt se sourozenci je zásadní, pokud se nachází v jiné péči a pokud je to možné, je nutné zprostředkovat pravidelné návštěvy.

PRVNÍCH NĚKOLIK MĚSÍCŮ

- Rozvoj stabilního zázemí
- Splnit základní potřeby
- Zabývat se rizikem zneužívání/sexuálního zneužívání
- Naučit se, jak zacházet s vlastnictvím a nebrat si věci cizích

POTÉ SE PROJEVÍ INDIVIDUÁLNÍ POTŘEBY

- Ustanovena role mentora, který zajišťuje bližší vztah s konkrétním mladým člověkem, vytváří příležitosti pro komunikaci a hájí jejich individuální zájmy

SPOLEČNÁ TÉMATA

- Mladí lidé nebyli schopni odpovědět na otázky o budoucnosti – chybí zde smysl pro budoucí vývoj
- Jejich očekávání byla omezena na jídlo, přístřeší, ochranu před zneužíváním
- Museli se naučit uvažovat o budoucnosti, naučit se ji prožívat a rozvíjet
- Musely jim být poskytnuty podněty – kapesné, plat za práci, příležitost smysluplně pracovat

HYBNOU SILOU BYLA POTŘEBA UZNAT JE JAKO JEDNOTLIVCE

- Později se informace z jejich životního plánu použily pro rozvoj krátkodobých plánů v akademické sféře, denním životě, osobní a sociální sféře a pracovním životě
- Mentor tyto informace rozčlenil do plánu o několika krocích
- Po roce – velký posun v jejich porozumění – byli schopni s trochou pomoci jmenovat své silné stránky a ve většině případů tak činili s nadšením
- Zaměstnanci museli absolvovat školení, aby mohli vystupovat jako mentoři

REFERENČNÍ LITERATURA

- Bostock, L.: Promoting resilience in fostered children and young people', 2004, Social Care Institute for Excellence.
Care Leavers Guidance, 2010, Department of Children and Families.
Daphne: De-institutionalising and transforming children's services', A guide to good practice. – 2007, University of Birmingham.
- Gilligan, R.: Promoting resilience, 2004.

12.a GEORGIA – DEINSTITUTIONALIZING CHILDCARE – AN EXAMPLE OF THE SYSTEM IN TRANSITION

ANDRO DADIANI
Every Child

GEORGIA

- Bordering the Black Sea, between Turkey and Russia, with a sliver of land north of the Caucasus extending into Europe; note – Georgia views itself as part of Europe
- Independent since 1991
- Population 4.5 million
- Formerly part of the USSR

CHILD WELFARE RELATED INTERVENTION – AS THE VIEWPOINT FOR A QUICK OVERVIEW AND ANALYSIS

- What was in place
- What was done to improve the status quo
- What is there now – achievements
- What needs to be there but is not – gaps
- What risks do the shortcomings pose to children

CHILD WELFARE SYSTEM (1990 – 2000)

- System largely common around all FSU block countries
- Large scale orphanages – the only solution to childcare problems
- No childcare professionals (apart from teachers and caretakers)
- Some guardianship
- Adoption (read corruption)
- Some subsidies for the “graduates” from care

CHILD WELFARE SYSTEM (1990 – 2000)

- System largely common around all FSU block countries
- Large scale orphanages – the only solution to childcare problems
- No childcare professionals (apart from teachers and caretakers)
- Some guardianship
- Adoption (read corruption)
- Some subsidies for the “graduates” from care
- Outcomes of the “Soviet” system for children

- No assessment of the real need of children
- Whole lives spent in large childcare “warehouses”
- Constant abuse by management, caretakers, peers
- No skills
- No real education

OUTCOMES OF THE “SOVIET” SYSTEM FOR CHILDREN

- Child abandonment
- Crime
- Unemployment
- Substance abuse
- Prostitution
- Victims of trafficking

CHILD WELFARE SYSTEM (1990 – 2000)

- Fertile ground for corruption
- The whole system existed to embezzle public financing
- Under the table payments for adoption deals
- Existed for “discarding” children that could not be cared for by their parents

DEINSTITUTIONALIZATION – THE START

- Georgia becoming the signatory to the UNCRC
- Parliament adopting the law on foster care in 1997
- Children in dire conditions in the orphanages
- EU policy to make its assistance policy more pro-poor and conditional to changes in child welfare
- Training first Social Workers (SW)
- Recruiting and training first foster parents (FC)
- Piloting prevention of separation intervention
- Piloting reintegration intervention
- Piloting children’s case management as the primary SW intervention tool

DEINSTITUTIONALIZATION – THE BOOST

- Establishing the first small family-type home
- Establishing the first day-care centre
- Closing down first large-scale childcare institution
- Transferring the management of childcare from Education to Social Welfare agency
- Making SW professionals available in every administrative unit
- Piloting the child welfare services’ needs assessment approach
- Improving the FC and adoption legislation
- Developing child protection procedures
- Developing the network of SGHs
- Enlargement of the FC network
- Improving adoption regulations and processes, combating corruption

DEINSTITUTIONALIZATION – REVIEW AND LEARNING

- Concentrating on numbers rather than lives
- Rushed
- Disability neglected
- Shallow planning (reactionary approach)
- Piecemeal processes

ACHIEVEMENTS OF DEINSTITUTIONALIZATION

- No children in state-run large scale institutions apart from children with disabilities (from 5200 to 150)
- Number of institutions decreased from 42 to 3 (o/w 1 Infant house and 2 for children with disabilities)
- Emergency FC served as the main substitute service mechanism for stopping the inflow of children into institutions
- FC used as primary family substitute option after guardianship and kinship arrangements (over 1100 children are living in FC)
- Network of SGH services available throughout the country (with 3 main models, EvC – model, SOS model and Polish model with over 400 children living in them)
- Some prevention services developed:
 - Daycare services for children from poor families (means tested)
 - Daycare services for children with disabilities from poor families (means tested)
 - Food vouchers for children under 2 from poor families (means tested)
 - Free Vocational Education available for children in care

- Crisis intervention centre for children living/working in the streets
- SW professionals available in every administrative unit (rayon) of the country
- Legal framework in place enabling intervention for all children in need of protection
- Statutory body mandated with the review and decision-making re: provision of needed services to children and authority to refer their cases to judiciary

DEINSTITUTIONALIZATION – THE LEARNING

- The rules of the “game” must be the same everywhere – “when one door closes, another door opens” (Church)
- Quantity of SWs does not mean the quality of their work
- Closure of institutions is not a self-goal, but the byproduct of improving lives of those children that live in them

REMAINING GAPS

- SW professionals lack skills and means to empower the “client” and to follow through the case properly
- Many children live/work in the streets. The system doesn’t effectively address the risks they face and the needs they have
- The decision-making re: placement of children and other intervention is a “rubber-stamping” process without proper consideration of the cases
- Lack of knowledge of law enforcement professionals re what constitutes the children’s rights violations as well as means to address such
- Lack of enforcement of child protection and licensing regulations
- No mandatory training for FC
- No functioning SW work quality supervision mechanism
- No policy or services for care leavers

CONTINUUM OF SERVICES – WHAT DO WE REALLY HAVE

Preventive intervention

- SW assessment
- Poverty cash assistance
- Baby food voucher
- Daycare
- Cash payments to disabled

Substitute Intervention

- Guardianship
- Kinship
- Adoption
- EFC
- FC
- SFC
- SGH

Post-intervention

- Temporary reintegration payment
- Vocational education

- Misbalance between resources allocated for preventive, substitute and post-interventions
- Most of the resources are spent for reacting to the problems
- Nearly no resources are allocated to making achievements of interventions sustainable

RISKS

- Existing loopholes make “no children in institutional care” policy futile
- Increasing numbers of children in the streets
- Increasing abuse and exploitation of children in families, care and streets goes “unnoticed”
- Increasing numbers of children in non-licensed large scale institutions
- Increasing placement breakdowns
- Investment in family-based upbringing of children does not yield the desired results

HOW TO TACKLE THE RISKS

- Subject for discussion at this conference
- More issue specific advocacy at the national/local level
- Service development in partnership with governments at all levels (demonstrate the change we want to see happen)
- Beneficiary empowerment to demand upholding of their rights
- Coherent use of international pressure mechanisms
- Ideas?

12.b GRUZIE – DEINSTITUCIONALIZACE PÉČE – PŘÍKLAD SYSTÉMU V TRANSFORMACI

ANDRO DADIANI
Every Child

GRUZIE

- Hraničí s Černým mořem, nachází se mezi Tureckem a Ruskem, pás země na severu od Kavkazu dosahuje až do Evropy. Poznámka – Gruzie se vnímá jako součást Evropy
- Nezávislost od roku 1991
- Počet obyvatel: 4,5 milionu
- Původně součástí SSSR

INTERVENCE V PÉČI O DĚTI – VÝCHODISKA PRO RYCHLÝ PŘEHLED A ANALÝZU

- Co již existuje
- Kroky ke zlepšení statusu quo
- Co je již zavedené – úspěchy
- Co je potřebné, ale chybí – mezery
- Jaká rizika hrozí dětem v důsledku nedostatků

SYSTÉM PÉČE O DĚTI (1990–2000)

- Podobný systém ve většině zemí bývalého sovětského bloku
- Velké sirotčince – jediné řešení problému péče o děti
- Žádní odborníci na péči o děti (vyjma učitelů a pečovatелů)
- Málo poručníků
- Adopce (viz korupce)
- Určitá finanční podpora pro „absolventy“ péče
- Důsledky sovětského systému péče o děti
- Žádné vyhodnocení skutečných potřeb dítěte
- Celý život strávený ve velkých „skladištích“ pro děti
- Neustálé zneužívání ze strany vedení, pečovatелů a vrstevníků
- Žádné dovednosti
- Chybí skutečné vzdělání

DŮSLEDKY SOVĚTSKÉHO SYSTÉMU PÉČE O DĚTI

- Opuštěné děti
- Kriminalita
- Nezaměstnanost
- Užívání návykových látek
- Prostituce
- Oběti obchodování s lidmi

SYSTÉM PÉČE O DĚTI (1990–2000)

- Úrodná půda pro korupci
- Celý systém existoval kvůli zpronevěře veřejných financí
- Ilegální platby za adopce
- Systém existoval pro „odložení“ dětí, o které se nemohli starat jejich rodiče

DEINSTITUCIONALIZACE – POČÁTKY

- Gruzie podepsala Úmluvu o právech dítěte
- Parlament přijal zákon o pěstounské péči v roce 1997
- Děti v sirotčincích žily v ubohých podmínkách
- Cílem politiky pomoci EU – více se zaměřit na chudé; podmíněno změnami v péči o děti
- Školení prvních sociálních pracovníků
- Nábor a školení prvních pěstounů
- Prevence oddělení dětí od rodičů – testovací fáze
- Pilotování reintegrace dětí
- Pilotování správy případů jako primárního nástroje intervence sociálních pracovníků

DEINSTITUCIONALIZACE – OŽIVENÍ

- Založení prvních domovů rodinného typu
- Založení prvních denních stacionářů
- Uzavření první velké instituce pro péči o děti
- Přenesení řízení péče o děti z Agentury pro vzdělávání na Agenturu pro sociální péči
- Uvolnění odborných sociálních pracovníků v každé správní jednotce
- Deinstitucionalizace– proces pokračuje
- Pilotování metody hodnocení potřeb v oblasti služeb pro péči o děti
- Zlepšení péstounské péče a legislativy o osvojení
- Rozvoj postupů pro ochranu dětí
- Rozvoj sítě domovů pro malé skupiny dětí
- Rozšíření sítě péstounů
- Zlepšení nařízení o osvojení a procesech, boj s korupcí

DEINSTITUCIONALIZACE – REVIZE A PONAUCENÍ

- Zaměření se na čísla spíše než na skutečné životy
- Uspěchanost
- Zanedbání hendikepů
- Povrchní plánování (reakční přístup)
- Nesystematické procesy

ÚSPĚCHY DEINSTITUCIONALIZACE

- Žádné rozsáhlé státní ústavy vyjma těch pro hendikepované děti (z 5200 umístěných dětí na 150)
- Počet institucí se snížil ze 42 na 3 (z toho 1 kojenecký ústav a 2 pro hendikepované děti)
- Urgentní péstounská péče sloužila jako hlavní náhradní služba, která zabránila přílivu dětí do institucí.
- Péstounské péče se po poručnictví nejčastěji využívá jako primární možnost náhradní péče, dále také svěřením do péče příbuzným (více než 1100 dětí žije u péstounů)
- Síť služeb domovů pro malé skupiny dětí je dostupná po celé zemi (jsou zde 3 hlavní modely: EvC , model SOS vesniček a polský model s více než 400 dětmi)

Došlo k vývoji některých preventivních služeb:

- Denní péče o děti z chudých rodin (ověření finančních prostředků)
- Denní péče o děti s hendikepem a z chudých rodin (ověření finančních prostředků)
- Stravenky pro děti mladší 2 let z chudých rodin (ověření finančních prostředků)
- Odborné vzdělávání zdarma, dostupné pro děti v péči

- Centra pro krizovou intervenci pro děti, které žijí/pracují na ulici
- Odborní sociální pracovníci jsou k dispozici v každé správní oblasti v zemi
- Zaveden právní rámec, který umožňuje zakročení u všech ohrožených dětí
- Statutární orgán pověřený revizí a rozhodováním – zajištění potřebných služeb dětem, předávají případy justici

DEINSTITUCIONALIZACE – PROCES UČENÍ SE

- Všude musí být zavedená stejná „pravidla hry“ – „když se zavřou jedny dveře, otevřou se bohužel druhé“ (např. církevní výchovné ústavy)
- Vysoký počet sociálních pracovníků nezaručuje kvalitu jejich práce
- Uzavření institucí není samoúčelné, ale vedlejším produktem zlepšení života dětí, které v nich vyrůstaly

ZBÝVAJÍCÍ MEZERY

- Odborní sociální pracovníci nemají dovednosti a prostředky, aby se případy se zabývali podrobně
- Mnoho dětí žije/pracuje na ulici, tento systém neřeší efektivně rizika, kterým děti čelí
- Rozhodování: umístění dětí a další intervence je procesem „automatického schvalování“ bez řádného zhodnocení případů
- Profesionálové z řad policie a bezpečnostních složek neví, co znamená porušení práv dětí a jak tato porušení řešit
- Nedostatečné provádění ochrany dětí a licenčních opatření
- Žádné povinné školení péstounů
- Nefunguje mechanismus dohledu nad kvalitou práce sociálních pracovníků
- Žádná strategie nebo služby pro mladistvé opouštějící péči

KONTINUUM SLUŽEB – CO JE JIŽ ZAVEDENO

Preventivní intervence

- Hodnocení sociálních pracovníků

- Dávky v nouzi
- Stravenky na dětskou výživu
- Denní stacionáře
- Dávky pro hendikepované

Náhradní intervence

- Poručnictví
- Příbuzenská péče
- Adopce
- EFC
- Pěstounská péče
- Specializovaná pěstounská péče
- Domovy pro malé skupiny dětí

Po intervenci

- Dočasná platba na pomoc reintegraci
- Odborné vzdělávání

- Nerovnováha mezi zdroji přidělenými na jednotlivé fáze intervence
- Většina zdrojů plyne do na řešení již vzniklých problémů, nikoli na prevenci
- Téměř žádné zdroje nejsou přiděleny na udržitelnost intervencí

RIZIKA

- Kvůli stávajícím mezerám je politika „žádné děti v institucionální péči“ neúčinná
- Čím dál více dětí je na ulicích
- Stoupající počet případů zneužívání a využívání dětí v rodinách, v péči a na ulici zůstává nepovšimnut
- Stoupající počet dětí v nelicencovaných rozsáhlých institucích
- Rostoucí počet neúspěšných případů umístění do péče
- Investice do péče rodinného typu nepřinášejí kýžený výsledek

JAK BOJOVAT S RIZIKY

- Bude prodiskutováno na této konferenci
- Více podpory u konkrétních témat na národní/místní úrovni
- Rozvoj služeb v partnerství s vládami na všech úrovních (ukázat změny, které chceme)
- Zmocnění příjemců, aby vyžadovali dodržování práv
- Ucelené užívání mezinárodních mechanismů na vytváření nátlaku
- Nápady?

13.a MINORS IN ALTERNATIVE CARE IN ENGLAND AND THEIR TRANSITION TO AN INDEPENDENT LIFE

LINDA BRIHEIM-CROOKALL
Catch22 NCAS

OVERVIEW

In this presentation I will give an overview of the context relating to children in and leaving care, set out what the services and legal framework for care leavers look like in England and highlight some of the difficulties we have experienced and how we tried to solve them. I will particularly focus on some of our work on employability for care leavers.

ENGLISH CONTEXT

The UK countries have different legal framework – i.e. England is different from Scotland, Wales and Northern Ireland. There are 67,050 children in care in England, 2,644 in Northern Ireland, 16,248, in Scotland and 5,725 in Wales. This presentation focuses on England.

CATCH22 NATIONAL CARE ADVISORY SERVICE (NCAS)

The Catch22 National Care Advisory Service (NCAS) is the leading national body (in England) aiming to improve policy and practice relating to young people's transition from care to adulthood. We are part of a national charity and social business called Catch22.

We do a range of things to try and improve services for looked after children and care leavers in England. This includes:

**Influencing and policy
 Information and advice**

Developing services e.g. From Care2Work our employability programme, which I will talk more about later.

Encouraging networking & coordination, e.g. the National Leaving Care Benchmarking Forum (NLCBF) which is a national network of local authority leaving care services that meet regularly to share policy and practice

Involving young people e.g. Young People's Benchmarking Forum, which is associated with the NLCBF and brings together young people from around England to influence the way services are developed

Improving the evidence base e.g. Conducting peer research, getting young people to interview other young people about their experience in and leaving care

CONTEXT – CHILDREN IN CARE IN ENGLAND

There are 67,000 children in care at any one time in England (91,000 in UK). Most of these (75%) are in Foster care. The rest are in the process of being adopted (4%), living with parents (5%), living independently (3%), in children's homes, secure units, hostels (9%), in residential schools (1%) or in other arrangements (2%).

The majority of children in England taken into care because of abuse or neglect.

Reasons for being taken into care:

Abuse or neglect – 62%

Child's disability – 3%

Parents illness or disability – 4%

Family in acute stress – 9%

Family dysfunction – 14%

Socially unacceptable behaviour – 2%

Absent parenting – 5%

CONTEXT – CARE LEAVERS

Every year 10,000 young people over 16 leave care. Most of these are 18, but some leave care earlier. 4% of young people stay with foster families after 18 (although they are no longer defined as being "in care" once they have become adults at 18).

Age of leaving care

63% – age 18

18% – age 17

19% – age 16

DEVELOPMENT OF LEAVING CARE IN ENGLAND

Leaving care services have developed in England since after the second world war. Between 1948 and 1968 local authorities had duties to advice and befriend young people from care and had powers to support them. This meant that the law allowed them to provide support if they wished to. There were some child care officers that focused on aftercare. However, the social and economic environment was very different from what it is now. Care leavers often lived in working girls/boys hostels. There was more or less full employment, and it was not unusual or difficult to leave school and get a job at 15-16. Today, young people often struggle to get a job without further education.

From 1968 until 1989 we went through a period of professionalization of social care. Social services departments took over responsibility, but leaving care was given a low priority & much aftercare support disappeared. The job market also changed and there was an increase in poverty and homelessness among young people.

Things started to change in 1989. The legal framework we still use today in England in relation to children in care is the Children Act 1989. It focused very much on support for children in care, but did bring in some new duties to advice and befriend care leavers. Care leavers also benefited from provision in the Act for more work with families, increased recognition of identity/disability and the introduction of the right to complain when services were not working as they should.

The big change for leaving care came in 2000. The Children (Leaving Care) Act 2000, which was implemented in 2001 brought in a whole range of duties to support young people once they had left care. Local authorities were given duties to assist young people from care at least until age 21. The provisions of the Children (Leaving Care) Act 2000 have further been added to over the last decade, for example greater financial support for care leavers at University was introduced in 2008.

LEAVING CARE SERVICES

Leaving care services in England are run by local government following national legislation and central government guidance. There are 152 authorities in England and they can operate very differently, including different structures for services or in some cases contracting out services to charities. In addition to the support provided by local authorities there is a strong and active charity sector delivering services to young people in general or care leavers specifically, but provision is different in different parts of the country.

So who gets support? Not every young person who has been in care is entitled to leaving care support. Local authorities have to provide leaving care services to all young people who have been in care for at least 13 weeks, after their 14th birthday (with at least one day after 16).

For those entitled to leaving care support preparation for independence should start at 16 and continue until age 21 (or longer if they are in education or training). Since 2011 support was extended further and now, even after they turn 21, and if their case has been closed by services, care leavers can come back for support after 21 until the age of 25 if they want to take up education or training.

Because local authorities can decide how they run services there are lots of different models of service delivery in local authorities. Some local authorities have so called 'Throughcare' teams that work with young people who are both in care and have left care. They can work with young people whether they are babies and go all the way up to age of 25. Other teams focus more specifically on preparation for leaving care and may start working with young people when they are still in care but older, e.g. from age 14 or 16. Some services provide separate 'aftercare' services, i.e. they only start working with young people once they turn 18 and have left care.

All services will have teams of workers that support young people in care or care leavers, but the qualifications that they have or how they work with young people can be different. Some have lower caseloads and are able to do more intensive work with young people, whereas others have higher caseloads. In a recent survey we found that the differences in case loads varied between 15 and 30 young people per worker. Some workers are qualified social workers, but for providing leaving care "personal adviser" support, this is not required so some have others have other skills. Some teams have specialist workers e.g. Education, training and employment workers, Health/mental health specialists or Accommodation workers. They will also generally link with other services within the local authority or local area that can provide support for young people, e.g. housing services, careers services, mental health services for children or adults, youth offending teams and/or probation services; universities/colleges; employers

EXAMPLES OF SERVICES

Oxfordshire Country Council operates a combined Children's Looked After and Leaving Care Team that supports children and young people from 0 – 25 years old. This means that the team potentially support children from babies to young adults. The children and young people who they work include those in foster care, being put up for adoption or in independent living. The team has 18 Social Workers and 4 Leaving Care Personal Advisors and have the following specialist teams on site to assist with planning and interventions – Unaccompanied Asylum Seeking Children, Education, training and employment, Housing support.

Catch22 Wandsworth Independent Living Scheme works with care leavers aged 18-21 / 25 if still in education. They work from an office base and provide outreach support to young people in independent accommodation. Wandsworth Independent Living Scheme offers: peer-led preparation for independence; workshops on subjects chosen by the young people; networking opportunities with other agencies; drop-in days for housing and job search support.

OVERVIEW OF ENTITLEMENTS

According to the legislation all young people who are entitled to leaving care services should have a personal adviser, which is a worker that provides them with advice and support. The local authority should make sure that there is an assessment of the young person's needs which informs the development of a "pathway plan", for how the young person will be supported to prepare for independence. As young people's circumstances change the local authority must also ensure that they regularly review the pathway plan. Local authorities must also keep in touch with their young people – so they should know where they are living and visit them on a regular basis. This 'keeping in touch' is only required until age 21, although young people can come back to services and ask for support when they are older.

Local authorities also have to provide some financial assistance. They are responsible for all care leavers accommodation and maintenance payments until 18, so if young people leave care earlier (except if they successfully return to their parents) the local authority must support them until they are an adult. After 18 there are other sources of funding such as welfare benefits or getting a job, but local authorities still have a duty to provide financial support with education and training (18+) and if a young person's "welfare requires it" until they turn 21. The local authority must also pay a Higher education bursary of £2,000 to young people who go to university and, if they need help with somewhere to live out of term time, the local authority must assist with or pay for vacation accommodation.

PATHWAY PLANNING

Pathway planning is the process through which the local authority works with the young person to set out what help they need to make a successful transition to independent live. It starts at 16 and continues until the young person leaves services (at 21 or older if in education or training). Pathway plans are developed together with the young person based on their needs

There are a range of dimensions of need which should be covered in pathway plans:

- Financial arrangements
- (suitability of) accommodation
- Family & social relationships
- Education, Training & employment
- Emotional and behavioural development
- Health & Development
- Identity
- Practical & other skills for independent living

The plans should include details about what support should be provided to the young person and who will deliver it. In addition, plans should include contingency plans that set out what will be done if things don't go as expected.

When pathway planning works well young people have said:

[Because of the pathway plan] "I know what I have to do to achieve it. [It] helped me to focus."

- “Making like things clear. Like ages ago I weren’t sure what was going to happen, like what was going to happen after I turned 18, then after the pathway plan it was all clear”

However, pathway planning can still be improved in some areas of England and young people also said:

- “[you need to] Update the pathway plan to keep it current and keep it fresh and keep it useful”
- “I didn’t know what a pathway plan was or didn’t even know if I had one.”
- „It should be about what I want not what they want.”
- “Pathway plans should be made better; often people talk around you-about you which is really annoying, because you could be in the room and made to feel like a ghost.”
- “Sometimes they were just doing the same stuff over and over again, it gets boring. And you’d know, straight away, as soon as you get to the review you knew what to expect”
- “I need to ask more questions and get more involved myself, not expecting everyone else to do things, I need to be more active”

THE LAST 10 YEARS IN ENGLAND – KEY CHALLENGES

- Since the development of leaving care services across England in 2011 the policy drivers have been to improve services by making ‘Corporate parenting’ (the role the state takes as the parent of looked after children) more like parenting
- Promoting stability by looking at how young people can have fewer placements, more continuity of workers
- Reducing the differences in outcomes and opportunities between care leavers and other young people (for example in relation to education and employment outcomes)
- Make young people’s voice more integral to services, so that young people feel that they can influence the care and support they receive.
- Move towards gradual and later transitions so that leaving care is a process not an event.
- Learning from different service models that have developed across the country (as not all services work in the same way.

ARE WE THERE?

Unfortunately, although services have developed for care leavers there is still more work to be done. Outcomes remain poorer for care leavers than other young people. For example, at age 19, 89% are in suitable accommodation (meaning that 11% are still in unsuitable accommodation) and 36% are not in education training and employment (NEET). This compares to only 14.5% of the general population who are NEET. Similarly, Only 7% of care leavers are at university at age 19, whereas a quarter (25%) of the general population are in higher education. For the rest of this presentation I will focus specifically on some of the work we have done to try and address the issues with young people being out of work and education.

BARRIERS TO CARE LEAVERS GETTING INTO WORK

There are a number of barriers to care leavers getting into work. In general, youth unemployment in the UK is higher than it ever has been, although not as high as in some European countries. For care leavers who may have had disrupted school careers and troubled experiences in the past that has impacted on educational attainment, it can be particularly difficult to get into the job market. They may also lack the skills to cope with further education and work, as other problems get in the way, as they have to manage on their own at a lot younger age than their peers. They may also have lower aspirations and expectations, sometimes reinforced by the workers and carers that are meant to support them. This is clearly a failure of corporate parenting being that “pushy parent” who believes in their children and encourages them to aim high.

FROM CARE2WORK 2009 TO NOW

In order to address some of the problems faced by care leavers Catch22 NCAS have run a national employability scheme funded by central Government. Over the past four and a half years we have worked with 150 Local Authorities, engaged with over 100 national employers and 11,000 young people have been engaged in employability. The programme has worked both with local authorities to improve the support that they give young people to get into work as ‘corporate parents’ and with employers to help directly create work experience and other opportunities for young people leaving care.

LOCAL AUTHORITY SUPPORT

- In local authorities we helped them to:
- map employability support & services to care leavers
- Develop work-plans to improve where necessary the employability offer to care leavers
- engage with national and local employers
- Provide training in-house to social care staff now responsible for employability support
- Identify areas where local authorities could offer opportunities to care leavers as good corporate parents e.g. Apprenticeships/Work Experience

We also ensure that we highlighted and disseminated good practice from across England to ensure that different local authorities could learn from each other and improve services as a result.

Our employer engagement model built on working with different employers to see how they could best offer opportunities to care leavers. We adapted to each employer and tried to explore how we could fit in to existing employer schemes to promote Corporate Social Responsibility, engage with their communities and support young people. We then made the case for why care leavers were a group that needed extra support. The model built on ensuring that there is a three way partnership between employers, local authorities and young people who take up opportunities.

We would engage with an employer, explain our work and set up a meeting between the local authority, the employer and From Care2Work Staff to explore what opportunities could work best locally. Once a programme of, for example work experience, has been developed there would be an information session for local authority staff at the employer so that they can understand the opportunities on offer and explain it to young people. They would then be responsible for identifying the right young people for the opportunities. Young people would be invited to an information session themselves, after which they can decide whether they want to take part. They have to go through a recruitment and selection process to ensure that it is right for them and in the meantime From Care2Work would deliver Employer Awareness Session to help staff within the employer understand the particular needs that care leavers may have. Before the young person starts the employer hosts learning agreement meeting where the young person, employer and local authority agree what will be expected of them throughout the placement, how young people will be supported etc. Only after this do the young people start the placement and are given ongoing support from their local authority and/or work based mentor. We also ensure that we monitor and evaluate the placements and of course celebrate when young people complete placements to recognise their achievements and encourage them to raise their aspirations.

We have also developed a Quality Mark that recognises local authorities and employers who are doing particularly well in supporting care leavers' employability. The From Care2Work Quality Mark ensures we recognise and celebrate good local authorities and employers in the same way we celebrate young people.

What we have learnt over the past four years is that although we have an employer engagement model it is important to be flexible and understand that employers and young people aren't 1 size fits all. We have tried to ensure that there was a broad range of employers across different sectors in order to meet the needs of care leavers, because different young people are interested in different things. We have tried to create opportunities that were aspirational and inspirational so that we can encourage care leavers to think "I Can Do This".

CASE STUDY – MARRIOTT HOTELS – HOME & ABROAD

One great example of our employer engagement is the work we have done with Marriott hotels. There are now 23 Hotels in England that support From Care2Work and they have created over 300 opportunities for care leavers between them. With the Marriott their commitment to supporting the programme matches their "Spirit to Serve" in the communities in which they work. We are very pleased that not only have young people had opportunities to do work experience within hotels but an increasing numbers of care leavers now employed as Marriott Associates. We have also been able to run an international project with five hotels in Germany involved in the Willkommen programme. Through the first phase of the programme 11 care leavers have learnt German and gained work experience in England before travelling out to Germany for work experience in Marriott Hotels. 6 of the participants are now employed by Marriott in England.

CASE STUDY – PARTNERSHIP IN ACTION

The work between Leicester City Council and Marriott Hotel showcases how things have worked well when we have brought together employers and local authorities. Using the model explained earlier young people were given an experience of the world of work through Marriott hotels whilst supported by Leicester City Council specialist employability service. Support for the young people during placements is provided by Leicestershire Cares "Flying Fish" an employability project that assists care leavers with pre employment skills training and support. Over 20 young people have been through the FC2W placement and some are now working for the Marriott Hotel.

CASE STUDY – AN INDIVIDUAL YOUNG PERSON'S EXPERIENCE

Another good example of local authority support that we have encouraged is the provision by the LEAP project in Bradford, a local authority in the North of England. A care leaver who was not in employment, education and training for several months engaged with LEAP on their work preparation programme. He was offered a one week trial in joinery within the councils building services, which worked so well that it was extended to one month. During the placement support was offered throughout by a LEAP worker who attended work placement reviews and also the young person's pathway plan reviews. Again, the month's trial went so well that he was offered a place on a pre apprenticeship programme. Following this the employer was so pleased with his progress that the young person was offered a two year Council Apprenticeship. This example shows that if you gradually build up opportunities, even young people who have struggled in the past can get the chance to develop the skills needed to get into employment.

WHAT MAKES THE DIFFERENCE? YOUNG PEOPLE'S PERSPECTIVE

Before I round up my presentation I want to make sure that we return to what is important for young people. A few years ago we conducted a peer research project to look at young people's experience of leaving care. When asked what was important for them in terms of education, training and employment young people said:

- Encouragement, support and motivation to stay in education from carers and workers
- Advice and information

- Help in choosing or accessing courses or training
- Help to focus on what to do in life
- Help with homework
- Practical help such as being provided with a computer, money, travel costs or books
- Work and volunteering experience
- Positive attitudes from carers and workers

YOUNG PEOPLE HAVE ALSO TOLD US

“Although they helped me with applications and a CV at first I had no help after I left one of my jobs.”

“Once you’re 18 and in college it is assumed that you are doing ok. No one asks about how you are getting on”

What this shows is that it is really important to ensure that support is not just a one off but on-going throughout the young person’s transition to adulthood, in the same way that a parent supports and advises their children as they grow up.

VISION FOR THE FUTURE WHERE WE WANT TO GET TO

To summarise I wanted to give an overview of what I think will be the key challenges in England to make leaving care better. I have identified seven areas of work that I think are needed.

- **Relationships** – We know from young people that the thing that really matters to them is to develop a strong relationship with at least one adult that supports them. Services should be configured so that they best promote of positive relationships
- **Need not age** – There are still many rules in the English system that are based on the age of a young person, not what they need and services need to move more towards a needs based system where young people are not asked to leave care before they are ready.
- **Flexibility** – As is evident from a lot of our work, there is no one size fits all and so services need to be flexible enough to be responsive to individual young person’s needs.
- **Working with partners** – Local authority leaving care services will never be able to provide all the support needed to care leavers on their own, instead they should ensure that they work with partners such as employers, housing providers, health services to ensure that young people get the best support possible from those who understand how to provide it.
- **Integrated services** – Where specialists are integrated within leaving care teams (either being seconded from other services or creating specialist roles that understand how other partners work) partnership working seems to work especially well.
- **Option to return** – There should be no cut off for services. In the same way that young people return to their parents for help into adulthood, care leavers should be able to come back & ask for services when they need it.
- **Co-production** – Services should be developed with young people not for young people. If we want to make sure that services truly meet young people’s needs and have their voice at the centre young people and workers should be designing services together.

74 13.b MLADISTVÍ V NÁHRADNÍ PÉČI V ANGLII A JEJICH PŘECHOD DO SAMOSTATNÉHO ŽIVOTA

LINDA BRIHEIM-CROOKALL
Catch22 NCAS

PŘEHLED

V této prezentaci poskytnu přehled o dětech v péči a odcházejících z péče, nastíním právní rámec pro mladistvé odcházející z péče v Anglii – jaké jim jsou k dispozici smlouvy, a zdůrazním některé obtíže, kterým jsme čelili a jak jsme je vyřešili. Zejména se zaměřím na naši práci v oblasti zaměstnanosti mladistvých.

SITUACE V ANGLII

Země Spojeného království mají odlišné právní rámce – např. v Anglii je odlišný od Skotska, Walesu a Severního Irsku. Celkem je v Anglii v péči 67 050 dětí, 2 644 v Severním Irsku, 16 248 ve Skotsku a 5 725 ve Walesu. Tato prezentace se zaměří na Anglii.

CATCH22 NATIONAL CARE ADVISORY SERVICE (NCAS)

Catch22 National Care Advisory Service (NCAS – Národní poradenská služba v oblasti poskytování péče) je předním orgánem v Anglii, který se zaměřuje na zlepšování postupů a praxe u přechodu mladých lidí do dospělého života. Jsme součástí národní dobročinné asociace a sociálního podniku s názvem Catch22.

V Anglii provozujeme celou řadu činností a zlepšujeme služby pro děti v péči a mladistvé odcházející z péče. Naše práce mimo jiné zahrnuje následující oblasti:

- **Sociální politika a její ovlivňování;**
- **Informace a poradenství;**
- **Rozvoj služeb**, např. From Care2Work – náš program zaměstnanosti, o kterém se blíže zmíním později;
- **Podpora předávání informací a koordinace**, např. Národní benchmarkingové fórum pro odcházení z péče (NL-CBF) – národní síť služeb poskytovaných místními orgány, které se pravidelně scházejí a sdílejí své zkušenosti a postupy;
- **Zapojení mladistvých**, např. Benchmarkingové fórum pro mladistvé, které spolupracuje s NLCBF a sdružuje mladistvé z celé Anglie a ovlivňuje rozvoj služeb;
- **Lepší zaznamenání svědectví**, např. členové komunity provádějí výzkum mezi sebou navzájem, hovoří o svých zkušenostech v péči a při odcházení z péče.

KONTEXT – DĚTI V PÉČI V ANGLII

V Anglii se nachází v péči 67 000 dětí (91 000 v celém Spojeném království). Většina z nich (75 %) je v pěstounské péči. Zbytek z nich je v procesu osvojení (4 %), žijí s rodiči (5 %), žijí sami (3 %), v dětských domovech, uzavřených jednotkách, společných domovech (9 %), v internátních školách (1 %) a jiných zařízeních (2 %).

Většina dětí v Anglii je v péči z důvodu zneužívání či zanedbání péče.

Důvody pro umístění do péče:

- Zneužívání či zanedbání péče – 62 %
- Hendikep dětí – 3 %
- Nemoc rodičů nebo hendikep rodičů – 4 %
- Rodina v kritické situaci – 9 %
- Dysfunkční rodina – 14 %
- Sociálně nepřijatelné chování – 2 %
- Absence rodičovské péče – 5 %

KONTEXT – DĚTI OPOUŠTĚJÍCÍ PÉČI

Každý rok opouští péči 10 000 mladistvých nad 16 let. Řadě z nich je 18 let, ale někteří opouštějí péči dříve. 4 % mladistvých zůstávají s pěstouny i po dovršení věku 18 let (přestože už nejsou klasifikováni jako „v péči“, jakmile tohoto věku dovrší).

Věk odcházení z péče:

- 63 % – ve věku 18 let
- 18 % – ve věku 17 let
- 19% – ve věku 16 let

VÝVOJ OBLASTI ODCHÁZENÍ Z PÉČE V ANGLII

Služby pro mladistvé opouštějící péči se vyvíjejí již od konce druhé světové války. V letech 1948–1969 měly místní orgány povinnost pomáhat odcházejícím z péče a měly podpůrné pravomoci. To znamenalo, že zákon jim umožňoval

poskytnout mladistvým podporu, pokud chtěly. Existovalo několik úředníků pro následnou péči. Avšak v té době byla velmi odlišná sociální a hospodářská situace v porovnání s dnešním dnem. Mladiství odcházející z péče často žili v ubytovnách pro pracující dívky/chlapce. Panovala víceméně plná zaměstnanost a nebylo neobvyklé nebo těžké odejít ze školy a najít si práci ve věku 15/16 let. Dnes mladiství často jen s obtížemi získávají práci bez dalšího vzdělání.

V letech 1968–1989 prošla naše země procesem profesionalizace sociální péče. Oddělení pro sociální služby převzala více zodpovědnosti, ale odcházení z péče získalo nízkou prioritu a zmizelo hodně podpůrná péče. Trh práce se také změnil – došlo k nárůstu chudoby a bezdomovectví mezi mladými.

V roce 1989 se situace začala měnit. Právní rámec, který v Anglii dodnes využíváme v souvislosti s dětmi v péči, se jmenuje zákon o ochraně dítěte z roku 1989. Zaměřuje se na podporu dětí v péči, ale zavedl i některé nové povinnosti na poskytování poradenství a navazování kontaktu s mladistvými odcházejícími z péče. Tito mladiství také těžili z ustanovení zákona týkající se užší spolupráce s rodinami, silnějšího uznání identity/hendikepu a zavedení práva na stížnost, pokud služby nefungovaly tak jak měly.

V roce 2000 nastala největší změna pro mladistvé odcházející z péče. Zákon o dětech (odcházejících z péče) z roku 2000 vstoupil v platnost v roce 2001 a zavedl celou řadu povinností na podporu mladistvých. Místní orgány měly povinnost těmto mladistvým pomáhat minimálně do věku 21 let. Ustanovení zákona o dětech (odcházejících z péče) z roku 2000 byla dále doplněna, například v roce 2008 byla zavedena silnější finanční podpora pro mladistvé studující na vysoké škole.

SLUŽBY PRO MLADISTVÉ ODCHÁZEJÍCÍ Z PÉČE

Tyto služby provozují v Anglii místní orgány na základě národní legislativy a pokynů centrální vlády. V Anglii je 152 takových orgánů a mohou fungovat velmi odlišně, včetně odlišně strukturovaných služeb, v určitých případech uzavírají i smluvní vztahy s externími dobročinnými organizacemi pro poskytování služeb. Navíc k podpůrným službám, které poskytují místní orgány, je tu silný a aktivní sektor dobročinných organizací, které poskytují služby všem mladistvým nebo mladistvým opouštějícím péči, ale forma jejich služeb se liší v různých regionech země.

Kdo tedy obdrží podporu? Ne každý mladistvý, který vyrůstal v péči, má nárok na podporu po odchodu z péče. Místní orgány musí poskytovat služby mladistvým opouštějícím péči, kteří byli v péči alespoň po dobu 13 týdnů po dovršení 14 roku věku (s alespoň jedním dnem po 16. roku věku).

Ti mladiství, kteří mají nárok na podporu ve formě přípravy na samostatný život, by měli s touto přípravou začít ve věku 16 let a pokračovat do 21 let (či déle, pokud se vzdělávají nebo absolvují odborný výcvik). Od roku 2011 se podpora rozšířila a dnes, pokud jsou mladistvým služby odmítnuty, mohou i poté, co dovrší věku 21 let, zažádat o podporu do věku 25 let, pokud se chtějí dále vzdělávat či absolvovat odborný výcvik.

MODELÝ SLUŽEB V OBLASTI ODCHÁZENÍ Z PÉČE V ANGLII

Protože místní orgány rozhodují o tom, jak budou své služby provozovat, existuje celá řada různých modelů pro poskytování služeb. Některé místní orgány mají tzv. „týmy pro komplexní péči“, které pracují s mladistvými v péči, ale i s těmi, kteří z péče odešli. Pracují s malými dětmi, ale i s mladistvými až do 25 let věku. Jiné týmy se zaměřují konkrétněji na přípravu na život po odchodu z péče. Tyto týmy začínají pracovat s mladými lidmi, kteří jsou v péči, ale jsou starší, např. ve věku od 14 do 16 let. Některé orgány poskytují následnou péči, tzn. že pracují s mladistvými po dovršení věku 18 let a poté, co opustí péči.

Veškeré služby jsou poskytovány týmem pracovníků, kteří podporují mladistvé v péči nebo odcházející z péče, ale tyto týmy mají odlišné kvalifikace a odlišný způsob práce s mladistvými. Některé týmy mají málo případů a mohou tak intenzivněji pracovat s klienty, zatímco jiní pracovníci mají hodně případů. V nedávném průzkumu jsme zjistili, že rozdíly mezi počtem případů se pohybovaly mezi 15 a 30 mladistvými na jednoho pracovníka. Někteří pracovníci jsou kvalifikovaní sociální pracovníci, ale na poskytování individuální podpory toto není požadavkem, a tak řada z nich má jiné dovednosti. Některé týmy mají speciální zaměstnance, např. pro vzdělávání, odborný výcvik a zaměstnanost, odborníky pro zdraví/pro duševní zdraví nebo pro zprostředkování ubytování. Většinou spolupracují s jinými službami, které poskytuje místní orgán nebo které jsou poskytovány v dané oblasti, např. ubytovací služby, profesní služby, služby týkající se duševního zdraví dětí či dospělých, týmy pracující s mladistvými delikventy nebo probační služby, univerzity/VOŠ, zaměstnavatelé.

PŘÍKLADY SLUŽEB

Oxfordshireská krajská rada provozuje tým pro děti v péči a opouštějící péči, který podporuje děti a mladistvé ve věku od 0–25 let. To znamená, že tým podporuje děti od věku miminek až po mladistvé. Děti a mladiství, se kterými pracují, se nachází v pěstounské péči, čekají na osvojení nebo žijí sami. Tým má 18 sociálních pracovníků a 4 odborníky na odcházení z péče, ti pomáhají při plánování a intervencích – u dětských žadatelů o azyl bez doprovodu rodičů, vzdělávání, odborného výcviku a zaměstnanosti, podpoře při hledání ubytování.

Catch22 Wandsworth Independent Living Scheme (Plán pro nezávislé bydlení Catch22 ve Wandsworthu) pracuje s mladistvými odcházejícími z péče ve věku 18–21/25 let, pokud stále chodí do školy. Mají k dispozici vlastní kancelář a poskytují aktivní pomoc mladistvým v nezávislých ubytovacích jednotkách. Plán pro nezávislé bydlení nabízí: přípravu od vrstevníků na nezávislý život, workshopy na témata vybraná mladistvými; navazování kontaktů s dalšími agenturami, bezplatné dny pro mladistvé, kdy získají podporu při hledání ubytování a zaměstnání.

PŘEHLED OPRÁVNĚNÍ

Legislativa stanoví, že všichni mladiství, kteří mají nárok na služby spojené s odcházením z péče, mají mít osobního poradce, který jim poskytne rady a podporu. Místní orgán by měl zajistit hodnocení potřeb mladistvých, vyhodnocení dodržování „Plánu cesty“ a aby mladiství obdrželi podporu v nezávislém životě. Pokud se životní situace mladistvých jakkoliv změní, musí místní orgán zajistit pravidelnou revizi „Plánu cesty“. Místní orgány musí s mladistvými udržovat kontakt – musí vědět, kde žijí a musí je pravidelně navštěvovat. Toto „navštěvování“ je nutné jen do věku 21 let, přestože mladiství mají možnost se opět na orgány obrátit a zažádat o podporu i ve starším věku.

Místní orgány musí také poskytnout určitou finanční pomoc. Jsou zodpovědné za všechny mladistvé, kteří odešli z péče, jejich ubytování a výživné do věku 18 let, takže pokud mladiství opustí péči dříve (vyjma těch případů, kdy se úspěšně vrátí do biologické rodiny), musí se o ně orgán postarat, dokud nedovrší plnoletosti. Po věku 18 let je zde možnost jiných zdrojů financování, jako jsou sociální dávky nebo získání práce, ale místní orgány mají stále povinnost poskytovat finanční podporu na vzdělávání a odborný výcvik (18+) a pokud to sociální situace mladistvého vyžaduje, tak do věku 21 let. Místní orgány musí také vyplácet stipendium na vyšší vzdělávání ve výši 2 000 liber těm mladistvým, kteří studují na univerzitě a pokud potřebují podporu na ubytování během prázdnin, uhradí jim i toto ubytování.

„PLÁN CESTY“ A JEHO NASTAVENÍ

Pomocí procesu „Plánu cesty“ pracuje místní orgán s mladistvými na stanovení takových potřeb, aby úspěšně zvládli přechod do nezávislého života. Tento proces začíná ve věku 16 let a pokračuje do té doby, než mladistvý odejde z péče (ve věku 21 nebo později, pokud studuje nebo absolvuje odborný výcvik). Tyto plány jsou vypracovávány ve spolupráci s mladistvým na základě jeho potřeb.

V plánech musí být zohledněno několik rovin:

- Finanční opatření
- (Vhodnost) ubytování
- Rodina a sociální vztahy
- Vzdělávání, školení a zaměstnanost
- Prožívání a chování mladistvého
- Zdraví a vývoj
- Identita
- Praktické dovednosti a další dovednosti pro nezávislý život

Tyto plány by měly zahrnovat podrobnosti o tom, jaká podpora bude poskytována a kdo ji bude poskytovat. Dále musí zahrnovat i pohotovostní plán, který stanoví, co se má dělat, pokud dojde k odklonu od původního plánu.

Pokud „Plán cesty“ probíhá bez problémů, vyjadřují se k němu mladiství následovně:

- *[Díky plánu] „Vím, co musím udělat, abych byl úspěšný. Pomohl mi lépe se zaměřit na budoucnost.“*
- *„Vyjasnil mi spoustu věcí. Dřív jsem nevěděl, co se mnou bude, až mi bude 18, ale díky plánu se mi to vyjasnilo.“*

V určitých oblastech Anglie je však stále prostor na vylepšení plánů, a tak mladiství také uváděli:

- *„Musíte plán aktualizovat, aby byl stále aktuální a užitečný.“*
- *„Nevěděla jsem, co ten plán je, ani jsem nevěděla, jestli nějaký mám.“*
- *„Mělo by to být o tom, co chci já, a ne o tom, co chtějí oni.“*
- *„Plány by měly být lepší, dost často lidi mluví o vás a vy tam jen stojíte, což člověka naštve, protože i když je v místnosti, tak je tam jen jako duch.“*
- *„Někdy jsme pořád jen dokola opakovali to samé a byla to nuda. A člověk hned věděl, že jakmile dojde na vyhodnocení, co bude následovat.“*
- *„Musím se víc ptát, musím se víc zapojit a nečekat na ostatní, že to za mě vyřeší, musím být aktivnější.“*

POSLEDNÍCH 10 LET V ANGLII – HLAVNÍ VÝZVY

Od zavedení služeb pro mladistvé odcházející z péče po celé Anglii v roce 2011 se služby zlepšovaly prostřednictvím následujících kroků:

- Ze „společného rodičovství“ (kdy stát převezme roli rodiče, který se stará o děti) se stalo skutečné rodičovství.
- Byla podpořena stabilita tím, že jsme se zaměřili na to, aby bylo méně dočasných pracovních stáží, a naopak větší kontinuita pracovníků.
- Snížili jsme rozdílné výstupy a rozdílné možnosti mezi mladistvými odcházejícími z péče a ostatními mladistvými (například ve vztahu k přístupu ke vzdělávání a zaměstnanosti).
- Integrovali jsme hlas mladistvých do služeb, aby mladiství cítili, že mohou ovlivnit péči a podporu, které se jim dostává.
- Posunuli jsme se k postupnému a pozdějšímu přechodu, aby byl přechod procesem a ne jednorázovou událostí.
- Ponaučili jsme se z různých modelů služeb, které byly vypracovány v celé zemi (protože ne všechny služby fungují stejně).

JAKÁ JE SOUČASNÁ SITUACE?

Bohužel přestože byly vyvinuty služby pro mladistvé odcházející z péče, stále je ještě prostor pro zlepšení. Výsledky u těchto mladistvých jsou horší než u ostatních mladistvých. Například ve věku 19 let žije 89 % mladistvých z péče ve vhodných životních podmínkách (to znamená, že 11 % z nich žije v nevhodných podmínkách) a 36 % z nich se dále nevzdělává a nemají zaměstnání (NEET). V obecné populaci se jedná o pouhých 14,5 % mladistvých, kteří jsou nezaměstnaní a nestudují. Podobně pouhých 7 % odcházejících z péče studuje na vysoké škole ve věku 19 let, zatímco čtvrtina (25 %) obecné populace pokračuje dál do vyššího vzdělávání.

PŘEKÁŽKY PRO MLADISTVÉ ODCHÁZEJÍCÍ Z PÉČE PŘI HLEDÁNÍ ZAMĚSTNÁNÍ

Při hledání zaměstnání čelí mladiství celé řadě překážek. V Spojeném království je nezaměstnanost mladistvých nejvyšší v historii, přestože není tak vysoká jako v některých jiných evropských zemích. Pro mladistvé odcházející z péče, kteří přerušili školní docházku a mají pohnutou minulost, která ovlivnila jejich výsledky ve škole, může být obzvláště ob-

těžné nalézt zaměstnání na pracovním trhu. Je možné, že jim chybí dovednosti pro budoucí vzdělávání nebo zaměstnání, mohou čelit i dalším obtížím, protože se o sebe musí sami postarat od mnohem útlejšího věku než jejich vrstevníci. Mohou mít také nižší ambice a očekávání, které jsou někdy dále posíleny pracovníky a pečovateli, kteří je měli podporovat. Zde je zřejmé selhání systému společného rodičovství, kdy se stát nechová jako „rodič, co by své děti popostrčil“ a věřil jim a podporoval je, aby „mířili vysoko“.

OD PROGRAMU FROM CARE2WORK AŽ DO PŘÍTOMNOSTI

Abychom mohli řešit některé problémy, kterým čelí mladiství odcházející z péče, spustil Catch22 NCAS národní plán pro zaměstnanost financovaný centrální vládou. Za poslední čtyři a půl roku jsme spolupracovali se 150 místními orgány, zapojili jsme více než 100 zaměstnavatelů a 11 000 mladistvých získalo zaměstnání. V rámci tohoto programu místní orgány zlepšily podporu poskytovanou mladistvým při získávání zaměstnání a vystupovaly jako „společný rodič“, zaměstnavatelé zase vytvářeli pracovní příležitosti a jiné příležitosti pro mladistvé odcházející z péče.

PODPORA MÍSTNÍCH ORGÁNŮ

- Místním orgánům jsme pomohli následovně:
- zmapovali jsme podporu zaměstnanosti a služby dostupné mladistvým odcházejícím z péče,
- rozvinuli jsme pracovní plány na zlepšení zaměstnatelnosti mladistvých,
- zapojili jsme národní a místní zaměstnavatele,
- poskytli jsme interní školení sociálním pracovníkům, kteří jsou zodpovědní za podporu zaměstnanosti,
- identifikovali jsme oblasti, kde by místní orgány mohly odcházejícím z péče poskytnout příležitosti jako „společní rodiče“, např. učňovství/pracovní praxi.

Zdůraznili jsme také rozšíření dobré praxe z celé Anglie, abychom zaručili, že se různé orgány od sebe budou učit a v důsledku zlepší své služby.

MODEL ZAPOJENÍ ZAMĚSTNAVATELŮ

Náš model je postaven na spolupráci s různými zaměstnavateli, abychom zjistili, jak nejlépe mohou podpořit mladistvé odcházející z péče. Každému zaměstnavateli jsme vyšli vstříc a snažili se zjistit, jak nejlépe bychom je mohli zapojit do stávajících projektů zaměstnanosti na posílení společenské zodpovědnosti, zapojit je do místních komunit a podporovat mladé lidi. Vysvětlili jsme jim, proč tito mladiství potřebují dodatečnou podporu. Model stavěl na třístranném partnerství mezi zaměstnavateli, místními orgány a mladistvými, kteří chtěli využít nových příležitostí.

Nejprve jsme se spojili se zaměstnavatelem, vysvětlili mu naši práci a sešli se se zástupci místních orgánů, zaměstnavateli a zaměstnanci programu From Care2Work, abychom identifikovali ty nejhodnější místní pracovní příležitosti. Jakmile byl vyvinut program, např. pro získání pracovních příležitostí, proběhla informační schůzka se zaměstnanci místních orgánů a zaměstnavateli, aby lépe pochopili, jaké pracovní příležitosti nabízí a jak je mají mladistvým prezentovat. Obě strany byly zodpovědné za výběr vhodných kandidátů, kteří měli o pracovní příležitosti zájem. Následně byli mladiství přizváni na neformální schůzku, po které se rozhodli, zda se chtějí programu účastnit. Museli projít nábořem a výběrovým řízením, abychom zaručili, že tato volba je pro ně ta správná. V mezidobí zorganizovali pracovníci From Care2Work informační seminář, aby pomohli zaměstnancům v dané firmě pochopit případné potřeby mladistvých, kteří odešli z péče. Předtím než mladiství nastoupili, zorganizoval zaměstnavatel schůzku, kde sjednal podmínky spolupráce s mladistvým, zaměstnavatelem a místním orgánem. Všichni si zde vyjasnili podmínky spolupráce, co se od koho očekává, jakou získají mladiství podporu atd. Až po absolvování této schůzky mohli mladiství nastoupit a obdrželi průběžnou podporu od místního orgánu nebo mentora. Dále jsme monitorovali a hodnotili jejich stáž a samozřejmě jsme s mladistvými oslavili ukončení stáže a ocenili jejich úspěchy a podporovali je v jejich cílech.

Vyvinuli jsme také tzv. značku kvality, kterou oceňujeme místní orgány a zaměstnavatele, kteří jsou obzvláště úspěšní v podporování zaměstnanosti mladistvých po odchodu z péče. Tato značka kvality od From Care2Work zaručuje, že místní orgány a zaměstnavatele oceníme a oslavíme je stejným způsobem jako mladistvé.

Za poslední 4 roky jsme se naučili, že přestože máme model zaměstnanosti se zaměstnavateli, tak je důležité nadále zůstat flexibilní a chápat, že ne každá práce se hodí ke každému mladistvému a naopak. Snažili jsme se zajistit spolupráci s celou škálou zaměstnavatelů z různých sektorů, abychom naplnili požadavky mladistvých, protože mladiství mají různé oblasti zájmu. Snažili jsme se vytvořit příležitosti, o kterých se domníváme, že jsou inspirativní a prestižní, abychom mladistvým dodali odvalu, že „to zvládnou“.

PŘÍPADOVÁ STUDIE – HOTELY MARRIOT – V ANGLII A ZAHRANIČÍ

Jedním ze skvělých příkladů angažovanosti zaměstnavatelů je spolupráce s hotely Marriot. V Anglii je nyní 23 hotelů, které podporují program From Care2Work a které vytvořily na 300 pracovních příležitostech pro mladistvé odcházející z péče. Jejich podpora programu odpovídá jejich „odhodlání sloužit“ v komunitách, kde pracují. Velmi nás těší, že mladiství, kteří opouštějí péči, mají možnost zde nabýt pracovní zkušenosti, ale také že čím dál tím vyšší počet těchto mladistvých má nyní trvalé zaměstnání v hotelech Marriot. Spustili jsme také mezinárodní projekt ve spolupráci s pěti hotely v Německu, které se účastní programu Wilkommen. V první fázi tohoto programu se 11 mladistvých nejprve naučilo německy a nabyli pracovní zkušenosti v Anglii před vycestováním do Německa, kde pracovali v hotelech Marriot. 6 těchto mladistvých dnes pracuje v hotelech Marriot v Anglii.

Spolupráce mezi městskou radou města Leicester a hotely Marriot ukazuje, jak spolupráce mezi místními orgány a zaměstnavateli může být úspěšná. Pomocí modelu, který byl popsán výše, nabyli mladiství za podpory městské rady Leicesteru a její odborné služby pro zaměstnanost zkušenosti ve sféře zaměstnanosti díky praxi v hotelech Marriot. Mladistvé během jejich praxe podporují leicesterští pečovatelé v tzv. „Flying Fish“ projektu zaměstnanosti, který pomáhá mladistvým odcházejícím z péče získat prostřednictvím školení nezbytné dovednosti pro budoucí zaměstnání. Více než 20 mladistvých prošlo umístěním FC2W a někteří z nich nyní pracují pro hotely Marriot.

PŘÍPADOVÁ STUDIE – ZKUŠENOSTI JEDNOTLIVCŮ

Dalším dobrým příkladem podpory od místního orgánu, který jsme podporovali, je projekt LEAP v Bradfordu, místního orgánu v severní Anglii. Jeden mladistvý opouštějící péči, který byl bez zaměstnání, bez vzdělání a neabsolvoval odborný výcvik po několika měsících, začal spolupracovat s LEAP v rámci programu na přípravu na zaměstnání. Tento mladistvý získal příležitost absolvovat jednotýdenní praxi v truhlářství, které pracovalo pro stavební služby rady. Jeho praxe byla natolik úspěšná, že byla nakonec prodloužena na jeden měsíc. Během této praxe pracovník LEAP mladistvého podporoval, účastnil se také hodnocení mladistvého po ukončení praxe a také hodnocení Plánu cesty. Měsíční zkušební doba proběhla natolik dobře, že mu bylo nabídnuto místo i v přípravném učňovském programu. Zaměstnavatel byl nakonec natolik spokojený s jeho pokrokem, že mladistvému nabídl dvouletou učňovskou pozici. Tento příklad je dokladem toho, že jakmile postupně vybudujete příležitosti, tak i mladiství, kteří v minulosti čelili obtížím, mohou rozvinout dovednosti nutné pro získání zaměstnání.

V ČEM VĚŽÍ ROZDÍL? HLEDISKO MLADISTVÝCH

Než ukončím svou prezentaci, ráda bych se vrátila k tomu, co je důležité pro mladistvé.

Před několika lety jsme s mladistvými zorganizovali projekt, který se zaměřoval na jejich zkušenosti při odcházení z péče. Když jsem se jich zeptala, co je pro ně důležité z hlediska vzdělávání, odborného výcviku a zaměstnanosti, tak odpovídali:

- Od pečovatelů a zaměstnanců povzbuzení, podpora a motivace zůstat ve škole,
- Rady a informace,
- Pomoc ve výběru kurzů či přístupu k nim nebo s odborným výcvikem,
- Pomoc se zaměřit na to, co chtějí v životě dělat,
- Pomoc s domácími úkoly,
- Praktická pomoc jako poskytnutí počítače, peněz, cestovních výloh nebo knih,
- Pracovní zkušenosti a zkušenosti s dobrovolnictvím,
- Pozitivní přístup od pečovatelů a pracovníků.

MLADISTVÍ NÁM TAKÉ ŘEKLI:

„Přestože mi pomohli s žádostmi o práci a životopisem, tak mi nikdo nepomohl, když jsem skončil v práci.“

„Jakmile vám je 18 a jste ve škole, tak si všichni myslí, že se vám daří dobře. Nikdo se vás nezeptá, jak na tom ve skutečnosti jste.“

To ukazuje, že je skutečně zásadní zajistit podporu ne pouze jednorázově, ale v průběhu celého přechodu mladistvého do dospělosti, a to stejným způsobem jako rodič podporuje své děti a radí jim.

VIZE BUDOUČNOSTI A KAM CHCEME SMĚŘOVAT

Na závěr bych ráda poskytla shrnující přehled výzev, které považuji v Anglii za klíčové, pokud jde o zlepšování procesu odcházení z péče. Identifikovala jsem 7 oblastí, kde si myslím, že je potřeba ještě docílit zlepšení.

- **Vztahy** – víme od mladistvých, že jim skutečně záleží na tom, aby měli silné vztahy s alespoň jednou dospělou osobou, která je podporuje. Služby by měly být přizpůsobeny tak, aby co nejlépe podporovaly pozitivní vztahy.
- **Potřeby a ne věk** – v našem systému je ještě celá řada pravidel postavených na věku mladistvých a ne na jejich potřebách a službách. Tyto služby jsou potřebné k tomu, abychom se dopracovali k systému založenému na potřebách mladistvých, kde mladiství nemusí opouštět péči dříve, než jsou na to připraveni.
- **Flexibilita** – jak je patrné z naší práce, nepřístupujeme ke všem stejně, a tak služby musí být dost flexibilní na to, aby mohly reagovat na individuální potřeby mladých lidí.
- **Spolupráce s partnery** – místní orgány poskytující služby mladistvým odcházejícím z péče nikdy nebudou moci mladistvé podporovat samy, místo toho by měly zajistit spolupráci s partnery jako jsou zaměstnavatelé, poskytovatelé ubytovacích služeb, zdravotnických služeb, které zaručí mladistvým tu nejlepší možnou podporu a vědí, jak ji poskytnout.
- **Integrované služby** – pokud jsou odborníci zapojeni do týmů pro odcházení z péče (buď dočasně převedeni z jiných služeb nebo jako odborníci, kteří vědí, jak pracovat s jinými partnery), pak spolupráce probíhá výjimečně dobře.
- **Možnost návratu** – mladiství by neměli být odštěpeni od služeb. Podobně když se mladiství obrací zpět na rodiče, aby jim pomohli v dospělosti, tak mladiství odcházející z péče by měli mít možnost se vrátit a požádat o služby, pokud je potřebují.
- **Spolupráce** – služby by měly být vyvíjeny ve spolupráci s mladistvými, a ne pouze pro ně. Pokud chceme zajistit, že služby skutečně budou odpovídat potřebám mladistvých a aby jejich hlas byl vyslyšen, pak by mladiství a pracovníci měli navrhovat služby spolu.